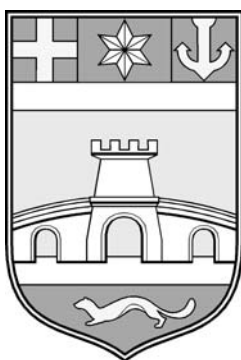

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**INFORMACIJA O
PROGRAMIMA POTICANJA
POLJOPRIVREDE NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE
U 2012. GODINI**

Materijal pripremljen u

*Upravnom odjelu za poljoprivredu i
ruralni razvoj Osječko-baranjske županije*

Osijek, siječnja 2013.

**INFORMACIJA O
PROGRAMIMA POTICANJA
POLJOPRIVREDE NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE
U 2012. GODINI**

UVOD

Područje Osječko-baranjske županije prostire se na površini od 4.155 km² i predstavlja jedno od najintenzivnijih područja poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj, s 212.013 ha poljoprivrednih površina od toga oranica i vrtova 201.705 ha, voćnjaka 3.564 ha, vinograda 2.083 ha, livada 2.641 ha, pašnjaka 2.020 ha, te 99.028 ha šuma (izvor: Županija u brojka 2008., prosinac 2008.).

Mogućnosti za ekonomski razvitak i poboljšanje uvjeta življenja na području naše Županije nalaze se prije svega u prirodnim resursima, očuvanom okolišu, relativno nezagađenom tlu, bogatstvu vodotokova, umjerenoj klimi što omogućava bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta, kako u prirodi (poznate slavonske šume) tako i mogućnostima uzgoja, dobrom zemljopisnom položaju, izgrađenosti infrastrukture i napose u ljudskom potencijalu.

Opći cilj razvoja naše Županije je regionalni ekonomski razvitak temeljen na ideji održivosti i ekološkoj osviještenosti uz uvažavanje kulturoloških, socioloških i psiholoških posebnosti naše zajednice, a krajnji cilj je stjecanje ekonomske dobrobiti za njeno stanovništvo, osiguranje potrebne razine zaštite prirode i okoliša, te racionalno korištenje prirodnih resursa. Osječko-baranjska županija svoj razvitak uglavnom temelji na poljoprivredi i prehrambenoj industriji, ali i obrtu, zanatstvu, prometu, industriji i turizmu.

Osječko-baranjska županija pokrenula je niz projekata putem Upravnog odjela za poljoprivredu i ruralni razvoj s ciljem razvoja i unaprjeđenja poljoprivrede na području naše Županije. Županije je potrebna financijska sredstva za provedbu razvojnih projekata u poljoprivredi osigurala iz prihoda od prodaje i zakupa državnog poljoprivrednog zemljišta, sukladno Pravilniku o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih od prodaje, zakupa, dugogodišnjeg zakupa poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske i koncesije ribnjaka ("Narodne novine" broj 45/09.).

Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj u okviru svog djelokruga je proveo ili provodi projekte za unaprjeđenje područja biljne proizvodnje, stočarske proizvodnje, navodnjavanja, sređivanja zemljišnih knjiga i informatizaciju, kao i nove projekte kojima je cilj unaprjeđenje poljoprivrede.

U skladu s tada važećom Odlukom o poticajima u razvoju poljoprivrede na području Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 18/08. i 14/09.), Osječko-baranjska županija do 2011. godine provodila je sljedeće projekte:

- u biljnoj proizvodnji
 1. Kapitalna ulaganja u projekte navodnjavanja,
 2. Kapitalna ulaganja u proizvodnju, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda,
 3. Poticanje razvoja povrtlarstva,
 4. Sufinanciranje nabave voćnih sadnica,
 5. Sufinanciranje nabave loznih cijepova,
 6. Potpora osiguranju usjeva od mogućih šteta poljoprivrednim proizvođačima,

- u stočarskoj proizvodnji
- 7. Sufinanciranje troškova tehničke dokumentacije potrebne za izgradnju građevina za proizvodnju, preradu i čuvanje proizvoda u biljnoj i stočarskoj proizvodnji,
- 8. Sufinanciranje troškova registracije i opremanja objekata za obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla i zaštitu autohtonih proizvoda na poljoprivrednim gospodarstvima,
- 9. Kapitalna ulaganja u projekte za unaprjeđenje i čuvanje kvalitete mlijeka,
- 10. Sufinanciranje troškova uspostave higijensko-zdravstvene zaštite u stočarstvu,
- 11. Kapitalne pomoći za izvršena ulaganja u akvakulturu,
- u istraživačkoj djelatnosti
- 12. Sufinanciranje istraživačkih projekata u poljoprivredi primjenjivih u praksi.

U procesu prilagodbe sustavu Zajedničke poljoprivredne politike EU (ZPP), hrvatska poljoprivredna politika i hrvatska poljoprivreda pretrpjele su velike promjene, a također i zbog toga što važeći sustav nije mogao odgovoriti izazovima globalnih promjena koje se itekako odražavaju i na hrvatske proizvođače i hrvatski ruralni prostor. Utvrđeni dugoročni ciljevi hrvatske agrarne politike sukladni su ciljevima Zajedničke poljoprivredne politike. U skladu s navedenim donesen je Zakonom o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju, kojim se uređuju državne potpore poljoprivredi u obliku izravnih plaćanja poljoprivrednim gospodarstvima za razdoblje 2011.-2014. godine, posebne potpore poljoprivredi i mjere ruralnog razvoja. Definicije u smislu ovoga Zakona se usklađuju s onima u EU.

Navedeni Zakon definirao je davatelje državne potpore za mjere ruralnog razvoja i posebne državne potpore te njihovu obvezu da izvijeste Ministarstvo o provedenim i isplaćenim potporama poljoprivredi i ruralnom razvoju. Propisuje se i koje mjere mogu financirati jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, te od 1. studenoga 2011. godine, odnosno Zakonom o izmjeni i dopuni Zakona o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju ("Narodne novine" broj 124/11.) od 1. rujna 2012. godine, za mjere iz svojih programa potpore poljoprivredi i ruralnom razvoju trebaju tražiti prethodno odobrenje Ministarstva.

Zakon o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju propisao je pored ostalog i mjere koje mogu financirati jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Prema članku 6. stavak 1. navedenog Zakona jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave mogu financirati mjere ruralnog razvoja, te određene mjere posebne potpore poljoprivredi sukladno odredbama Zakona i pratećih propisa. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ne mogu financirati mjere koje se temelje na cijeni, količini, jedinici proizvodnje i/ili jedinici sredstava proizvodnje.

Sukladno navedenim zakonskim odredbama, Skupština Županije je donijela Odluku o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 4/11. i 4/12.), kojom se uređuje poticanje poljoprivrede i ruralnog razvoja, a s njezinim stupanjem na snagu prestala je važiti dosadašnja Odluka o poticajima u razvoju poljoprivrede na području Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 18/08., 14/09. i 1/10.).

Navedenom Odlukom su utvrđeni uvjeti, način i postupak poticanja poljoprivrede kroz dodjelu potpora koje se provode kao:

- a. mjere ruralnog razvoja za unaprjeđenje poljoprivrede
 1. potpora za kapitalna ulaganja u navodnjavanje kod podizanja novih voćnjaka
 2. potpora za kapitalna ulaganja u proizvodnju, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda
 3. potpora za kapitalna ulaganja u unaprjeđenje i čuvanje kvalitete mlijeka
 4. potpora za kapitalna ulaganja u uspostavu higijensko-zdravstvene zaštite u stočarstvu
 5. potpora za osiguranje od mogućih šteta proizvodnji u poljoprivredi.

- b. posebne potpore poljoprivredi
 - 1. potpore za istraživačke projekt eu poljoprivredi
 - 2. potpore za pomoć oštećenima u poljoprivredi
 - 3. potpore sudionicima manifestacija
 - 4. potpore edukaciji poljoprivrednika
 - 5. potpora za proizvodnju autohtonih proizvoda
 - 6. potpora malim poduzetnicima u poljoprivredi.
- c. potpore za uređenje ruralnog prostora.
- d. potpora za poboljšanje i povećanje produktivnosti tla.

Pojedini prethodno navedeni projekti su nastavak ranije započetih projekata, a pojedini su novi projekti utvrđeni sukladno propisima koji reguliraju potpore u poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Radi cjelovitog prikaza poticanja poljoprivrede na području Osječko-baranjske županije ova Informacija sadrži podatke i o projektima koji su se provodili temeljem ranije važeće Odluka o poticajima u razvoju poljoprivrede na području Osječko-baranjske županije, kao i projekte koji su se izvršavali u 2011. i 2012. godini prema Odluku o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije.

PROGRAMI ZA UNAPRJEĐENJE POLJOPRIVREDE

1. Poticanje biljne proizvodnje

Područje Osječko-baranjske županije predstavlja jedno od najintenzivnijih područja biljne poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj, stoga je Osječko-baranjska županija pokrenula sljedeće projekte usmjerene poticanju poljoprivredne proizvodnje:

1. Sufinanciranje nabave voćnih sadnica i loznih cijepova za unaprjeđenje voćarske i vinogradarske proizvodnje na području Osječko-baranjske županije
2. Financiranje Projekta "Analiza tla kao temelj gnojidbe i povećanja poljoprivredne proizvodnje kod podizanja dugogodišnjih nasada" na području Osječko-baranjske županije
3. Sufinanciranje nabave agrometeoroloških stanica (CDA uređaja)
4. Sufinanciranje kapitalnih ulaganja u proizvodnju, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda
5. Poticanje razvoja povrtlarstva
6. Sufinanciranje osiguranja usjeva od mogućih šteta poljoprivrednim proizvođačima na području Osječko-baranjske županije
7. Mjere za unaprjeđenje obrane od tuče.

1.1. Sufinanciranje nabave voćnih sadnica i loznih cijepova za unaprjeđenje voćarske i vinogradarske proizvodnje na području Osječko-baranjske županije

Osječko-baranjska županija aktivno se bila uključila u Operativni program podizanja novih nasada voćnjaka i vinograda, te je od 2004. godine Županija provodilo projekte sufinanciranja nabave voćnih sadnica i loznih cijepova za unaprjeđenje voćarske i vinogradarske proizvodnje na području Županije, kao i Projekt "Analiza tla kao temelj gnojidbe i povećanja poljoprivredne proizvodnje kod podizanja višegodišnjih nasada" za unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje na području Osječko-baranjske županije.

Podizanje novih nasada voćnjaka (jabuka, krušaka, šljiva, breskva, marelica, višnja, trešnja, lijeska, orah, kupina, malina, jagoda) sufinancirao se u iznosu od 25% od određene cijene za pojedinu vrstu voćnih sadnica.

Najviši iznos odobrenih sredstava za sufinanciranje voćnih sadnica po jednom poljoprivrednom gospodarstvu može iznositi:

- za zasađene površine od 0,50 ha do 5,00 ha - 12.000,00 kn
- za zasađene površine od 5,01 ha do 10,00 ha - 15.000,00 kn
- za zasađene površine od 10,01 ha do 20,00 ha - 20.000,00 kn
- za zasađene površine veće od 20,00 ha - 30.000,00 kn.

Uvjet za ostvarivanje sufinanciranja voćnih sadnica i loznih cijepova bili su:

1. Rješenje o upisu u Upisnik poljoprivrednog gospodarstva
2. Ispunjavanje minimalno poticanih količina (za podizanje vinograda ostvaruju poljoprivredna gospodarstva koja podižu nove nasade vinograda na površini od najmanje 0,25 ha; za podizanje voćnjaka ostvaruju poljoprivredna gospodarstva koja podižu nove voćnjake na površini od najmanje 0,5 ha)
3. Sadnja deklariranog sadnog materijala
4. Da se prebivalište, odnosno sjedište, te mjesto ulaganja nalaze na području Županije.

Uz zahtjev za sufinanciranje voćnih sadnica, kao i za sufinanciranje loznih cijepova, dostavlja se potrebna dokumentacija: posjedovni list iz katastarske evidencije, original ili presliku računa o kupovini sadnog materijala, otpremnicu, certifikat sadnog materijala, potvrdu Hrvatskog zavoda za poljoprivrednu savjetodavnu službu o izvršenoj sadnji, dokaz da nema dugovanja po osnovi zakupa ili koncesije državnog poljoprivrednog zemljišta i dokaz da su podmirene sve obveze za vodnu naknadu, kao i drugu potrebnu dokumentaciju.

Tablica 1. Iznosi sufinanciranja iz Proračuna Županije za razdoblje od 2004. - 2010. godine

Godina	Voćne sadnice (kuna)	Lozni cijepovi (kuna)	Ukupno (kuna)
2004.	450.000,00	450.000,00	900.000,00
2005.	786.000,00	714.000,00	1.500.000,00
2006.	800.000,00	700.000,00	1.500.000,00
2007.	1.199.975,00	205.432,00	1.405.407,00
2008.	1.598.084,00	399.318,00	1.997.402,00
2009.	838.372,00	545.587,00	1.383.959,00
2010.	348.387,75		343.387,75
Ukupno	6.020.818,75	3.014.337,00	9.035.155,75

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Tablica 2. Površine zasađenih voćnjaka i vinograda sufinanciranih od strane Županije u razdoblju od 2003. - 2009. godine

Godina	Voćnjaci (ha)	Vinogradi (ha)
2003.	84	20
2004.	182	71
2005.	269	185
2006.	340	147
2007.	484	47
2008.	925	150
2009.	362	180
Ukupno	2.646	800

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Tablica 3. Zasađene površine s obzirom na voćnu vrstu 2003. - 2009. godine

Voćna vrsta	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	Ukupno
	Zasađeno (ha)	Zasađeno (ha)	Zasađeno (ha)	Zasađeno (ha)	Zasađeno (ha)	Zasađeno (ha)	Zasađeno (ha)	Zasađeno (ha)
Jabuka	37,1424	74,5009	44,5864	69,1015	58,7106	95,1550	42,3416	421,5384
Šljiva	15,5004	32,0261	62,9248	56,4738	93,2328	83,4969	68,0493	411,7041
Višnja	6,6950	9,6055	53,3589	57,2792	97,0180	396,9428	105,5504	726,4498
Trešnja		1,2000	3,8600	4,8000	4,1000	8,7490	2,9409	25,6499
Kruška	6,7445	6,8620	9,4030	7,0491	23,7772	18,2784	16,5034	88,6176
Breskva	8,8128	13,8667	6,8311	22,3406	37,0819	24,1705	15,4223	128,5259
Marelica	6,3060	4,5300	4,6837	16,3042	12,6226	25,7556	2,9731	73,1752
Lijeska		20,4539	63,7160	48,8940	77,9516	83,5889	46,0171	340,6215
Orah	2,3431	6,5387	10,6865	50,8400	73,4246	179,2274	58,7531	381,8134
Kupine		12,7746	6,8643	4,4411	3,1366	4,8979	3,8870	36,0015
Jagode			2,1000	1,7900	2,8750	4,6203		12,3853
Voćne sadnice	83,5442	182,3584	269,0147	340,3135	483,9309	924,8827	362,4382	2.646,4826
Vinova loza	19,5162	70,7266	185,4669	147,1967	46,9408	149,8099	179,7008	799,3579
Ukupno	103,0604	253,0850	454,4816	487,5102	530,8717	1.074,6926	542,1390	3.445,8405

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Tablica 4. Podneseni zahtjevi i zasađene površine trajnih nasada na području Osječko-baranjske županije u razdoblju od 2004. - 2009. godine

Vrsta	2004.		2005.		2006.		2007.		2008.		2009.	
	Zahtjevi	Zasađeno(ha)	Zahtjevi	Zasađeno (ha)	Zahtjevi	Zasađeno (ha)	Zahtjevi	Zasađeno (ha)	Zahtjevi	Zasađeno (ha)	Zahtjevi	Zasađeno (ha)
Jabuka	37	74,5009	32	44,5864	37	69,1015	21	58,7106	27	95,1550	34	42,3416
Šljiva	29	32,0261	41	62,9248	30	56,4738	47	93,2328	50	83,4969	42	68,0493
Višnja	5	9,6055	20	53,3589	6	57,2792	45	97,0180	46	396,9428	33	105,5504
Trešnja	0	1,2000	2	3,8600	1	4,8000	2	4,1000	6	8,7490	5	2,9409
Kruška	7	6,8620	4	9,4030	8	7,0491	13	23,7772	12	18,2784	6	16,5034
Breskva	9	13,8667	8	6,8311	9	22,3406	12	37,0819	16	24,1705	15	15,4223
Marelica	3	4,5300	7	4,6837	5	16,3042	7	12,6226	15	25,7556	6	2,9731
Lijeska	12	20,4539		63,7160	14	48,8940	31	77,9516	48	83,5889	32	46,0171
Orah	3	6,5387	7	10,6865	10	50,8400	29	73,4246	45	179,2274	28	58,7531
Kupine	12	12,7746	4	6,8643	12	4,4411	6	3,1366	5	4,8979	3	3,8870
Jagode	0		2	2,1000	0	1,7900	7	2,8750	6	4,6203	4	
Vinova loza	51	70,7276	76	185,4669	63	147,1967	35	46,9408	43	149,8099	21	179,7008
Ukupno	168	253,0850	236	454,4816	195	487,5102	255	530,8717	294	1.074,6926	229	542,1390

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Podaci o podnesenim zahtjevima i zasađenim površinama s obzirom na vrstu voćne sadnice i vinovu lozu, a koji su sufinancirani od Osječko-baranjske županije u razdoblju 2004. -2009. godine, prikazani su u tablici 4.

Tablica 5. Zasađene površine trajnih nasada s obzirom na broj zahtjeva i broj komada za određenu voćnu vrstu u 2009. godini

Voćna vrsta	Broj zahtjeva	Zasađeno (ha)	Zasađeno (kom)
Jabuka	34	42,3416	75.729
Šljiva	42	68,0493	26.898
Višnja	33	105,5504	67.758
Trešnja	5	2,9409	3.638
Kruška	6	16,5034	13.727
Breskva	15	15,4223	11.181
Marelica	6	2,9731	1.400
Lijeska	32	46,0171	19.100
Orah	28	58,7531	6.318
Kupine	3	3,8870	8.100
Jagode	4		
Vinova loza	21	179,7008	768.787
UKUPNO	229	542,1390	1.002.334

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Navedeni Projekt u 2011. i 2012. godini nije se provodio budući da je prema tada važećem Zakonu o državnim potporama poljoprivredi i ruralnom razvoju propisano da jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ne mogu financirati mjere koje se temelje na cijeni, količini, jedinici proizvodnje i/ili jedinici sredstava proizvodnje, što je u ovom Projektu i bilo. Odlukom o poticanju poljoprivrede i ruralnom razvoju na području Osječko-baranjske županije provedba ovoga projekta u skladu s prethodno navedenom nije utvrđena.

1.2. *Financiranje Projekta "Analiza tla kao temelj gnojidbe i povećanja poljoprivredne proizvodnje kod podizanja dugogodišnjih nasada" na području Osječko-baranjske županije*

Do 1990. godine u Republici Hrvatskoj kontrolom plodnosti tla bilo je obuhvaćeno oko 50% ukupnih društvenih površina, a zanemarivo malo površina privatnog sektora. Pod analizom tla podrazumijevaju se postupci uzimanja uzoraka tla, laboratorijska analiza uzoraka i interpretacija rezultata. U užem smislu analiza tla je skup više različitih kemijskih postupaka kojima se utvrđuje, kako razina hranjivih elemenata u uzorku tla, tako i njegova kemijsko-fizikalno-biološka svojstva značajna za ishranu bilja, odnosno njegove zdravlje. Stoga rezultati analize tla omogućuju procjenu vrste i doze gnojiva za nadoknadu pojedinog hranjivog elementa u tlu, obzirom na njegovu raspoloživost, stanje i fenofazu usjeva, te planirani prinos usjeva.

Svrha analize tla:

- odrediti razinu (indeks) raspoloživosti hranjiva ili potrebu njegovog unošenja (kod kemijskih metoda uvijek iz ekstrakta tla),
- predvidjeti povećanje prinosa i profitabilnost gnojidbe (loša tla ne daju uvijek povećanje prinosa gnojidbom zbog mogućih drugih limitirajućih faktora, premda je kod detaljne analize tla vjerovatnoća reakcije na gnojidbu visoka),
- osigurati temelj za proračun potrebne gnojidbe pojedinog usjeva i
- procijeniti status (opskrbe) pojedinog hranjivog elementa i utvrditi plan nadoknade (management hranjiva).

Zapravo, analize tla počivaju na konceptu da usjev reagira na gnojidbu sukladno količini raspoloživih hranjiva u tlu. Stoga dobru analizu tla čine tri komponente:

- a) dobar, reprezentativni uzorak,
- b) odgovarajuća laboratorijska metoda kojom se može determinirati najtočnije sadržaj raspoloživog hranjiva i
- c) višegodišnji eksperimentalni rad na utvrđivanju korelacije između rezultata analize tla i potrebne količine nekog hranjiva za neki usjev pod određenim agroekološkim uvjetima.

- Interpretacija analize tla, utvrđivanje potrebe u gnojidbi i preporuke za gnojidbu su:
- definicija raspoloživosti hranjiva, opskrbljenost tla i zadaci gnojidbe,
 - klasifikacija raspoloživosti, granične vrijednosti ili rangovi vrijednosti,
 - linearne i nelinearne skor funkcije,
 - izrada preporuka za gnojidbu (obzirom na sustav biljne proizvodnje-konvencionalna, intenzivna, alternativna),
 - procjena produktivnosti tla (bonitet, kvantifikacija produktivnosti tla) i
 - matematičko-kompjutorski simulacijski i prognozni modeli.

Na osnovu agrokemijskih pokazatelja izdaju se preporuke za gnojidbu, kao i potrebne agromelioracijske mjere za podizanje višegodišnjih nasada.

Tablica 6. Broj izvršenih analiza tla od 2003. - 2009. godine

Godina	Broj uzoraka	Površina (ha)	Vrijednost projekta (kn)
2003.	95	95	50.000,00
2004.	666	929	350.000,00
2005.	666	997	350.000,00
2006.	750	1.150	400.000,00
2007.	580	800	300.000,00
2008.	553	800	300.000,00
2009.	550	800	300.000,00
Ukupno	3.860	5.571	2.050.000,00

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Uslugu analize tla u cijelosti je financirala Osječko-baranjska županija, a korisnici usluge su bili obiteljska poljoprivredna gospodarstva, obrtnici, zadruge i trgovačka društva, koji su upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava. Uslugu analize tla obavlja Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo, Zavod za tlo i očuvanje zemljišta Osijek i Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Zavod za agroekologiju.

Navedeni Projekt se nije provodio u 2011. i 2012. godini budući da je njegova osnovna funkcija bila pomoć poljoprivrednim gospodarstvima u provedbi Operativnih programa nadležnog ministarstva u povećanju površina pod dugogodišnjim nasadima, a čija je provedba je u 2010. godini bila završena.

1.3. Sufinanciranje nabave agrometeoroloških stanica (CDA uređaja)

U proteklih deset godina razvoj informatičke tehnologije omogućio nam je kontinuiran nadzor vremenskih prilika. To se vrši različitim, više ili manje, sofisticiranim agroklimatskim postajama koje u sebi sadrže mikroprocesor za automatsku obradu podataka. CDA uređaj je proizvod visoke tehnologije konstruiran za upotrebu u intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Svrha uređaja je da prikupljanjem i obradom meteoroloških podataka pruži pravovremenu informaciju o početku, trajanju i intenzitetu napada određene biljne bolesti odnosno štetnika. Na taj način omogućeno je precizno određivanje roka tretiranja i olakšan je izbor preparata. Pravilnom primjenom uređaja moguće je ostvariti značajne uštede sredstava za zaštitu bilja kao i traktorskog i ljudskog rada.

Prikupljeni meteorološki podaci pomažu i u određivanju mikroklimatskih prilika za određene lokacije, što olakšava izbor pravilne tehnologije i zaštite. Time se ispunjava nekoliko bitnih značajnosti u provedbi zaštite:

1. učinkovitost preporučenog pesticida bila bi maksimalna,
2. ekonomičnost (financijska ušteda) primjene pesticida bila bi maksimalna,
3. reakcija tretirane biljne vrste bila bi svedena na minimum (neki preparati izazivaju šok kod kulturnih biljaka),
4. zagađivanje poljoprivrednog zemljišta na kojem je usjev, vodo tokova i okolnog biljnog i životinjskog svijeta bila bi također minimalna.

CDA uređaj se sastoji od centralne mikroprocesorske jedinice i perifernih mjernih instrumenata koji mjere:temperaturu zraka, relativnu vlagu zraka, količinu padalina, prisutnost vlage na listu (2 senzora) i temperatura u zoni lišća (2 senzora). Izmjereni parametri programski se obrađuju u samom uređaju ili na osobnom računalu. Obrađeni podaci mogu se očitati direktno s displeja, s grafičkog prikaza koji ispisuje uređaj i na osobnom računalu do kojeg podaci dolaze GSM vezom.

Na displeju očitavamo trenutne vrijednosti sljedećih parametara: datum i točno vrijeme, temperaturu i relativnu vlagu zraka i količinu oborina, temperaturu i vlažnost listova, trajanje i postotak infekcije, trajanje inkubacije i količinu oborina od posljednjeg prskanja.

Osječko-baranjskoj županiji već u 2004. godini obratio se Hrvatski zavod za poljoprivredno savjetodavnu službu Osječko-baranjske županije sa zamolbom za financiranje nabave agrometeoroloških stanica (CDA uređaja) koji bi se postavili u voćnjake i vinograde na području Osječko-baranjske županije.

Sljedom navedenog, Županija je obavijestila sve jedinice lokalne samouprave da ukoliko postoji potreba postavljanja CDA uređaja na njihovom području da se zajedno sa Županimom uključe u njihovo sufinanciranje, te su se u realizaciju sufinanciranja nabave CDA uređaja uključili sljedeći gradovi/općine: Osijek, Donji Miholjac, Bilje, Erdut, Darda, Viljevo, Kneževi Vinogradi, Petlovac, Satnica Đakovačka i zajedno Belišće, Valpovo i Petrijevci. Ukupno je nabavljeno 10 CDA uređaja, a cijena jednog CDA uređaja iznosila je 29.156,78 kuna. Županija je sufinancirala nabavu CDA uređaja s 50%, a navedene jedinice lokalne samouprave s drugih 50%.

Na osnovu preporuke Hrvatskog zavoda za poljoprivredno savjetodavnu službu Županija je obavijestila u lipnju 2006. godine jedinice lokalne samouprave, na čijem području je utvrđeno da postoji potreba postavljanja CDA uređaja da sudjeluju u sufinanciranju njihove nabave, te su se u realizaciju sufinanciranja nabave CDA uređaja uključili sljedeći gradovi/općine: Osijek, Đakovo, Semeljci, Koška, Magadenovac i zajedno Belišće, Valpovo i Petrijevci. Ukupno je nabavljeno 6 CDA uređaja, a cijena jednog CDA uređaja iznosila je 30.000,00 kuna (u cijenu je uključena satelitska veza koja omogućuje svakodnevnu sedam satnu povezanost s postajom). Nabavku navedenih CDA uređaja Županije je sufinancirala s 50% a navedene jedinice lokalne samouprave s drugih 50%.

Postavljanjem CDA postaja na područja navedenih gradova/općina stvorena je kvalitetna pokrivenost za praćenje uvjeta za razvoj najznačajnijih biljnih bolesti, a to su: Čađava krastavost ili Fuzikladij jabuke, Bakterijska palež jezgričavog voća ili Ervinija, Plamenjača vinove loze, Plamenjača krumpira, Plamenjača luka i Pjegavost lista šećerne repe ili Cerkospora.

Za kvalitetno praćenje vremenskih prilika na cijelom području Osječko-baranjske županije ukupno je postavljeno 19 agroklimatskih mjernih postaja, a svi podaci s CDA uređaja s preporukama dostupni su poljoprivrednicima na web stanicama Osječko-baranjske županije, na Info pultu za poljoprivrednike.

1.4. Sufinanciranje kapitalnih ulaganja u proizvodnju, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda

Voćarska proizvodnja se posljednjih nekoliko godina sve više seli iz velikih proizvodnih kompleksa i proizvodnih površina na obiteljska poljoprivredna gospodarstva. Ista se tendencija događa i s povrtlarskom proizvodnjom, čime se mijenja i dosadašnje poimanje koncepta čuvanja voća i povrća hlađenjem. Stoga se javlja potreba izgradnje hladnjača za voće i povrće, odnosno jedan od važnih čimbenika u povećanju voćarske i povrtlarske proizvodnje je mogućnost uskladištenja voća i povrća u prostore s kontroliranom atmosferom, odnosno ULO-hladnjačama.

S obzirom da na području Županije nije bilo dovoljno smještajnih i preradbenih pogona, Županija je od 2004. godine sufinancirala sljedeća kapitalna ulaganja:

- nabavu mehanizacije i opreme za proizvodnju voća, hortikulturnih sadnica i nasada,
- izgradnju, dogradnju, adaptaciju i opremanje pogona za preradu voća i povrća,

- izgradnju i opremanje hladnjače,
- nabavu opreme za kalibriranje i pakiranje voća i povrća,
- nabavu trajne ambalaže za čuvanje i skladištenje voća i povrća,
- nabavu opreme i matica za proizvodnju meda,
- proizvodnju i prerada ljekovitog i aromatičnog bilja,
- nabavu mreže za protugradnu obranu,
- nabavu i postavljanje plastenika,
- uređenje objekta i nabavu opreme za proizvodnju gljiva i
- proizvodnja puževa.

Od 2006. godine Županija više nije subvencionira kapitalna ulaganja u proizvodnju gljiva i puževa, a od 2008. godine subvencioniranje izvršenih ulaganja u nabavu i postavljanje plastenika prebačeno je u projekt Poticanje razvoja povrtlarstva.

Potpota Županije iznosila je do 25% opravdanih troškova izvršenog ulaganja. Pod opravdanim troškovima podrazumijevali su se isključivo troškovi nabavke nove opreme, utvrđen je i najviši iznos potpore koji je bio ovisan o vrijednosti izvršenog ulaganja. Potpore se nije dodjeljivala za troškove PDV-a, poreza, carina i druge uvozne troškove.

Kroz provedbu navedenog projekta od 2004. godine do 2010. godine bila su vidljiva velika ulaganja poljoprivrednih gospodarstava u proizvodnju, preradu i skladištenje poljoprivrednih proizvoda. Rezultat navedenih ulaganja je povećanje i unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje u sektoru voća i povrća, stoga je sufinanciranje ovoga projekt prihvaćeno i Odlukom o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije, pod jednom od mjera ruralnog razvoja, kao potpora za kapitalna ulaganja u proizvodnju, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda.

Potpota za kapitalna ulaganja u proizvodnju, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda kao mjera ruralnog razvoja dodjeljuje se za:

- izgradnju, rekonstrukcija, adaptaciju i opremanje pogona za preradu voća i povrća,
- izgradnju i opremanje hladnjače,
- nabavu opreme za proizvodnju voća, povrća, hortikulturnih sadnica i nasada i nove mehanizacije, osim traktora,
- nabavu opreme za kalibriranje i pakiranje voća i povrća,
- nabavu mreže za protugradnu obranu kod podizanja voćnjaka,
- nabavu trajne ambalaže za čuvanje i skladištenje voća i povrća,
- nabavu opreme za proizvodnju i preradu ljekovitog i aromatičnog bilja i
- nabavu opreme i matica za proizvodnju meda.

Potpota iznosi do 25% opravdanih troškova izvršenih ulaganja, a pod opravdanih ulaganjem podrazumijeva se nabavka nove opreme, a vidina potpore ovisi o vrijednosti izvršenih ulaganja.

U skladu s Odlukom o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije, u listopadu 2011. godine objavljen je javni natječaj za prikupljanje zahtjeva za dodjelu potpora za izvršena kapitalna ulaganja u proizvodnju, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda. Temeljem objavljenog javnog natječaja Povjerenstvo je razmatralo 65 zahtjeva, koja su bila zaprimljena u razdoblju od 11. listopada do 31. listopada 2011. godine. Prema uvjetima iz objavljenog javnog natječaja i Odluke Povjerenstvo je pozitivno ocijenilo 58 zahtjeva, dok je 7 zahtjeva, koja nisu ispunjavala uvjete iz javnog natječaja i Odluke, negativno ocijenjena. Temeljem prijedloga Povjerenstva Župan je odobrio 58 potpora za izvršena kapitalna ulaganja u ukupnom iznosu od 1.257.371,00 kuna.

Odlukom o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije kao mjere ruralnog razvoja za unaprjeđenje poljoprivrede utvrđena je i potpora za proizvodnju, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda. Za ovu mjeru javni natječaj u 2012. godini nije objavljen.

Tablica 7. Pregled isplaćenih subvencija za kapitalna ulaganja u proizvodnju, skladištenje i preradu poljoprivrednih proizvoda na području Županije za razdoblje od 2004. do 2011. godine

Ulaganje	Isplaćene subvencije/potpore								
	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	UKUPNO
Nabava opreme za proizvodnju voća, povrća, hortikulturnih sadnica i nasada i nove mehanizacije, osim traktora (od 2011. godine)	9	2	33	46	64	33	52	22	261
Izgradnja, rekonstrukcija, adaptacija i opremanje pogona za preradu voća i povrća	0	0	1	18	9	9	5	18	60
Nabavka i postavljanje plastenika	11	17	16	11	0	0	0	0	55
Izgradnja i opremanje hladnjače	0		1	1	8	1	4	1	16
Nabava opreme za kalibriranje i pakiranje voća i povrća	2	1	3	0	1	1	1	2	11
Nabava trajne ambalaže za čuvanje i skladištenje voća i povrća	0	0	2	1	3	1	4	0	11
Nabava opreme i matica za proizvodnju meda	10	18	14	24	15	1	7	3	92
Nabava opreme za proizvodnju i preradu ljekovitog i aromatičnog bilja	0	5	13	6	9	10	5	1	49
Nabava mreže za protugradnu obranu	0	2	4	6	3	4	6	11	36
Proizvodnja gljiva	2	1	0	0	0	0	0	0	3
Proizvodnja puževa	4	8	0	0	0	0	0	0	12
Ukupno	38	54	87	113	112	60	84	58	606
Iznos izvršenog ulaganja (u kunama)	3.291.404,05	5.867.229,89	8.695.158,90	12.607.641,57	24.496.218,00	10.911.055,41	29.015.827,72	20.472.894,16	115.357.429,70
Iznos isplaćene subvencije (u kunama)	394.810,00	700.000,00	1.000.000,00	1.245.000,00	2.358.270,00	1.399.479,00	1.541.901,00	1.257.371,00	9.896.831,00

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

1.5. Poticanje razvoja povrtlarstva

Prirodni resursi za proizvodnju povrća u Županiji nisu dovoljno iskorišteni, kako za ponudu svježeg povrća tako i za preradu. Kod proizvodnje namijenjenoj tržištu mali je broj vrsta i sorta povrća, često ograničenih količina i kratke sezone ponude. Uzroci takvog stanja su neorganiziranost proizvođača i izostanak tržišne infrastrukture, usitnjenost gospodarstava, neopremljenost sustavima za navodnjavanje, sortirnicama, sušarama i hladnjačama za čuvanje svježeg povrća. Proizvodnja povrća u Republici Hrvatskoj je manja od potreba, te se u posljednjih nekoliko godina njena proizvodnja povećava naročito u zaštićenim prostorima.

U svrhu poticanja poljoprivrede, a u svezi s izvršenim ulaganjima u projekte u biljnoj proizvodnji, koji ima za cilj unapređenje poljoprivrede na području Osječko-baranjske županije, posebno povrtlarske proizvodnje, Poglavarstvo Županije je početkom 2008. godine pokrenulo projekt Poticanje razvoja povrtlarstva.

Sukladno Odluci o poticajima u razvoju poljoprivrede na području Osječko-baranjske županije subvencija se odobravala se za sljedeća izvršena ulaganja u poticanje razvoja povrtlarstva i to za nabavu: presadnica i postavljanje plastenika, opreme i strojeva za proizvodnju povrća (bez pogonskih strojeva) i malč folije.

Udio subvencije iznosio je 25% od ukupne vrijednosti izvršenog ulaganja. Subvencioniranjem nabave opreme i mehanizacije za proizvodnju povrća, te nabavu presadnica od strane Županije, kao i provođenjem Operativnog programa za razvoj povrtlarstva Županija, povećana je povrtlarska proizvodnja i postali smo jedna od vodećih županija u Republici Hrvatskoj.

Tablica 8. Pregled isplaćenih subvencija za poticanje razvoja povrtlarstva na području Županije za razdoblje od 2008. do 2010. godine

Ulaganje	Isplaćene subvencije			
	2008.	2009.	2010.	UKUPNO
Nabava presadnica	19	2	15	36
Nabava i postavljanje plastenika	17	4	10	31
Nabava opreme i strojeva za proizvodnju povrća (bez pogonskih strojeva)	9	5	7	21
Nabava malč folije	2	0	4	6
Ukupno	47	11	36	94
Iznos izvršenog ulaganja (u kunama)	6.169.074,43	3.234.109,40	5.062.371,72	14.465.555,55
Iznos isplaćene subvencije (u kunama)	782.641,00	354.661,00	612.636,00	1.749.938,00

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Prema Odluci o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 4/11. i 4/12.) nije predviđeno poticanje razvoja povrtlarstva kao zaseban projekt budući da bi potpore za navedeni projekt bile u suprotnosti s tada važećim Zakonom o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju.

1.6. Sufinanciranje osiguranja usjeva od mogućih šteta poljoprivrednim proizvođačima na području Osječko-baranjske županije

Uz sve komparativne prednosti koje u našoj Županiji postoje (zemlja, vode, ljudi) za razvitak poljoprivrede i ekonomski prosperitet proizvođača potrebno je uz uvođenje novih tehnologija, novog načina organiziranja rada, unaprijediti i zaštitu proizvodnje, gdje je osiguranje od mogućih šteta u proizvodnji izuzetno važan segment.

S obzirom da poljoprivredna proizvodnja uvelike ovisi o klimatskim uvjetima, a zbog globalnih klimatskih promjena česta su razdoblja nepovoljnog vremena, a što je trajna nestabilnost i nesigurnost u smislu proizvodnih rezultata u poljoprivredi. Ovo je potrebno istaći posebice zbog iskustava koje smo imali ovih godina, a vezano uz sušu, poplave, tuču i mraz zbog čega su nastale značajne štete u poljoprivredi, što je najviše u ekonomskom smislu pogodilo proizvođače, ali i zaustavilo predviđenu dinamiku razvitka poljoprivrede, odnosno proizvodnju hrane.

Unatoč sustavu obrane od tuče koji se provodi na područje naše Županije učestale su i štete koje izaziva tuča, mraza, kao i štete koje nastaju zbog nepovoljnog rasporeda padalina. Zbog svega navedenog dolazi do znatnog poremećaja u poljoprivrednoj proizvodnji s negativnim posljedicama za sveukupni gospodarski život, a posebno za poslovanje i razvitak poljoprivrede.

Na području Osječko-baranjske županije od 2004. godini odobravalu se potpora osiguranju usjeva od mogućih šteta poljoprivrednim proizvođačima na području Osječko-baranjske županije.

Potporu osiguranju mogli su ostvariti poljoprivredno gospodarstvo uz ispunjavaju sljedeće uvjete:

- da je podnositelj zahtjeva upisan u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava,
- da se prebivalište, odnosno sjedište, te mjesto osigurane proizvodnje nalazi na području Županije,
- da je polica osiguranja usjeva od mogućih šteta zaključena za tekuće razdoblje.

Tablica 9. Prikaz podataka vezanih uz sufinanciranje osiguranja usjeva u razdoblju 2004.-2009.

Sufinanciranje osiguranja usjeva	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	ukupno
Broj podnesenih zahtjeva	290	326	314	376	497	436	2.239
Odobreni zahtjevi	276	310	311	375	489	422	2.183
Ukupan broj korisnika	350	449	483	575	609	475	2.466
Ukupan iznos odobrenih sredstava (kn)	454.526,00	500.000,00	500.000,00	400.000,00	500.000,00	500.000,00	2.854.526,00

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Odlukom o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije kao mjere ruralnog razvoja za unaprjeđenje poljoprivrede utvrđena je i potpora za osiguranje od mogućih šteta proizvodnji u poljoprivredi. Za ovu mjeru javni natječaj u 2011. i 2012. godini nije objavljen.

1.7. Mjere za unaprjeđenje obrane od tuče

Iako postoji višegodišnja neizvjesnost oko rada obrane od tuče, za našu Županiju provođenje sustava obrane od tuče je neupitno, obzirom na nužnost djelotvorne zaštite poljoprivredne proizvodnje, kao i drugih materijalnih dobara od tuče, a posebice stoga što je to i obveza sukladna Zakonu o sustavu obrane od tuče.

Osječko-baranjska županija se aktivno uključila u provedbu mjera obrane od tuče i to:

1. financiranjem obrane od tuče raketama,
2. sufinanciranjem nabave mreža za obranu od tuče,
3. sufinanciranjem osiguranja od mogućih šteta,
4. sufinanciranjem obrane od tuče avionskim generatorima.

Zakon o sustavu obrane od tuče omogućio je redovitije i stabilnije financiranje djelatnosti, a Osječko-baranjska županija izvršava svoju zakonsku obvezu i izdvaja 1% od sredstava proračuna Županije, no unatoč tome provođenje sustava nije djelotvorno zaštitilo poljoprivrednu proizvodnju, te su nastale značajne štete u voćarskoj, vinogradarskoj, povrtlarskoj i ratarskoj proizvodnji. Državni hidrometeorološki zavod isticao je da je razlog nastaloj šteti nepokrivenost cijelog područja naše Županije (Baranja i Hrvatsko Podunavlje) sustavom obrane od tuče, ali se Planom rada za 2005. godinu, još uvijek nije predviđala obnova sustava obrane od tuče u Baranji i Hrvatskom Podunavlju. Ukupna prijavljena šteta od tuče u 2004. godini je 33.336.142,24 kune.

Problem u akcijama obrane od tuče stvarale su kako zabrane djelovanja raketama u pograničnim područjima tako i zabrane kontrole letenja. Sve veće probleme i ograničenja u radu stvara i zastarjeli sustav radio veze.

Istovremeno Zaključkom Vlade Republike Hrvatske od 25. siječnja 2001. godine Klasa: 920-07/01-02/01, Urbroj: 5030115-01-1, u točki 3. se navodi: "Zadužuje se Državni hidrometeorološki zavod da paralelno s operativnim radom i neovisno o rezultatima izvješća o učinkovitosti i isplativosti obrane od tuče, provede znanstveno istraživački eksperiment u trajanju od 5 godina (s početkom 2001. godine) kako bi se odredila znanstvena ocjena efikasnosti sukladno odredbama Svjetske meteorološke organizacije". Provedba eksperimentalnog istraživanja učinaka obrane od tuče u 2004. godini nastavljena je radom poligona tučomjera.

Uz navedeno, a s obzirom na neučinkovitost sustava obrane od tuče koji se provodi, Osječko-baranjska županija pokreće projekt obrane od tuče avionskim generatorima. Na području Baranje i istočne Slavonije od Domovinskog rata nije postojala nikakva obrana od tuče, čak ni prizemnim generatorima. To je ukazalo na nužnu potrebu za promjenom takvog stanja. Okolnost da je u Osijeku razvijen jedan od najnaprednijih zrakoplovnih generatora za umjetno djelovanje na vrijeme u koje spada i obrana od tuče, te da na našem području postoji "Aero klub Osijek" koji raspolaže potrebnim zrakoplovima i zrakoplovnim osobljem i tvrtka "Galvo" d.o.o koja proizvodi potrebnu otopinu srebra jodida, daje posebnu priliku da se upravo na našem području ustroji pokusna obrana od tuče avionskim generatorima. Generator je pod komercijalnim nazivom GS-001 razvijen u okvirima Osječkih tvrtki AVOS d.o.o. i KRONOS d.o.o. do razine serijskog proizvoda. Visoke ocjene prosudbenih sudova na svjetski poznatim salonima inovacija (Ženeva 2000. i INPEX- Pittsburgh 2002. u SAD), te Njemačkih stručnjaka za obranu od tuče koji su upravo ove generatore uveli u sustav obrane od tuče u Njemačkoj govore o izvanrednoj kvaliteti ovih avio generatora.

Kako je poljoprivredna proizvodnja od izuzetnog značaja za Osječko-baranjsku županiju, za nas je neupitan nastavak zaštite usjeva od elementarnih nepogoda, stoga je Poglavarstvo Osječko-baranjske županije donijelo 24. veljače 2005. godine Zaključak povodom razmatranja Informacije o funkcioniranju sustava obrane od tuče na području Osječko-baranjske županije. Navedenim Zaključkom s obzirom na neučinkovitost sustava obrane od tuče koji se provodi, Poglavarstvo drži nužnim davanje prednosti novim tehničkim unapređenjima odnosno modernijem sustavu obrane od tuče u tehnološkom i inovativnom smislu, odnosno da Županija pokrene projekt pokusne obrane od tuče avionskim generatorima.

Okvirni troškovi operativnog djelovanja i dežurstva na osnovu vremenske prognoze u vremenskom razdoblju od 01. svibnja do 01. listopada iznosili bi 325.000,00 kuna (u cijenu nije uključen PDV). U projektu pokusne obrane od tuče avionskim generatorima osiguravajuća društva bi sudjelovala sa 100.000,00 kuna, Županija sa 100.000,00 kuna, a ostatak do navedenog iznosa osigurali bi gradovi/općine koje se uključe u navedeni projekt.

Državni hidrometeorološki zavod svojim pisanim očitovanjem od 15. travnja 2005. godine, uključio se u navedeni projekt, te je za provedbu projekta osigurao:

1. stalnu prognostičku službu u sezoni obrane od tuče (01. svibnja - 01. listopada 2005. godine),
2. stalnu službu radarskog praćenja vremena na RC Osijek - Čepin,
3. stalnu pohranu radarskih informacija u računalni sustav.

Nositelj projekta bio je Aeroklub "Osijek", a u financiranje ovog projekta pored Županije, uključile su se i 42 jedinice lokalne samouprave s područja Županije i nekoliko osiguravajućih društava (Croatia osiguranje, Triglav osiguranje d.d., Jadransko osiguranje d.d. i Euroherc osiguranje d.d.). U tablici 10. prikazani su sudionici u provedbi Projekta obrane od tuče avionskim generatorima na području Osječko-baranjske županije u 2005. godini.

Tablica 10. Sudionici u Projektu i financijska sredstva s PDV-om (u kunama) u 2005. godini

Osječko-baranjska županija	Iznos sredstava	Jedinice lokalne	Iznos sredstava	Osiguravajuća društva	Iznos sredstava
	116.500,00	Ukupno 42	5.000,00	Croatia osiguranje	45.000,00
			Allianz osiguranje	10.000,00	
			Euroherc osiguranje	5.000,00	
			Jadransko osiguranje	5.000,00	
			Veritas osiguranje	5.000,00	
Ukupno	116.500,00	Ukupno	210.000,00	Ukupno	70.000,00
Ukupno			396.500,00		

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Aeroklub "Osijek" tijekom 2005. godine provodio je pokusnu obranu od tuče za područje Osječko-baranjske županije sa jednim zrakoplovom Cessna. S obzirom na iskustvo stečeno pri provedbi obrane od tuče jednim zrakoplovom došlo se do spoznaje da jedan zrakoplov nije dovoljan za kvalitetno pokrivanje cijelog područja Osječko-baranjske županije, te je za još kvalitetniju provedbu obrane od tuče u 2006. godini bilo potrebno uključiti i opremiti ga potrebnom opremom, (generatorom) još jedan zrakoplov tipa Cessna.

Za provođenje pokusne obrane od tuče u 2006. godini Aeroklub "Osijek" osigurao je:

1. Dva zrakoplova tipa Cessna opremljena generatorima
2. Zrakoplovno osoblje i ostalu tehničku opremu.

Županija je u 2006. godini sudjelovala u realizaciji Projekta obrane od tuče s 200.000,00 kuna, a u sufinanciranje projekta uključile su se sve jedinice lokalne samouprave na području Županije (ukupno 42), koje su osigurale svaka po 5.000,00 kuna, što je ukupno iznosilo 210.000,00 kuna. Također su se u projekt uključila i četiri osiguravajuća društva koja djeluju na našem području. Aeroklub "Osijek" za provedbu navedenog Projekta osigurao je 25.000,00 kuna vlastitih sredstava.

Tablica 11. Sudionici u Projektu i financijska sredstva s PDV-om (u kunama) u 2006. godini

Osječko-baranjska županija	Iznos sredstava	Jedinice lokalne samouprave	Iznos sredstava	Aeroklub Osijek	Iznos sredstava	Osiguravajuća društva	Iznos sredstava
	200.000,00	Ukupno 42	5.000,00		25.000,00	Croatia osiguranje	45.000,00
					Triglav osiguranje	5.000,00	
					Euroherc osiguranje	5.000,00	
					Jadransko osiguranje	10.000,00	
Ukupno	200.000,00	Ukupno	210.000,00	Ukupno	25.000,00	Ukupno	65.000,00
Ukupno				500.000,00			

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

U 2006. godini, štete od tuče na području Osječko-baranjske županije na poljoprivrednim kulturama i dugogodišnjim nasadima nastale su na području općine Viljevo i Đakovački Selci, te su se obračunale zajedno s nastalim štetama od viška oborina, budući su pojedine kulture veće pretrpjele štete.

Na području Županije u 2007. godini, provodila se obrana od tuče i avio-generatorima, budući je tako organizirana obrana od tuče pokazala dobre rezultate što je vidljivo iz smanjenja iznosa šteta nastalih od tuče. Na području Županije u 2004. godini, štete su bile 33.336.142,24 kuna, u 2005. godini iznosile su 12.410.207,51 kn, a u 2006. godini štete od tuče su neznatne te su uvrštene u kompletan iznos šteta od elementarne nepogode u 2006. godini, iz čega se može zaključiti da se obrana od tuče avionskim generatorima na području Osječko-baranjske županije provodi izuzetno uspješno.

U realizaciji Projekta obrane od tuče u 2007. godini, Županija je sudjelovala s iznosom od 200.000,00 kuna, a u sufinanciranje projekta uključile su se sve jedinice lokalne samouprave na području Županije (ukupno 42), svaka s po 5.000,00 kuna, što ukupno iznosi 210.000,00 kuna. Također su se u Projekt uključila četiri osiguravajuća društva koja djeluju na našem području. Aeroklub Osijek za provedbu navedenog Projekta osigurao je 25.000,00 kuna vlastitih sredstava.

Tablica 12. Sudionici u Projektu i financijska sredstva s PDV-om (u kunama) u 2007. godini

Osječko-baranjska županija	Iznos sredstava	Jedinice lokalne samouprave	Iznos sredstava	Aeroklub Osijek	Iznos sredstava	Osiguravajuća društva	Iznos sredstava
	200.000,00	Ukupno 42	5.000,00		25.000,00	Croatia osiguranje	45.000,00
				Allianz Zagreb	5.000,00		
				Euroherc osiguranje	5.000,00		
				Jadransko osiguranje	10.000,00		
Ukupno	200.000,00	Ukupno	210.000,00	Ukupno	25.000,00	Ukupno	65.000,00
Ukupno							500.000,00

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Osječko-baranjska županija sudjelovala je u provedbi Projekta obrane od tuče avionskim generatorima i u 2008. godini i za tu je namjenu izdvojila 200.000,00 kuna. Uz Županiju u sufinanciranje projekta uključile su se i jedinice lokalne samouprave na području Županije (ukupno 37), te je svaka jedinica lokalne samouprave osigurala 5.000,00 kuna, što ukupno iznosi 185.000,00 kuna. U Projekt u 2008. godini uključila su se četiri osiguravajuća društva koja djeluju na našem području s ukupnim iznosom od 65.000,00 kuna.

Tablica 13. Sudionici u Projektu i financijska sredstva s PDV-om (u kunama) u 2008. godini

Osječko-baranjska županija	Iznos sredstava	Jedinice lokalne samouprave	Iznos sredstava	Osiguravajuća društva	Iznos sredstava
	200.000,00	Ukupno 37	5.000,00	Croatia osiguranje	45.000,00
			Allianz osiguranje	5.000,00	
			Euroherc osiguranje	5.000,00	
			Jadransko osiguranje	10.000,00	
Ukupno	200.000,00	Ukupno	185.000,00	Ukupno	65.000,00
Ukupno					450.000,00

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Projekt obrane od tuče avionskim generatorima nastavljen je i u 2009. godini i za tu je namjenu Osječko-baranjska županija izdvojila 200.000,00 kuna. Uz Županiju u sufinanciranje projekta uključile su se i jedinice lokalne samouprave na području Županije (ukupno 40), te je svaka jedinica lokalne samouprave osigurala 5.000,00 kuna, što ukupno iznosi 200.000,00 kuna. U Projekt u 2009. godini uključila su se četiri osiguravajuća društva s ukupnim iznosom sudjelovanja od 70.000,00 kuna.

Tablica 14. Sudionici u Projektu i financijska sredstva s PDV-om (u kunama) u 2009. godini

	Iznos sredstava	Jedinice lokalne samouprave	Iznos sredstava	Osiguravajuća društva	Iznos sredstava
Osječko-baranjska županija	200.000,00	Ukupno 40	5.000,00	Croatia osiguranje	45.000,00
				Allianz osiguranje	10.000,00
				Euroherc osiguranje	5.000,00
				Jadransko osiguranje	10.000,00
Ukupno	200.000,00	Ukupno	200.000,00	Ukupno	70.000,00
Ukupno				470.000,00	

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Projekt obrane od tuče avionskim generatorima nastavljen je i u 2010. godini i za tu je namjenu Osječko-baranjska županija izdvojila 200.000,00 kuna. U sufinanciranje projekta uključile su se i jedinice lokalne samouprave na području Županije (ukupno 40), te je svaka jedinica lokalne samouprave osigurala 5.000,00 kuna, odnosno ukupno 200.000,00 kuna. U Projekt u 2010. godini uključila su se tri osiguravajuća društva koja djeluju na našem području, a bave se osiguranjima poljoprivredne proizvodnje s ukupnim iznosom od 55.000,00 kuna.

Tablica 15. Sudionici u Projektu i financijska sredstva s PDV-om (u kunama) u 2010. godini

SUDIONICI U PROJEKTU I FINANCIJSKA SREDSTVA S PDV-om (u kunama)					
	Iznos sredstava	Jedinice lokalne samouprave	Iznos sredstava	Osiguravajuća društva	Iznos sredstava
Osječko-baranjska županija	200.000,00	Ukupno 40	5.000,00	Croatia osiguranje	45.000,00
				Euroherc osiguranje	5.000,00
				Jadransko osiguranje	5.000,00
Ukupno	200.000,00	Ukupno	200.000,00	Ukupno	55.000,00
Ukupno				455.000,00	

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Projekt obrane od tuče avionskim generatorima nastavljen je i u 2011. godini i za tu je namjenu Osječko-baranjska županija izdvojila 200.000,00 kuna, kao i jedinice lokalne samouprave na području Županije (ukupno 39), te je svaka osigurala 5.000,00 kuna, što ukupno iznosi 195.000,00 kuna. U Projekt u 2011. godini uključila su se tri osiguravajuća društva koja djeluju na našem području, a bave se osiguranjima poljoprivredne proizvodnje s ukupnim iznosom od 55.000,00 kuna.

Tablica 16. Sudionici u Projektu i financijska sredstva s PDV-om (u kunama) u 2011. godini

SUDIONICI U PROJEKTU I FINANCIJSKA SREDSTVA S PDV-om (u kunama)					
	Iznos sredstava	Jedinice lokalne samouprave	Iznos sredstava	Osiguravajuća društva	Iznos sredstava
Osječko-baranjska županija	200.000,00	Ukupno 39	5.000,00	Croatia osiguranje	45.000,00
				Euroherc osiguranje	5.000,00
				Jadransko osiguranje	5.000,00
Ukupno	200.000,00	Ukupno	195.000,00	Ukupno	55.000,00
Ukupno			450.000,00		

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

U cilju nastavka osiguranja poljoprivredne proizvodnje od mogućih šteta od tuče Županija je nastavila s provedbom Projekta obrane od tuče avionskim generatorima i u 2012. godini i za tu je namjenu izdvojila 200.000,00 kuna. Uz Županiju u sufinanciranje projekta uključile su se i jedinice lokalne samouprave na području Županije (ukupno 38), te je svaka osigurala 5.000,00 kuna, što ukupno iznosi 190.000,00 kuna. U provedbu Projekta uključuju se i tri osiguravajuća društva koja djeluju na našem području, a bave se osiguranjima poljoprivredne proizvodnje s ukupnim iznosom od 55.000,00 kuna.

Tablica 17. Sudionici u Projektu i financijska sredstva s PDV-om (u kunama) u 2012. godini

SUDIONICI U PROJEKTU I FINANCIJSKA SREDSTVA S PDV-om (u kunama)					
	Iznos sredstava	Jedinice lokalne samouprave	Iznos sredstava	Osiguravajuća društva	Iznos sredstava
Osječko-baranjska županija	200.000,00	Ukupno 38	5.000,00	Croatia osiguranje	45.000,00
				Euroherc osiguranje	5.000,00
				Jadransko osiguranje	5.000,00
Ukupno	200.000,00	Ukupno	190.000,00	Ukupno	55.000,00
Ukupno			445.000,00		

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Iskustva Županije u provođenju obrane od tuče avionima u 2005. do 2012. godini, pokazuju da je potrebno nastaviti s obranom od tuče na navedeni način, ali kao dopunu postojećem sustavu raketa i prizemnih generatora.

2. Poticanje stočarske proizvodnje

Govedarska proizvodnja najznačajnija je grana stočarstva i jedna je od najvažnijih grana ukupne poljoprivredne proizvodnje. Osim što se u sustavu govedarske proizvodnje osiguravaju značajni proizvodi (mlijeko i meso) njezina je važnost posebice naglašena zbog komplementarnosti s ratarskom proizvodnjom. Uz to što su goveda veliki potrošači ratarskih proizvoda oni u značajnoj mjeri doprinose prirodnom povećanju plodnosti tla.

Godišnje potrebe za govedarskim proizvodima u Republici Hrvatskoj nameću nužnost određivanja statusa govedarstva u poljoprivrednoj proizvodnji, te usmjeravanje govedarske proizvodnje u izgradnju novih modernih farmi uz adaptaciju postojećih, kao uspostavom malih proizvodnih sustava, sustava krava-tele

U cilju razvoja govedarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj razlikujemo Operativni program razvoja govedarske proizvodnje i projekte Osječko-baranjske županije koji također imaju za cilj razvoj i unaprjeđenje stočarske proizvodnje.

Županija je pokrenula sljedeće projekte usmjerene razvoju stočarstva:

1. Sufinanciranje umjetnog osjemenjivanja za unaprjeđenje svinjogojske proizvodnje na području Osječko-baranjske županije,
2. Sufinanciranje umjetnog osjemenjivanja za unaprjeđenje govedarske proizvodnje na području Osječko-baranjske županije,
3. Sufinanciranje kapitalnih ulaganja u projektima za unaprjeđenje i čuvanje kvalitete mlijeka na području Osječko-baranjske županije,
4. Sufinanciranje troškova projektne dokumentacije za ishođenje građevinske dozvole za objekte u proizvodnji, preradi i čuvanju poljoprivrednih proizvoda na području Osječko-baranjske županije,
5. Sufinanciranje troškova uspostave higijensko-zdravstvene zaštite u stočarstvu na području Osječko-baranjske županije,
6. Sufinanciranje troškova registracije i opremanja objekata za obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima na području Osječko-baranjske županije.

Tablica 18. Prikaz projekata kroz koje Županija potiče stočarsku proizvodnju

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	Ukupno
Sufinanciranje umjetnog osjemenjivanja u svinjogojstvu	161.000,00 5.300 doza	272.500,00 9.000 doza	250.000,00 10.000 doza	250.000,00 10.000 doza	225.000,00 9.000 doza	225.000,00 9.000 doza	325.000,00 16.250 doza	287.200,00 14.360 doza	200.000,00 10.000 doza	2.195.700,00 92.810 doza
Edukacija umjetnog osjemenjivanja u svinjogojstvu	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00						40.000,00
Sufinanciranje umjetnog osjemenjivanja u govedarstvu	429.000,00 7.800 doza	467.500,00 8.500 doza	640.000,00 11.850 doza	640.000,00 11.850 doza	675.000,00 12.500 doza	675.000,00 12.500 doza	675.000,00 12.500 doza	712.800,00 13.200 doza	799.920,00 15.480 doza	5.714.220,00 106.130 doza
Ostali razvojni projekti u stočarstvu	10.000,00	900.000,00	1.050.000,00	1.150.000,00	1.400.000,00	215.446,81	247.972,55	1.097.412,30	784.164,00	6.857.995,66
Ukupno (kn)	610.000,00	1.650.000,0	1.950.000,00	2.050.000,00	2.300.000,00	1.115.446,81	1.247.972,55	2.097.412,30	1.784.084,00	14.804.915,66

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

2.1. Sufinanciranje umjetnog osjemenjivanja za unaprjeđenje svinjogojske proizvodnje na području Osječko-baranjske županije

Znakovito je za svinjogojsku proizvodnju velik broj malih proizvodnih jedinica te niska razina proizvodnje. Jedan od glavnih problema s kojim se susrećemo na obiteljskim gospodarstvima je nezadovoljavajući pasminski sastav iz kojeg proizlazi mesna jedinica s niskim udjelom mišićnog tkiva.

Promjene u svinjogojskoj proizvodnji uspostavom novih proizvodnih sustava te uvođenjem mjera poticanja specijalizacije u svinjogojstvu nameće se ne samo zbog povoljnijeg položaja ove značajne grane već i zbog zadovoljavanja uvjeta koji vrijede u zemljama razvijenog stočarstva posebice onih u Europskoj uniji. Uspostavom novih proizvodnih sustava svinjogojstvo Republike Hrvatske treba dostići višu razinu konkurentnosti, ali isto tako i moći udovoljavati ekološkim i etološkim zahtjevima koji se postavljaju kao preduvjet bavljenja svinjogojskom proizvodnjom u zemljama EU.

Sagledavajući problematiku u svinjogojstvu u Županiji, i u stalnom kontaktu s relevantnim čimbenicima koji direktno i indirektno sudjeluju u svinjogojskoj proizvodnji, Upravni odjel nadležan za sektor za poljoprivrede uočio je da se dio problematike navedene proizvodnje nalazi u nedovoljnom poznavanju prednosti umjetnog osjemenjivanja.

Naime, proizvođači se odlučuju na korištenje nerastova iz vlastitog uzgoja koji su upitne kvalitete, a s ovako proizvedenom svinjom nemoguće je konkurirati na zahtjevnom europskom tržištu. Takav način neusmjerenog osjemenjivanja uzrokuje dugoročne posljedice, stoga je osjemenjivanje rasplodnim genetskim materijalom visoke kvalitete je preduvjet za intenzivnu svinjogojsku proizvodnju.

U cilju nastanka permanentnog rada na oplemenjivanju genetskog potencijala matičnog stada u svinjogojstvu Svinjogojska udruga Osječko-baranjske županije, radi pozitivnih učinaka iz prethodnih godina predložila je provođenje projekta i u 2012. godini pod nazivom "Unaprjeđenje genetskog potencijala u stočarstvu na području Osječko - baranjske županije u 2012. godini u svinjogojskoj proizvodnji". Provedba Projekta ima dugoročan učinak u svinjogojstvu. Proizvodna svojstva ovise o genotipu, utjecajima okoline i njihovoj interakciji. Iako se utjecaji okoline mogu kontrolirati tako da budu najpovoljniji, genotip je ključni faktor, a ujedno i razlog zašto upravljanje rasplodivanjem igra veliku ulogu u genetskom napretku stada.

Prema provedenom modelu, a na bazi tržišne vrijednosti rasplodnog genetskog materijala u svinjogojstvu (40,00 kuna u cijenu uključen PDV) Županija je subvencionirala dozu umjetnog sjemena s 20,00 kuna, a poljoprivredna gospodarstva koja su sudjelovala u Projektu osigurala su preostalih 20,00 kuna za jednu dozu rasplodnog genetskog materijala u svinjogojstvu. Rasplodni genetski materijal korišten u ovom Projektu morao je biti proizveden u Republici Hrvatskoj, od nerasta koji se vodi u evidenciji Hrvatske poljoprivredne agencije. Vrijednost Projekta je 400.000,00 kuna i obuhvaćeno je oko 10.000 plotkinja. Od ukupnog iznosa, 200.000,00 kuna osigurala je Osječko-baranjska županija, a preostali iznos osigurala su poljoprivredna gospodarstva koja sudjeluju u Projektu.

U provođenju Projekta sudjelovali su nositelji ili članovi obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, obrtnici i zadruge, a koji su upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava. Potrebno je naglasiti da je u vremenu od 2004. do 2007. godine na području Osječko-baranjske županije preko 250 uzgajivača svinja u organizaciji Centra za unaprjeđenje stočarstva uspješno je završilo tečaj za umjetno osjemenjivanje u svinjogojstvu, stoga su isti su podizali doze rasplodnog genetskog materijala u svinjogojstvu i obavljali umjetno osjemenjivanje na svojim matičnim stadima.

Tablica 19. Subvencioniranje umjetnog osjemenjivanja i edukaciju umjetnog osjemenjivanja u svinjogojstvu na području Županije 2004.-2012. godina.

	2004/5.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	Ukupno
Sufinanciranje umjetnog osjemenjivanja	433.500,00 14.300doza	250.000,00 110.000 doza	250.000,00 10.000doza	225.000,00 9.000 doza	225.000,00 9.000 doza	325.000,00 16.250doza	287.200,00 14.360doza	200.000,00 10.000doza	2.195.700,00 92.810 doza
Edukacija umjetnog osjemenjivanja	20.000,00	10.000,00	10.000,00						40.000,00
Ukupno (u kunama)	453.00,00	260.000,00	260.000,00	225.000,00	225.000,00	325.000,00	287.200,00	200.000,00	2.295.700,00

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Opravdanost ovoga Projekta dokazuju podaci Hrvatskog stočarskog centra prema kojima je udio mišićnog tkiva, odnosno postotak mesne jedinice u 2004. godini bio 55,00%, u 2005. godini 56,00%, a u 2006. godini 56,18%. Ova mjera koju Županija provodi je dugoročna i rezultati se moraju promatrati kroz nekoliko godina. U četiri godine sufinanciranja umjetnog osjemenjivanja napravljen je veliki pomak od 1,18% povećanog udjela mišićnog tkiva, još značajniji pomaci nastali su u 2008. godini zbog reproduktivnog i proizvodnog ciklusa u svinjogojstvu.

Projekt također značajno utječe na smanjenje broja oboljelih rasplodnih životinja od bruceloze (bolest koja se prenosi prirodnim osjemenjivanjem, a prenosi je nerast - zaražene životinje pobacuju, liječenje je dugotrajno, a u većini slučajeva životinje postaju nesposobne za reprodukciju - ova bolest prenosiva je i na čovjeka), koja je posljednjih nekoliko godina nazočna u Osječko-baranjskoj županiji.

Cilj je ovog Projekta proizvođače svinja upoznati s prednostima umjetnog osjemenjivanja jer na ovakav način proizvođači svinja smanjili su troškove usluge veterinara (oko 120 kn), a usmjerenim osjemenjivanjem doći će do željenog pasminskog sastava, koji će kroz tov imati veću mesnu jedinicu, kao i smanjiti mogućnost širenja zaraznih bolesti.

2.2. Sufinanciranje umjetnog osjemenjivanja za unaprjeđenje govedarske proizvodnje na području Osječko-baranjske županije

Sagledavajući problematiku u govedarstvu u Županiji, i u stalnom kontaktu sa relevantnim čimbenicima koji direktno i indirektno sudjeluju u govedarskoj proizvodnji (uzgajivači, Hrvatski zavod za poljoprivrednu savjetodavnu službu, Hrvatska poljoprivredna agencija, mesni prerađivači) nadležni Upravni odjel za poljoprivredu uočio je da se dio problematike navedene proizvodnje nalazi u nedovoljnom poznavanju prednosti umjetnog osjemenjivanja.

Na području Osječko-baranjske županije djeluju tri udruge koje okupljaju proizvođače mlijeka. Dvije su uzgojne udruge a jedna udruga okuplja proizvođače mlijeka općenito (Udruga proizvođača mlijeka Osječko-baranjske županije, Udruga uzgajivača Holstein goveda Osječko-baranjske županije i Udruga uzgajivača simentalnog goveda Osječko-baranjske županije - u daljnjem tekstu Udruge).

Udruge su podnijele Osječko-baranjskoj županiji zahtjev za provođenje Projekta pod nazivom "Unaprjeđenje genetskog potencijala u stočarstvu na području Osječko-baranjske županije u 2012. godini u govedarskoj proizvodnji" (u daljnjem tekstu: Projekt), kao njegov nastavak iz prethodnih godina.

U okviru Projekta između Županije, Udruge uzgajivača simentalnog goveda Osječko-baranjske županije, Udruge proizvođača mlijeka Osječko-baranjske županije, Udruge uzgajivača Holstein goveda Osječko-baranjske županije, 7 veterinarskih stanica i 6 veterinarskih ambulanti, zaključen je Sporazum o provedbi projekta "Unaprjeđenje genetskog potencijala u stočarstvu na

području Osječko-baranjske županije u 2012. godini u govedarskoj proizvodnji". Vrijednost Projekta je oko 3.100.000,00 kuna, od toga Županija je osigurala 799.920,00 kuna za nabavku rasplodnog genetskog materijala u govedarstvu: tipa "Elita" (11.880 doza) i Genomic test (3.600 doza), a preostali iznos osiguravaju poljoprivredna gospodarstva uključena u Projekt, kojim se obuhvatilo oko 15.480 plotkinja.

Udruge i veterinarske stanice/ambulante rasplodni genetski materijal u govedarstvu nabavljali su na području Republike Hrvatske a zahtjev za isplatu sredstava podnosili su Osječko-baranjskoj županiji. Osigurana sredstva Županija je isplatila na žiro pravne osobe koje je osigurala rasplodni genetski materijal i s kojom su sklopile Ugovor o osiguranju rasplodnog genetskog materijala.

Ovlaštene veterinarske stanice/ambulante sudjelovale su u Projektu na način da su obavljali umjetno osjemenjivanje na matičnim stadima, te su strukturu računa umjetnog osjemenjivanja umanjili za vrijednost doze rasplodnog genetskog materijala. Udruge su svojim članovima izdavale potvrde s odgovarajućim brojem doza (prema broju krava), na temelju kojih veterinarske stanice/ambulante nisu naplaćivale doze rasplodnog genetskog materijala u govedarstvu kategorije "Elita", kod I. umjetnog osjemenjivanja. Za poljoprivredna gospodarstva koja nisu učlanjena u Udruge doze rasplodnog genetskog materijala osigurala su se putem veterinarskih stanica i ambulanti.

Provedba Projekta ima dugoročan učinak u stočarstvu. Proizvodna svojstva ovise o genotipu, utjecajima okoline i njihovoj interakciji. Iako se utjecaji okoline mogu kontrolirati tako da budu najpovoljniji, genotip je ključni faktor, a ujedno i razlog zašto upravljanje rasplodivanjem igra veliku ulogu u genetskom napretku stada.

Županija je od 2004. do 2012. godine za razvoj genetskog potencijala u govedarstvu izdvojila oko 4.914.300,00 kuna kojim je subvencionirala oko 106.130 doza.

Tablica 20. Sufinanciranje umjetnog osjemenjivanja u govedarstvu na području Županije 2004.- 2012. godina

	2004/5.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	Ukupno
Sufinanciranje umjetnog osjemenjivanja u govedarstvu (u kunama)	896.500,00	640.000,00	640.000,00	675.000,00	675.000,00	675.000,00	712.800,00	799.920,00	5.714.220,00
Broj subvencioniranih doza	16.300	11.850	11.850	12.500	12.500	12.500	13.200	15.480	106.130

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Značajna prednost Projekta je i njegova povezanost sa sprječavanjem širenja zaraza među stadima, te kontrola držanja i hranidbe životinja koje same po sebi imaju visoku ekonomsku vrijednost. Opravdanost provedbe ovoga Projekta kroz godine dokazuje i povećanje proizvodnje mlijeka na području Županije, tako je u 2011. godini na području Županije proizvedeno ukupno 148.570.208 kilograma mlijeka, a što predstavlja 23,7% od ukupne proizvodnje u Republici Hrvatskoj.

2.3. Sufinanciranje kapitalnih ulaganja u projektima za unaprjeđenje i čuvanje kvalitete mlijeka na području Osječko-baranjske županije

Uzimajući u obzir činjenicu da je samodostatnost u govedarskoj proizvodnji, odnosno tovu goveda i proizvodnji mlijeka 75%, te mogućnost proizvodnje stočne hrane obzirom na obradive poljoprivredne površine koje Županija posjeduje, nameće nam se potreba da zbog ulaska Republike Hrvatske u Europsku Uniju navedenu proizvodnju u prvom redu podignemo na potpunu samodostatnost. Na području Osječko-baranjske županije u zadnjih godina vlada veliki interes za proizvodnju mlijeka.

Zbog interesa za intenzivnijom proizvodnjom mlijeka i zbog prilagodbe uvjeta prema uvjetima Europske unije Republika Hrvatska je donijela Pravilnik o kakvoći svježeg sirovog mlijeka, koji je propisao temeljne zahtjeve kakvoće mlijeka pri otkupu, način ispitivanja njegove kakvoće i uvjete koje moraju ispunjavati ovlaštene referentne laboratoriji za ispitivanje kakvoće sirovog mlijeka.

To mlijeko mora udovoljavati sljedećim zahtjevima kakvoće:

- da sadrži najmanje 3,2% mliječne masti,
- da sadrži najmanje 3,0% bjelančevina,
- da sadrži najmanje 8,5% bez masne suhe tvari,
- da je broj mikroorganizama manji od 100.000 u 1 mililitru (standard),
- da je broj somatskih stanica manji od 400.000 u 1 mililitru (standard).

Za određivanje kvalitete mlijeka, jedini ovlaštene i mjerodavni laboratorij za analizu uzoraka je neovisni državni laboratorij u Križevcima. Razvrstavanje sirovog mlijeka na klase Uredbom koja definira cijene, naišlo je na nespozrazume i otpore proizvođača mlijeka, a posebice na sumnje u objektivnost i kvalitetan rad državnog laboratorija. Naime, prema novom obračunu koji u obzir uzima i higijenu mlijeka veći je dio proizvođača u prosjeku dobio niži iznos za isporučenu sirovinu.

Jedan od osnovnih razloga povećanog broja mikroorganizama i somatskih stanica u mlijeku, odnosno nezadovoljavajuće kvalitete mlijeka je neispravnost i starost muznih i rashladnih uređaja (laktofriza), mljekovoda i izmuzišta. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju mlijeko koje sadrži više od 400.000 mikroorganizama 1 mililitru smatra se neispravnim i isto neće ostvarivati premiju. Sirovo mlijeko mora najkasnije dva sata nakon mužnje biti ohlađeno na temperaturu do najviše 6° C, te ne smije sadržavati rezidue iznad dozvoljene količine koje imaju farmakološko ili hormonalno djelovanje, antibiotike i druge štetne tvari koje mijenjaju organoleptička svojstva mlijeka.

Tablica 21. Pregled otkupljene količine mlijeka prema kvaliteti 2003. - 2010. na području Osječko-baranjske županije po klasama

	Ekstra klasa	I klasa	II klasa	III klasa	Nema klase
2003.	24,87%	16,97%	25,84%	32,21%	0,11%
2004.	43,59%	7,54%	17,22%	27,12	4,54
2005.	66,38%	3,03%	13,32%	15,52%	1,74%
2006.	70,3%	8,5%	10,0%	10,3%	1,0%
2007.	76,36%	5,02%	8,6%	9,05%	1,07%
2008.	87,8%		12,2%		0,00 %
2009.	92,57%		7,43%		0,00%
2010.	94,70%		5,30%		0,00

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija

Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

S poboljšanjem higijenske kakvoće mlijeka, primjenom svih operativnih načela struke u proizvodnji te stalnom edukacijom proizvođača, nabavom nove opreme za mužnju i rashladnih uređaja za čuvanje mlijeka i usvajanjem znanja i kvalitetom rada držimo da proizvođači mlijeka mogu i moraju zbog vlastite koristi udovoljiti postavljenim kriterijima navedenog Pravilnika.

Iz navedenog razloga Županija od 2004. godine provodila je subvencioniranje kapitalnih ulaganja u projektima za unapređenje i čuvanje kvalitete mlijeka na području Osječko-baranjske županije. Subvencija se odobravala za sljedeća kapitalna ulaganja: za nabavku nove i rabljene opreme (ne starije od 3 godina) za mužnju, hlađenje i čuvanje mlijeka. Udio investicijske potpore mogao je iznositi do 25% od ukupne vrijednosti investicije, te je bio utvrđen i maksimalni iznos s obzirom na izvršeno ulaganje.

Kroz provedbu navedenog projekta od 2004. godine do 2010. godine bila su vidljivo povećanje kvalitete mlijeka, stoga je sufinanciranje ovoga projekt prihvaćeno i Odlukom o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije, pod jednom od mjera ruralnog razvoja, kao potpora za kapitalna ulaganja u unaprjeđenje i čuvanje kvalitete mlijeka. Potpora za kapitalna ulaganja u unaprjeđenje i čuvanje kvalitete mlijeka odobrava za nabavku nove opreme za muženje, hlađenje i čuvanje mlijeka.

U skladu s Odlukom o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije, u listopadu 2011. godine objavljen je javni natječaj za prikupljanje zahtjeva za dodjelu potpora za izvršena kapitalna ulaganja u unaprjeđenje i čuvanje kvalitete mlijeka. Temeljem objavljenog javnog natječaja Povjerenstvo je razmatralo 11 zahtjeva, te je 9 zahtjeva pozitivno ocijenilo. Povjerenstvo je negativno ocijenilo dva zahtjeva koja nisu ispunjavala uvjete iz navedene Odluke i objavljenog javnog natječaja. Temeljem prijedloga Povjerenstva Župan je odobrio 9 potpora, u ukupnom iznosu 107.422,32 kuna.

Tablica 22. Pregled zaprimljenih zahtjeva u razdoblju 2004.-2011.

Godina	Broj zahtjeva	Vrijednost ulaganja	Odobreni iznos
2004.	20	890.000,00	126.900,00
2005.	26	2.652.413,56	234.419,60
2006.	25	3.286.557,47	305.819,38
2007.	32	2.527.483,90	348.657,13
2008.	27	4.326.500,61	401.786,62
2009.	7	940.970,00	108.406,84
2010.	4	340.970,00	53.074,50
2011.	9	460.541,00	107.422,32
Ukupno	142	14.425.436,54	1.686.486,86

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Za ovu mjere ruralnog razvoja za unaprjeđenje poljoprivrede javni natječaj u 2012. godini nije objavljen.

2.4. *Sufinanciranje troškova tehničke dokumentacije potrebne za izgradnju građevina za proizvodnju, preradu i čuvanje proizvoda u biljnoj i stočarskoj proizvodnji na području Osječko-baranjske županije*

Jedan od osnovnih problema u poljoprivredi je stanje u kojima se nalaze objekti za proizvodnju, preradu i čuvanje poljoprivrednih proizvoda, naime znatan broj navedenih objekata nisu izgrađeni u skladu sa Zakonom o gradnji i drugim pod zakonskim aktima koji reguliraju navedenu problematiku.

Novo članice EU prije samog ulaska snažno su poticale svoju poljoprivrednu proizvodnju, odnosno obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja su nositelji poljoprivrednog a i gospodarskog razvitka s povoljnim kreditnim aranžmanima, bespovratnim sredstvima, a kao kandidati za ulazak u EU imale su pristup fondovima kao što su CARDS, PHARE, ISAP i SAPARD iz kojih su svojim programima dobivali znatna bespovratna financijska sredstva, te i na taj način pripremale svoje poljoprivredne proizvođače na tržišnu utakmicu.

Djelujući u tom pravcu, kako bi poljoprivrednim proizvođačima Osječko-baranjske županije omogućili što bolju poziciju pri ulasku u EU, ovim Projektom sufinanciraju se troškovi koji prethode izdavanju, a i samo izdavanje građevinske dozvole (idejno rješenje, lokacijska dozvola, glavni projekt, po potrebi utjecaj studije na okoliš i sama građevinska dozvola).

Projektom se utjecalo na smanjenje navedenih troškova i na poticanje poljoprivrednih proizvođača i prerađivači da grade objekte za proizvodnju, preradu i čuvanje poljoprivrednih proizvoda u skladu s Zakonom. Projekt sufinanciranja troškova ishoda građevinske dozvole imao je za cilj dati temelj programima koje je donijela Vlada Republike Hrvatske, a čija je realizacija pretpostavka za revitalizaciju poljoprivrede i gospodarstva Osječko-baranjske županije.

Budući da je na području Županije vladao veliki interes poljoprivrednih gospodarstava za sudjelovanje u provedbi Operativnog programa unaprjeđenja govedarske proizvodnje ovaj Projekt polučio je vrlo dobre rezultate. Županija je sudjelovala u sufinanciranju troškova tehničke dokumentacije potrebne za izgradnju građevina za proizvodnju, preradu i čuvanje proizvoda u biljnoj i stočarskoj proizvodnji na području Osječko-baranjske županije na način da korisniku je sufinancirala najviše 50% troškova. Sufinanciranje po jednom poljoprivrednom gospodarstvu moglo je iznositi najviše 15.000,00 kuna.

Troškovi projektne dokumentacije za ishoda građevinske dozvole podrazumijevali su troškove izrade i ishoda, kako slijedi:

1. idejno rješenje,
2. utjecaj studije na okoliš (po posebnom propisu),
3. lokacijska dozvola,
4. glavni projekt i
5. rješenja o uvjetima građenja
6. potvrdu glavnog projekta.

Tablica 23. Pregled zaprimljenih zahtjeva u razdoblju 2005.-2010. godine

Godina	Broj zahtjeva	Vrijednost ulaganja	Odobreni iznos
2005.	15	488.899,00	200.000,00
2006.	23	729.422,04	300.000,00
2007.	16	700.192,94	193.495,47
2008.	24	1.360.816,62	327.021,00
2009.	3	71.865,96	35.932,98
2010.	12	495.624,88	150.390,00
Ukupno	93	3.846.821,30	1.206.839,45

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Prema Zakonu o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju i Odluci o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 4/11. i 4/12.) ne postoji mogućnost daljnjeg nastavka ovoga projekta.

2.5. Sufinanciranje troškova uspostave higijensko-zdravstvene zaštite u stočarstvu na području Osječko-baranjske županije

Odluka Uprave za veterinarstvo Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva o prestanku provođenja obvezne mjere cijepljenja svinja protiv svinjske kuge stvorila je poljoprivrednim proizvođačima uvjete za izvoz na tržište Europske unije. Određeno vrijeme problema oko svinjske kuge nije bilo obzirom da je znatni dio populacije svinja cijepljen protiv svinjske kuge. Problemi se mogu očekivati u Posavini i dijelovima gdje uzgajivači svinje tradicionalno vode u pašarenje i žirovanje, kao i graničnim dijelovima uz Srbiju.

U slučaju izbijanja kuge predviđeno je potpuno uništavanje cijelog uzgoja, kao i uzgoja oko žarišta bolesti. Bolest nije opasna za ljude ali se vrlo lako prenosi, preko odjeće, životinja i vozila. Jedan od značajnijih prijenosnika ove bolesti su divlje svinje. Da bi se ova bolest iskorijenila neophodno je provoditi higijensko-zdravstvene mjere koje su propisane Pravilnikom o mjerama za otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje klasične svinjske kuge.

Provođenje ovih mjera predviđa:

- organiziranje i provedbu dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije u skladu s tehnološkim zahtjevima,
- izgradnju dezobarijera prije ulaska u prostor farme,
- osiguravanje osobe za održavanje dezobarijera,
- izgradnju posebnog sanitarnog čvora za djelatnike farme,
- kao i niz drugih mjera koje imaju zadatak sprječavanje prenošenja klasične svinjske kuge.

Prema podacima veterinarske stanice Osijek, ambulante koja djeluje na području Općine Erdut u 2006. godini na njihovom području na 7 gospodarskih subjekata koji se bave svinjogojskom proizvodnjom eutanazirano je oko 7.720 komada svinja (prasaca, krmača i tovljenika).

S gotovo 860.086 tovljenih svinja u 2010. godini Hrvatska još ni izbliza ne podmiruje svoje potrebe i meso se uvozi. A zbog sadašnjih potencijala, ponajprije zbog bogatstva stočnom hranom, a i tovnih kapaciteta, Hrvatska bi mogla postati čak i izvoznica, no samo ukoliko se modernizira proizvodnja i poveća prirast. Povećanje prirasta, može se očekivati samo ukoliko se ulaže u opremanje svinjogojilišta, u čemu naša proizvodnja uvelike zaostaje za europskom tehnologijom, načinom hranidbe i opremanjem svinjogojilišta.

U cilju navedene problematike Osječko-baranjska županija je 2005. godine pokrenula Projekt Sufinanciranje troškova uspostave higijensko-zdravstvene zaštite u stočarstvu na području Osječko-baranjske županije. Sredstva su se odobravala za izgradnju dezobarijera, nabavu dezinfekcijskih sredstava za objekte u stočarstvu. Sufinanciranje po jednom poljoprivrednom gospodarstvu iznosilo je 25% od troškova uspostave higijensko-zdravstvene zaštite. Najviši iznos po jednom poljoprivrednom gospodarstvu iznosi 10.000,00 kuna.

Tablica 24. Pregled zaprimljenih zahtjeva u razdoblju od 2005.-2010.

Godina	Broj zahtjeva	Vrijednost ulaganja	Odobreni iznos
2005.	46	1.052.466,17	250.000,00
2006.	26	633.677,94	152.425,29
2007.	18	627.609,00	147.792,00
2008.	14	590.627,28	126.658,24
2009.	3	158.980,16	26.147,54
2010.	3	72.396,00	19.556,50
Ukupno	110	3.135.684,77	722.578,57

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

U pronalaženju načina da se županijska financijska sredstva u realizaciji pojedinih projekata u poljoprivredi zamijene sa sredstvima Europske unije pripremljen je Projekt "Zaštita od širenja Klasične svinjske kuge (KSK) u prekograničnom području kroz poboljšanje higijenskih standarda i edukaciju farmera". Navedeni Projekt je prijavljen na natječaj IPA Prekograničnog programa Hrvatska-Srbija, te je nakon njegovog odobrenja Župan 17. siječnja potpisao Ugovor o provedbi navedenog Projekta.

Ukupna vrijednost Projekta iznosi oko 450.000 eura, vrijednost djela Projekta koji se provodio u Republici Hrvatskoj, odnosno Osječko-baranjskoj županiji iznosio je 225.142,99 EUR-a. Od navedenog iznosa 187.341,48 EUR, odnosno 83,21% su sredstava IPA Prekograničnog programa Hrvatska-Srbija 2007.-2013.godine. Razliku od 37.801,51 EUR osigurala je Osječko-baranjska županija kroz radne sate djelatnika Županije koji sudjeluju u realizaciji Projekta.

U 2011. i 2012. godini provodi se Projekt "Zaštita od širenja Klasične svinjske kuge (KSK) u prekograničnom području kroz poboljšanje higijenskih standarda i edukaciju farmera" u sklopu programa IPA Prekogranični program Hrvatska-Srbije kroz koji je financirana izgradnja 22 dezinfekcijske barijere. Projekt je završen 1. srpnja 2012. godine i svih 22 dezinfekcijskih barijera je izgrađeno na svinjogojskim farma koje se nalaze na području Županije.

2.6. Sufinanciranje troškova registracije i opremanja objekata za obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog porijekla i zaštite autohtonih proizvoda na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima na području Osječko-baranjske županije

U zemljama Europske unije izravna prodaja dobiva sve veću važnost. Vrijednost izravne prodaje na austrijskom tržištu u 2004. godini iznosila je 328,6 miliona EUR-a ili 7,1 udjela u ukupnoj prodaji poljoprivrednih proizvoda. Problem izravne prodaje u Republici Hrvatskoj najviše je vezan uz zakonodavstvo, posebice proizvoda animalnog porijekla. Prijašnji "Pravilnik o uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti za klanje životinja, obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla" i njegova dopuna nisu predviđali preradu i prodaju mesnih specijaliteta na seljačkom gospodarstvu.

Stoga je na inicijativu struke osnovano Povjerenstvo radi izmjene navedenog Pravilnika. Nakon niza održanih sjednica Povjerenstava 15. listopada 2003. godine donesen je "Pravilnik o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima kojima moraju udovoljavati objekti registrirani za obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima", kojim su znatno olakšani uvjeti za proizvodnju i prodaju seljačkih proizvoda na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu.

Pravilnikom se dozvoljavala obrada, prerada i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla u objektima na OPG-ima registriranim za:

1. obradu mlijeka i proizvodnju mliječnih proizvoda (sira),
2. punjenje i pakiranje meda,
3. sortiranje i pakiranje jaja,
4. proizvodnja tradicionalnih mesnih proizvoda:
 - trajnih suhomesnatih proizvoda i slanina,
 - trajnih i kuhanih kobasica,
 - čvaraka i domaće svinjske masti.

Odobrena djelatnost može se obavljati i u prostorijama za obradu, preradu i uskladištenje proizvoda životinjskog podrijetla, smještenim u sklopu stambenog objekta. Navedene prostorije, kao i oprema namijenjena za proizvodnju namirnica, dozvoljena je samo uz prethodnu registraciju objekta, u skladu sa Zakonom o veterinarstvu.

Razvoj izravne prodaje moguće je ubrzati samo na način da se pojedina seljačka gospodarstva na području Županije tehnički osposobe i registriraju za legalnu prodaju i komercijalizaciju svojih proizvoda na tržištu. Kod tehnološkog osposobljavanja radi se o specijaliziranim strojevima (mješalicama, punilicama, rashladnim uređajima, sortirnicama i sl.), koji su manjih kapaciteta i na tržištu su skupi, te stvaraju poljoprivrednim gospodarstvima prepreku kod opremanja objekata.

Legalizacija proizvodnje na većini naših gospodarstava pretpostavlja izgradnju odnosno rekonstrukciju postojećeg objekta za preradu sukladno uvjetima propisanim Pravilnikom, te ishođenje dokumentacije koja zahtjeva znatna financijska sredstva. Ukupni troškovi po jednom gospodarstvu, uključivo PDV, za navedeno iznose oko 18.500,00 kuna, a sadrže sljedeće:

- izrada tehničko-tehnološke dokumentacije potrebne za registraciju objekta,
- izrada investicijskog programa s tehnološkim rješenjem (ako je potreban),
- stručna pomoć u nabavci opreme za objekt,
- stručna pomoć pri legalizaciji objekta u nadležnom Ministarstvu
- stručna pomoć u organizaciji prodaje.

Tablica 25. Pregled zaprimljenih zahtjeva u razdoblju 2004.-2010.

Godina	Broj zahtjeva	Vrijednost ulaganja	Odobreni iznos
2004.	3	64.000,00	29.715,00
2005.	7	205.515,21	70.000,00
2006.	8	200.759,65	77.250,00
2007.	5	183.860,00	50.000,00
2008.	7	228.454,94	55.045,54
2009.	2	43.267,86	19.958,93
2010.	3	153.900,00	24.951,55
Ukupno	35	1.079.757,60	331.966,56

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Prema Zakonu o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju i Odluci o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 4/11. i 4/12.), ne postoji mogućnost daljnjeg nastavka ovoga projekta.

3. Ustrojavanje zemljišnih knjiga i informatizacija baze podataka

Projekti u kojima sudjeluje Osječko-baranjska županija s Državnom geodetskom upravom i jedinicama lokalne samouprave su:

1. Sufinanciranje katastarske izmjere u svrhu izrade katastra nekretnina na području Osječko-baranjske županije
2. Sufinanciranje idejnog rješenja projekta geoinformatizacije za potrebe unaprjeđenja poljoprivredne proizvodnje na području Osječko-baranjske županije
3. Sufinanciranje izrade detaljnih topografskih karti u mjerilu 1:25000 (TK25) za Osječko-baranjsku županiju.

3.1. Sufinanciranje katastarske izmjere u svrhu izrade katastra nekretnina na području Osječko-baranjske županije

Katastarska izmjera je postupak prikupljanja i obrade podataka o položaju, obliku, površini, načinu uporabe, te nositeljima prava na česticama zemljišta; položaju, obliku, načinu uporabe te nositeljima prava na zgradama i drugim građevinama; položaju u zgradi, površini te nositeljima prava na dijelovima zgrada; područjima posebnih pravnih odnosa na zemljištu.

Poslovi državne izmjere i katastra nekretnina obavljaju se na temelju petogodišnjih i godišnjih programa. Navedenim programima se utvrđuju u prvome redu područja na kojima će se obaviti osnovni geodetski radovi, topografske izmjere i izradba državnih karata, izmjera i označivanje državne granice, izradba katastra nekretnina te izvori financiranja za provedbu programa. Petogodišnje programe donosi Hrvatski sabor, a godišnje programe Vlada Republike Hrvatske.

Svrha programa je:

- započinjanje prve faze uspostave točne, pouzdane i ažurne katastarske evidencije zasnovane na stvarnom stanju i usklađene sa zemljišnim knjigama na utvrđenom području u cilju uspostave pravne sigurnosti vlasništva nad nekretninama,
- izradu službenih prostornih podloga (baza podataka) u cilju uspostave geodetskog prostornog sustava kao prostornog informacijskog servisa u funkciji politike upravljanja prostorom Republike Hrvatske.

Ovim se programima također ostvaruju preduvjeti za racionalno i funkcionalno upravljanje prostorom drugih državnih tijela, kao i javnih poduzeća kojima je povjereno upravljanje nad državnim zemljištem. Sredstva potrebna za izvršenje programa te za izradbu i održavanje katastra nekretnina osiguravaju se u državnome proračunu te iz drugih izvora. U osiguravanju sredstava za obavljanje poslova državne izmjere i katastra nekretnina mogu sudjelovati županije, gradovi, općine te druge zainteresirane pravne i fizičke osobe.

Prema podacima Državne geodetske uprave Područni ured Osijek, iz 2003. godine, na području Osječko-baranjske županije bilo je neizmjereno ukupno 104.423,9186 ha od ukupnih 414.900 ha (poljoprivredne površine 257.646 ha).

U realizaciji geodetsko-katastarske izmjere ima dva stupnja:

- u I. stupnju Županija, Državna geodetska uprava, jedinice lokalne samouprave (i drugi izvori, te, fizičke i pravne osobe) putem sporazuma o provođenju izmjere poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske ili ostalog zemljišta, osiguravaju sredstva za predmetnu izmjeru i provodi se postupak javne nabave za odabir najpovoljnijeg ponuditelja, kojeg provodi povjerenstvo imenovano od strane Državne geodetske uprave uz suglasnost sporazumnih strana,
- u II. stupnju nakon provedbe postupka javne nabave potpisuje se Ugovor o nabavi za obavljanje geodetsko-katastarskih usluga u svrhu izrade katastra nekretnina na području grada/općine.

Tablica 26. Pregled aktivnosti Osječko-baranjske županije 2003.-2012. godine usmjerene provođenju geodetsko-katastarske izmjere
Pregled

	2003	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011/12.	UKUPNO
Sporazum o sufinanciranju (udruživanje sredstava)	Draž Vuka Vladislavci Šodolovci	Đakovo D. Miholjac Koška Marijanci Đak. Satnica Darda Vuka		Feričanci Punitovci	Osijek		Našice Drenje Magadenovac	D. Motičina Gorjani Marijanci		
Ukupno ha	2.344	11.218		6.069	1.700		8.010	12.629		41.970 ha
Ugovor o nabavi za obavljanje geod.-kat. usluga	Draž Vuka Vladislavci Šodolovci		Darda* Koška Vuka*	D. Miholjac, Marijanci Đak. Satnica	Darda* Feričanci Osijek	Đakovo Punitovci	Našice Drenje Magadenovac		D. Motičina Marijanci Gorjani Satnica Đ.	
Ukupno ha	2.344		2.660	5.893	3.971	4.404	4.704		8791	32.767 ha
Vrijednost radova	1.670.776,00		2.465.066,00	7.725.040,00	2.382.299,00	12.943.358,00	5.767.164,00		15.591.785,00	48.545.488,00
Osigurala Županija	551.356,08		785.126,12	2.317.512,00	746.100,00	3.883.007,00	1.728.221,64		5.477.532,70	16.299.208,00

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

** izmjera samo poljoprivrednog zemljišta*

Sukladno godišnjim i petogodišnjim programima iz članak 5. Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina ("Narodne novine" broj 16/07.) Osječko-baranjska županija sudjeluje u navedenim programima te je u tu svrhu 2008. godine, Skupština Osječko-baranjske županije donijela Program sufinanciranja državne izmjere i katastra nekretnina na području Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 4/08.), kao planski dokument koji se provodi u skladu s godišnjim i petogodišnjim programima.

Budući da jedinice lokalne samouprave svake godine iskazuju veliki interes za sudjelovanje, Program sufinanciranja državne izmjere i katastra nekretnina na području Osječko-baranjske županije kojeg je donijela Skupština prema potrebi se mijenja. Sredstva za sufinanciranje osiguravaju se od namjenskih prihoda ostvarenih od prodaje i zakupa poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske, a na temelju. Pravilnika o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih od prodaje, zakupa, dugogodišnjeg zakupa poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske i koncesije za ribnjake ("Narodne novine" broj 45/09.).

U 2012. godini Županija je nastavila sufinanciranje geodetsko-katastarske izmjere prema ugovorima koje je zaključila u prethodnim godinama na površini od oko 14.097 ha i to na području općina Drenje, Magadenovac, Feričanci, Satnica Đakovačka, gradova Đakovo i Našice, te je zaključila drugi godišnji ugovor vezano uz izmjeru na području Općine Donja Motičina. Na području općina Feričanci, Magadenovac i Satnice Đakovačka (k.o. Satnica Đakovačka), što čini 6.584 ha, obavljeno je završno izlaganje vezano uz provedenu izmjeru.

Zaključeni su novi ugovori s kojima se sufinancira izmjera na površini od oko 5.872 ha na području općina Gorjani i Satnica Đakovačka (k.o. Gašinci).

Velike probleme kod provođenja Programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske sigurno stvaraju i neizmjerene površine državnog poljoprivrednog zemljišta, odnosno stanje na terenu ne odgovara zemljišno-knjižnom stanju. Osobito treba naglasiti da sređivanje zemljišno-knjižnog stanja na temelju katastarske izmjere od značaja je kod kapitalnih ulaganja u izgradnju infrastrukturnih objekata (Koridor 5C, plinifikacija, melioracijski zahvati na zemljištu i slično). Realizacijom programa bit će stvoreni svi preduvjeti za gospodarski razvitak Osječko-baranjske županije.

Sufinanciranje Programa državne izmjere i katastra nekretnina snosi se u sljedećem omjeru:

1.	Državna geodetska uprava	40%,
2.	Jedinice lokalne samouprave	30%,
3.	Osječko-baranjska županija	30%.

Ukoliko se vrši izmjera samo poljoprivrednog zemljišta, sufinancira se u sljedećem omjeru:

1.	Državna geodetska uprava	33%,
2.	Jedinice lokalne samouprave	34%,
3.	Osječko-baranjska županija	33%.

Osječko-baranjska županija sufinancira izmjeru od 2003. godine, sporazumi o udruživanju sredstava, odnosno stvaranju pretpostavki za provedbu izmjere, Županija je zaključila s 19 jedinica lokalne samouprave za 41.970 ha. U istom razdoblju Županija je s jedinicama lokalne samouprave i Državnom geodetskom upravom financirala izmjeru 32.767 ha (oko 25.500 ha obavljani poslovi izmjere), ukupna vrijednost ugovorenih poslova iznosi oko 48.545.488,00 kuna, od čega je Županija osigurala 16.299.208,00 kuna.

3.2. Sufinanciranje idejnog rješenja projekta geoinformatizacije za potrebe unaprjeđenja poljoprivredne proizvodnje na području Osječko-baranjske županije

Cilj projekta je izraditi multi-tematski Geoinformacijski sustav Osječko-baranjske županije, te obučiti različite uposlenike kako se koristiti ovim alatima. U daljnjoj fazi uključit će se i svi potencijalni korisnici informacija i alata sa ciljem sustavnog upravljanja proizvodnjom na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima.

Za razliku od prethodnih projekata inventarizacije i bonitiranja zemljišta u Republici Hrvatskoj, koristit će se najmodernija metodologija temeljena na rasterskom GIS modeliranju i uporabi satelitskih snimaka. Glavni proizvodi Projekta bit će: digitalne karte ili geoinformatizacija (uporaba zemljišta, pedološke, geomorfološke, te klimatske karakteristike terena), upute za uporabu GIS-a i interpretaciju rezultata za potrebe uposlenika i ostalih korisnika (priručnik).

Projektom će se izraditi niz osnovnih i strukovnih tematskih karata. Unos karata, georeferenciranje i integracija obaviti će se koristeći sljedeću metodologiju:

1. karte se skeniraju;
2. unose u GIS programski paket ILWIS 3 (Unit Geo Software Development, 2001. godina), te georeferenciraju;
3. dijelovi karata se ujedinjuju te prevode u željenu rezoluciju i razinu detalja;
4. različiti tematski slojevi se rabe za jednostavne (npr. karta nagiba) i složenije izračune (npr. potencijalna evapotranspiracija);
5. konačno izračunate tematske karte se rabe za donošenje odluka.

Direktno donošenje odluka o kreditiranju, prenamjeni ili građevinskim poduhvatima vrši se u pravilu na osnovi sljedećih tematskih karata:

- bonitetne karte ili karte optimalne namjene zemljišta s obzirom na određeni sustav uporabe zemljišta;
- karte proizvodnog potencijala (boniteta tla);
- karte ograničavajućih ekoloških čimbenika (npr. dubina podzemne vode);
- kartu predviđanja prinosa na temelju agro-ekološkog modela (opcionalno).

U svakom pojedinom slučaju stvaranja GIS-a postoje opći i specifični razlozi stvaranja. Dugoročne opće koristi stvaranja GIS-a jedne administrativne jedinice (županija) su:

- podaci iz različitih profesija se ujedinjuju u isti (digitalni) oblik ili standard, olakšavajući time sve buduće transformacije i nadopune;
- stvara se višestrukovna osnova za donošenje odluka o zahvatima u okoliš;
- informacije svojom kvantitativnom naravi pružaju egzaktniju podršku izradi projekata od izgradnje infrastrukture i gospodarenja prirodnim resursima do zaštite prirode;
- prikupljanje podataka za izradu informacija za Skupštinu Osječko-baranjske županije.

S druge strane, za jednu ratom oštećenu i gospodarski relativno nerazvijenu županiju, stvaranje GIS-a ima i specifične razloge:

- GIS i odgovarajući alati su podloga za izradu studije razvitka i plana gospodarenja županije;
- brzo i pouzdano prikupljanje te obrada podataka, kao i vremenska dimenzija GIS-a omogućuju bolju kontrolu provođenja hrvatskog ustava te propisa Europske unije, osobito s obzirom na zaštitu okoliša, povećanje održivosti i socio-ekonomske stabilnosti,
- GIS polako postaje međunarodni standard a time i jedan od preduvjeta za prihvaćanje u europske i svjetske integracije, traženje investicija i sudjelovanje u međunarodnim projektima.

GIS je organizacijska osnova za integralnu dugoročnu koncepciju održivog razvitka, osnova izrade budućih stručnih studija poput studije zaštićenih objekata, izgradnje velikih prometnica, kanala, deponija, velikih građevinskih poduhvata, sustava za navodnjavanje, prostornih planova i drugo.

Važno je napomenuti da će svaki podatak unutar GIS-a imati digitalni oblik tj. moći će se nadopunjavati, transformirati, prikazati u različitim oblicima od karata do tekstualnih podataka, objavljevati putem izvješća ili Interneta tj. relativno brzo distribuirati.

3.3. Sufinanciranje izrade detaljnih topografskih karti u mjerilu 1:25000 (TK25) za Osječko-baranjsku županiju

Topografska izmjera detaljna je geodetska izmjera prirodnih i izgrađenih objekata zemljine površine koja se izvodi pridruživanjem objekata pripadajućoj objektnoj cjelini (naselja, vodovi, prometnice, vegetacija, vode, reljef i područja), jednoznačnim prostornim geometrijskim određivanjem, opisivanjem atributima i imenovanjem.

Državna geodetska uprava nadležna je za topografsku izmjeru i izradbu službenih državnih karata. Podaci topografske izmjere obrađuju se i pohranjuju u topografske baze podataka koje uspostavlja, vodi i održava Državna geodetska uprava. Iz podataka topografskih baza kartografskim se postupcima uspostavljaju službene kartografske baze podataka. Topografske i kartografske baze podataka osnova su za izradbu i održavanje službenih državnih karata.

Radi neophodnog uvođenja promjena u cjelokupnom geodetsko-prostornom sustavu Republike Hrvatske, Državna geodetska uprava, provodi projekt "Rekonstruiranje i reprogramiranje geodetskog prostornog sustava Republike Hrvatske s tehnološkom dogradnjom njegova informacijskog sustava". Projektom se rješavaju problemi uspostavljanja, održavanja i razvoja geodetsko-prostornog sustava Republike Hrvatske po ugledu na zapadnoeuropske zemlje.

Topografske karte u mjerilu 1:25.000 (TK 25) su novi topografski zemljovidni u digitalnom obliku kojima će se riješiti problem zastarjele kartografske građe i dobit moderna podloga kao i osnova geoinformacijskog sustava (GIS-a) u funkciji izrade studija, analiza, planiranja i projektiranja.

Predstavnici Državne geodetske uprave su u organizaciji Osječko-baranjske županije 20. ožujka 2007. godine u Osijeku, u Velikoj vijećnici, održali prezentaciju u svezi izrade topografskih karata u mjerilu 1:25.000 (TK 25) za područje Osječko-baranjske županije. Ukupna vrijednost izrade topografskih karata za područje Županije iznosi 12.312.813,00 kuna, do sada je odrađeno radova u vrijednosti 7.075.591,00 kuna. Procijenjena vrijednost neizrađenih TK25 iznosi do 5.237.221,47 kuna u koju je uračunat i PDV. Iznos do 5.237.222, 00 kuna osigurala je Državna geodetska uprava (40%), a preostali 60% osigurala je Osječko-baranjska županija i jedinice lokalne samouprave, a dio sredstava osigurala su i javna trgovačka društva.

S područja Osječko-baranjske županije u sufinanciranju ovoga Projekta sudjelovalo je 39 jedinica lokalne samouprave na način da su putem "Sporazuma o sufinanciranju izrade detaljnih topografskih karata u mjerilu 1:25 000 (TK25) za Osječko-baranjsku županiju" u svom proračunu za 2008. i 2009. godinu osigurali po 25.000,00 kuna, odnosno ukupno 50.000,00 kuna. Ukupan iznos sredstava koji su osiguravali gradovi i općine je 2.050.000,00 kuna.

Preostali dio sredstava do 3.142.333,20 kuna osigurala je Županija u svom Proračunu za 2008. i 2009. godinu i javna trgovačka društva koja su prihvatila sudjelovanje u ovome Projektu. Javna trgovačka društva godišnje su osiguravala po 50.000,00 kuna odnosno u dvije godine osigurano je ukupno 100.000,00 kuna, te su u tu svrhu sa Županijom zaključili "Sporazum o sufinanciranju izrade detaljnih topografskih karata u mjerilu 1:25 000 (TK25) za Osječko-baranjsku županiju".

Osigurana sredstva objedinjavala je Županija i temeljem Sporazuma o sufinanciranju izrade detaljnih topografskih karata u mjerilu 1:25 000 (TK25) za Osječko-baranjsku županiju, kojeg je Županija zaključila s jedinicama lokalne samouprave i javnim trgovačkim društvima uredio se odnos u svezi besplatnog korištenja proizvoda i podataka proizašli iz izrade TK25.

Temeljem Ugovora kojeg je Osječko-baranjska županija zaključila 24. travnja 2008. godine s Državnom geodetskom upravom, Županija je dobila na korištenje za svoje potrebe listove TK25 koji obuhvaćaju cjelokupno područje Osječko-baranjska županije. Svi listovi su predani u digitalnim zapisu na CD-u kao rasterski zapis (*.tif) s podacima geokodiranja (*.tfw) te kao kartografski obrađeni vektorski podaci. Županija može ustupiti drugoj pravnoj ili fizičkoj osobi listove TK25 korištenje u slučaju da su isti potrebni za poslove od interesa Županije, a o tome je dužna obavijestiti Državnu geodetsku upravu.

3.4. Sufinanciranje izrade i ažuriranja službenih prostornih podloga državne izmjere i katastra nekretnina za razdoblje 2010. - 2013. godine

Državna geodetska uprava je ostvarujući programske aktivnosti iz svoje nadležnosti koje su određene Zakonom o državnoj izmjeri i katastru nekretnina ("Narodne novine" broj 16/07.), blizu kraja desetogodišnjih aktivnosti prevođenja u digitalni oblik svih prostornih podloga: katastarskih planova, grafičkih prikaza prostornih jedinica, i Središnjeg registra prostornih jedinica (SRPJ) i Hrvatske osnovne karte u mjerilu 1:5.000 (HOK5) (karta i planova), odnosno izrade inicijalnog prvog kompleta službenih digitalnih ortofoto karata u mjerilu 1:5.000 (DOF5) i topografskih karata u mjerilu 1:25.000 (TK25). Smisao prevođenja u digitalni oblik i izrade novih prostornih podloga je pored zadovoljavanja trenutnih potreba korisnika, pri čemu su županije i njihove institucije jedna od najvažnijih skupina, stvaranje pretpostavke da se navedene podloge trajno održavaju u ažurnom stanju.

Konkretni ciljevi glede ažuriranja navedenih prostornih podloga su sljedeći:

- osigurati ažurno održavanje digitalnih katastarskih planova,
- osigurati ažurno održavanje grafičkog prikaza SRPJ-a na godišnjoj razini,
- osigurati obnavljanje službenih digitalnih ortofoto karata u mjerilu 1:5.000 u četverogodišnjem ciklusu,
- osigurati obnavljanje sadržaja temeljne topografske baze i topografskih karata u mjerilu 1:25.000 u četverogodišnjem ciklusu za prve dvije skupine prioritetnih klasa objekata i u osmogodišnjem ciklusu za treću skupinu klasa objekata i
- osigurati direktno korištenje prostornih podataka iz baza podataka DGU putem geoportala (koji je uspostavljen i u testnom pogonu).

S obzirom da su jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave obvezne osigurati službene podloge za potrebe prostornog planiranja i druge aktivnosti iz svoje nadležnosti, iste se nalaze prema Državnoj geodetskoj upravi u klasičnom odnosu naručitelj-dobavljač, za pribavljanje prostornih podloga podliježu plaćanju naknada propisanih Zakonom o državnoj izmjeri i katastru nekretnina i Pravilniku o određivanju visine stvarnih troškova uporabe podataka dokumentacije državne izmjere i katastra nekretnina. Državna geodetska uprava ponudila je jedinicama regionalne (područne) samouprave četverogodišnji Sporazum o sufinanciranju izrade i ažuriranja službenih prostornih podloga državne izmjere i katastra nekretnina za razdoblje 2010 - 2013. godine kojim su uređeni odnosi između jedinica regionalne (područne) samouprave i Državne geodetske uprave. Ukupna vrijednost sufinanciranja izrade i ažuriranja službenih prostornih podloga državne izmjere i katastra nekretnina za razdoblje 2010. - 2013. godine za područje Osječko-baranjske županije prema ponudi Državne geodetske uprave iznosi 1.654.710,00 kuna, odnosno godišnje 413.677,00 kuna, što je za 20% manje u odnosu na vrijednost prostornih podloga utvrđene Pravilnikom o određivanju visine stvarnih troškova uporabe podataka dokumentacije državne izmjere i katastra nekretnina ("Narodne novine" broj 148/08 i 75/09). Sporazumom Državna geodetska uprava osigurala sredstva za sufinanciranje spomenutih radova, a Županija:

- potpisivanjem Sporazuma stječe pravo opetovanog povlačenja prostornih podataka i podloga obuhvaćenih Sporazumom bez ograničenja,
- stječu pravo korištenja prostornih podataka i podloga neograničeno za svoje potrebe,
- korištenje podataka, odnosno pravo korištenja, odnosi se također na županijske institucije (npr. Županijski zavodi za prostorno uređenje, odnosno pravne i fizičke osobe koje za županije izvode ugovorima definirane poslove koji trebaju prostorne podloge),

- korištenje podataka, odnosno pravo korištenja, odnosi se na općine i gradove koji nisu stekli status velikog grada, a s kojima će Županija sklopiti posebni Sporazum kojim se uređuju odnosi subjekata u odnosu na predmet ovog Sporazuma i
- potpisivanjem Sporazuma županije, ne stječu pravo prenošenja (davanja) prostornih informacija i podloga trećim subjektima.

Službene prostorne podloge (kartografske i prostorne), koje u okviru svoje nadležnosti izrađuje i održava Državna geodetska uprava, a predmet su sufinanciranja obuhvaćaju:

1. Službene listove Detaljne topografske karte u mjerilu 1:25000 (TK25)
2. Digitalnu ortofoto kartu DOF5
3. Hrvatsku osnovnu kartu HOK 5
4. Digitalni ortofoto plan DOF2 za područje izrađenosti
5. Podaci u alfanumeričkom obliku (Županija, grad/općina, mjesna samouprava, naselje, ulica i kućni brojevi)
6. Podaci u grafičkom obliku (Županija, grad/općina, mjesna samouprava i naselja, statistički krug, katastarska općina - Središnji registar prostornih jedinica)
7. Digitalni katastarski planovi - rasteri
8. Digitalni katastarski planovi - vektori.

S područja Osječko-baranjske županije u sufinanciranju ovoga Projekta sudjeluje 37 jedinica lokalne samouprave na način da putem "Sporazuma o sufinanciranju izrade i ažuriranja službenih prostornih podloga državne izmjere i katastra nekretnina za razdoblje 2010. - 2013. godine" u svom proračunu od 2010. do 2013 osiguravaju po 5.000,00 kuna, odnosno ukupno 20.000,00 kuna. Ukupan iznos sredstava koje osiguravaju gradovi i općine u navedeno razdoblju je 740.000,00 kuna.

Iznos od 120.000,00 kuna u četverogodišnjem razdoblju osiguravaju tri javna trgovačka društva koja su dala suglasnost za sudjelovanje u ovome Projektu (Uprava za ceste Osječko-baranjske županije, Cesting d.o.o.i HEP-Plin d.o.o., Osijek). Svako trgovačko društvo godišnje osigurava po 10.000,00 kuna, te su u tu svrhu sa Županijom zaključiti "Sporazuma o sufinanciranju izrade i ažuriranja službenih prostornih podloga državne izmjere i katastra nekretnina za razdoblje 2010. - 2013. godine". Preostali dio sredstava u iznosu od 790.710,00 kuna u četverogodišnjem razdoblju osigurava Osječko-baranjska županija. Osigurana sredstva objedinjava Županija i doznaučuje Državnoj geodetskoj upravi sukladno rokovima utvrđenim Sporazumom.

Sporazum o osiguravanju sredstava za sufinanciranje izrade i ažuriranja službenih prostornih podloga državne izmjere i katastra nekretnina za razdoblje 2010. - 2013. godine s jedinicama lokalne samouprave, trgovačkim društvima i Sporazum o sufinanciranje izrade i ažuriranja službenih prostornih podloga državne izmjere i katastra nekretnina za razdoblje 2010. - 2013. godine s Državnom geodetskom upravom, Županija je zaključila 28. listopada 2010. godine.

4. Suradnja sa znanstvenim institucijama

U suradnji sa znanstvenim institucijama Županija je realizirala sljedeće projekte:

1. Sufinanciranje razvojnih projekata u cilju unaprjeđenja poljoprivredne proizvodnje na području Osječko-baranjske županije,
2. Sufinanciranje savjetovanja i potvrđivanja ekoloških proizvođača i prerađivača na području Osječko-baranjske županije,
3. Model financiranja Projekta "Kontrola plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima".

4.1. Sufinanciranje razvojnih projekata u cilju unaprjeđenja poljoprivredne proizvodnje na području Osječko-baranjske županije

Suvremeni razvitak poljoprivrede više nego ikada do sada temelji se na rezultatima znanstvenih istraživanja i njihovoj praktičnoj primjeni u uzgoju bilja i stoke. Hrvatska poljoprivreda se nalazi na prekretnici iz intenzivne poljoprivrede u poljoprivredu koja nužno predviđa znanost kao preduvjet, odnosno temelj donošenju razvojnih odluka.

Sustav znanstveno istraživačke djelatnosti u Osječko-baranjskoj županiji je organiziran preko programa trajne znanstvenoistraživačke djelatnosti koju provodi Poljoprivredni institut Osijek, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Ekonomski fakultet i Prehrambeno-tehnološki fakultet u Osijeku. Ove visoko školske, odnosno znanstvene institucije provode temeljna i dio primjenjivih istraživanja, koja se financiraju iz državnog proračuna. Ostatak primjenjivih i razvojnih istraživanja putem ugovornih znanstvenih projekata financira se od strane lokalne vlasti ili privatnog sektora.

Provodeći opću znanstveno-istraživačku politiku u poljoprivredi u Proračunu Osječko-baranjske županije osiguravana su sredstva za sufinanciranje razvojnih projekata iz područja istraživanja tržišta i marketinga u poljoprivredi, istraživanja o preradi, skladištenju i čuvanju poljoprivrednih proizvoda, kao i znanstveni projekti vezani uz navodnjavanje, stočarsku proizvodnju, dugogodišnje nasade i ekološku proizvodnju. Postupak odabira projekata koji su se sufinancirali sredstvima Proračuna Županije provodio se sukladno pravilniku o sufinanciranju znanstveno-istraživačkih projekata i objavljenim javnim pozivima za podnošenje zahtjeva.

4.1.1. Sufinanciranje znanstvenih projekata u 2003. godini

Poljoprivredni fakultet

1. Praćenje kakvoće vina,
2. Racionalizacija tehnike pri obradi tla i sjetvi važnijih ratarskih kultura na obiteljskim gospodarstvima,
3. Kontrola plodnosti tla na obiteljskim gospodarstvima,
4. Smanjenje troškova u proizvodnji ozime pšenice sjetvom novopriznatih sorti s različitim normom sjetve,
5. Bio uzgoj Galega Orientalis-nove leguminoze,
6. Određivanje modela navodnjavanja u organskom uzgoju povrća.

4.1.2. Sufinanciranje znanstvenih projekata u 2004. godini

Poljoprivredni fakultet

1. Antioksidacijska aktivnost vina,
2. Smanjenje troškova u proizvodnji pšenice, sjetvom novopriznatih sorti,
3. Modeli navodnjavanja u organskoj proizvodnji povrća,
4. Zaštita usjeva u eko-ratarenju i zaštiti okoliša,
5. Edukacijom i poslovnim povezivanjem do ruralnog razvoja,
6. Vladimir Vukadinović: GIS sustav plodnosti tala,
7. Kontrola plodnosti tla na obiteljskim gospodarstvima,
8. Racionalizacijom tehnike pri obradi tla i sjetve važnijih ratarskih kultura na obiteljskim gospodarstvima.

Poljoprivredni institut

1. Izbor sistema obrade tla u intenzivnim nasadima jabuka,
2. Izbor hibrida kukuruza za proizvodnju silaže.

4.1.3. Sufinanciranje znanstvenih projekata u 2005. godini

Ekonomski fakultet:

1. Marketing poslovnih subjekata iz područja agrara na Internetu - stanje i mogućnosti,
2. Genetski modificirani usjevi - izazov ili prijetnja razvoju poljoprivrede u Osječko-baranjskoj županiji.

Poljoprivredni fakultet:

1. Utvrđivanje pogodnosti zemljišta za trajne nasade,
2. Primjena bioloških kontrola i mikorizalnih gljiva u proizvodnji i zaštiti povrća i cvijeća,
3. Naknadni usjevi u eko-ratarenju i zaštiti okoliša,
4. Uporaba bioloških inokulanata u konzerviranju krmnih leguminoza,
5. Uzgoj ličinaka i mladunaca šarana u kontroliranim uvjetima,
6. Navodnjavanje povrća na obiteljskim gospodarstvima,
7. Proizvodnja tradicionalnih autohtonih proizvoda od svinjskog mesa na obiteljskim farmama Osječko-baranjske županije,
8. Utvrđivanje udjela mišićnog tkiva u trupu svinja,
9. Karta namjene kao pilot projekt - vinogradi i voćnjaci u GIS tehnologiji,
10. Epizootiološki monitoring trihineloze u Osječko-baranjskoj županiji.

Prehrambeno-tehnološki fakultet

1. Suvremene metode sušenja u prehrambenom-procesnom inženjerstvu.

Poljoprivredni institut

1. Dokumentarni film o problemu smeđe pjegavosti suncokreta.

4.1.4. Sufinanciranje znanstvenih projekata u 2006. godini

Poljoprivredni fakultet:

1. Utvrđivanje pogodnosti zemljišta za trajne nasade,
2. Katastar medonosne paše
3. Ekološki uzgoj krmnih leguminoza,
4. Utjecaj metode navodnjavanja na prinos i kvalitetu povrća, te ušteda vode u hidroponskom uzgoju,
5. Održive tehnologije uzgoja bilja i primjeni GIS-a,
6. Kako smanjiti posljedice stresa u intenzivnoj proizvodnji svinja?,
7. Monitoring hranidbenog statusa koza u ekološkoj proizvodnji,
8. Genetska predispozicija genotipova ozime pšenice za usvajanje teških metala u ekološkoj proizvodnji,
9. Učinkovito iskorištenje genetskog potencijala mliječnih krava sustavom Lacto-Cordera,
10. Analiza tržišta i tržišne prognoze mesa i mesnih proizvoda divljači i slatkovodne ribe u Osječko-baranjskoj županiji,
11. Poboljšanje kakvoće mesa šarana,
12. Razvoj tržišnog lanca ekološke hrane u Osječko-baranjskoj županiji.

Poljoprivredni institut

1. Proizvodnja sjemena na obiteljskim gospodarstvima.

Ekonomski fakultet:

1. Marketinške pretpostavke razvoja agro-turizma na području Osječko-baranjske županije.

Prehrambeno-tehnološki fakultet

1. Istraživanje o preradi, skladištenju i čuvanju poljoprivrednih proizvoda,
2. Kemijske i biokemijske promjene tijekom skladištenja zrna pšenice,
3. Strateški program razvitka prerade i skladištenja poljoprivrednih proizvoda.

4.1.5. Projekt Obrazovanje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u 2007. godini

U listopadu 2007. godini zaključen je s Poljoprivrednim fakultetom Osijek Ugovor o provedbi projekta "Obrazovanje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava", kojim se Poljoprivredni fakultet obvezao pripremiti jedanaest priručnike sljedećih naslova:

1. Plodnost tla i gnojidba u ratarskoj proizvodnji
2. Plodnost tla i gnojidba u uzgoju povrća
3. Kondicioniranje i gnojidba tala u voćarsko-vinogradarskoj proizvodnji
4. Najznačajniji štetnici, bolesti i korovi u ratarskoj proizvodnji
5. Najznačajniji štetnici, bolesti i korovi u uzgoju povrća
6. Najznačajniji štetnici i bolesti u voćarstvu i vinogradarstvu
7. Tipovi i primjena plastenika i staklenika
8. Sustavi navodnjavanja
9. Proizvodnja mlijeka
10. Proizvodnja mesa
11. Agroekonomske osnove poljoprivredne proizvodnje.

Navedeni priručnici trebaju na točan i razumljiv način prenijeti znanstvene i stručne informacije poljoprivrednim proizvođačima, a imaju za cilj edukaciju i osposobljavanje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava na području Osječko-baranjske županije za razvoj poljoprivrede na znanstvenim temeljima.

4.1.6. Sufinanciranje znanstvenih projekata u 2008. godini

Poljoprivredni fakultet:

1. Obuka rukovatelja i provjera ratarskih prskalica za smanjenje onečišćenja okoliša na području Osječko-baranjske županije,
2. Primjena novih tehnoloških postupaka obrade tla u uzgoju ratarskih kultura,
3. Utvrđivanje pogodnosti zemljišta za trajne nasade,
4. Značaj primjene fungicida na pojavu bolesti suncokreta,
5. Efekti navodnjavanja na tlima ograničene plodnosti,
6. Praćenje proizvodnosti krava na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima na području Osječko-baranjske županije,
7. Unaprjeđenje ekonomske učinkovitosti u proizvodnji mlijeka na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima na području Osječko-baranjske županije,
8. Povećanje konkurentnosti obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava uvođenjem novih tehnologija i inovacija.

Poljoprivredni institut

1. Učinak desikacije u redovnoj i postrnoj sjetvi suncokreta.

Prehrambeno-tehnološki fakultet

1. Unaprjeđenje i standardizacija tehnološkog postupka proizvodnje polutvrdog i bijelog sira na poljoprivrednim obiteljskim gospodarstvima na području Osječko-baranjske županije; proizvodnja zaštićenog, autohtonog sira specifičnih svojstava.

4.1.7. Sufinanciranje znanstvenih projekata u 2009. godini

Poljoprivredni fakultet

1. Proizvodnja svinjskog mesa obogaćenog selenom
2. Nova tehnološka rješenja u hranidbi odojaka i prasadi za pečenicu
3. Kontaminiranost javnih površina nametnicima opasnim po ljudsko zdravlje
4. Uzroci i štete od kloroze vinove loze na vinogorjima istočnog dijela Osječko-baranjske županije

5. Teški metali u tlima Osječko-baranjske županije
6. Iskorištavanje nusprodukata iz stočarske proizvodnje i klaoničkog otpada za proizvodnju energije
7. Kalcizacija tala Osječko-baranjske županije
8. Primjena karbokalka Šećerane Kandid Premijer za kondicioniranje kiselih tala uz podizanje efektivne plodnosti i zaštitu okoliša
9. Ekološka proizvodnja krmnih leguminoza
10. Selekcija adaptabilnih genotipova ozime pšenice i ječma za rentabilnu proizvodnju na OPG-u
11. Unapređenje ratarsko-stočarske proizvodnje u funkciji povećanja mliječnosti krava na obiteljskim gospodarstvima Osječko-baranjske županije.

Poljoprivredni institut

1. Kontrolirano navodnjavanje na principima održive poljoprivrede.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

1. Tehnologija proizvodnje funkcionalne hrane u području peradarstva.

4.1.8. Sufinanciranje znanstvenih projekata u 2010. godini

Poljoprivredni fakultet

1. Istraživački projekt "Analiza tla za trajne nasade" za unaprjeđenje voćarske i vinogradarske proizvodnje
2. Istraživački projekt "Model procjene pogodnosti tala za uzgoj povrća" za unaprjeđenje povrtlarske proizvodnje.

4.1.9. Sufinanciranje znanstvenih projekata u 2011. godini

Poljoprivredni fakultet

1. Projekt "Model razvoja integrirane proizvodnje povrća u Osječko-baranjskoj županiji"
2. Projekt "Razmnožavanje presadnica povrća i cvijeća kulturom tkiva"
3. Projekt "Procjena mogućeg rizika navodnjavanja različitih tipova tala"
4. Projekt "Utvrđivanje i gospodarsko vrednovanje tipičnih proizvoda kroz razvoj multisektorskog modela obiteljske poljoprivrede u Osječko-baranjskoj županiji"
5. Projekt "Analiza stočne hrane na poljoprivrednim gospodarstvima na području Osječko-baranjske županije u 2011. godini".

Prehrambeno-tehnološki fakultet

1. Projekt "Prioritetni programi razvitka prerade i skladištenja poljoprivrednih proizvoda u Republici Hrvatskoj"
2. Projekt "Unaprjeđenje tehnologije i standardizacija kvalitete voćnih rakija"
3. Projekt "Unaprjeđenje postupka pripreme i konzerviranja voća i povrća za tržište".

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

1. Projekt "Centar izvrsnosti u proizvodnji hrane".

4.1.10. Sufinanciranje znanstvenih projekata u 2012. godini

Poljoprivredni fakultet

1. Projekt "Konzervacijska obrada tla u integriranom sustavu uzgoja ratarskih kultura"
2. Projekt "Proizvodnja autohtonog češnjaka u cilju samodostatnosti i povećanja izvoza"
3. Projekt "Genetska predispozicija genotipova ozime pšenice i ozimog ječma na otpornost prema suši uz primjenu suvremene agrotehnike"

4. Projekt "Praćenje zdravstvenog stanja ljekovitog bilja i edukacija proizvođača na području Osječko-baranjske županije"
5. Projekt "Tržišni potencijal ekološke poljoprivrede županije Osječko-baranjske"
6. Projekt "Obogaćivanje konzumnih jaja funkcionalnim proizvodima"
7. Projekt "Utjecaj kalcijacije i organske gnojidbe na mikrobiološku aktivnost u tlu"
8. Projekt "Upotreba nusproizvoda industrije etanola u hranidbi domaćih životinja"
9. Projekt "Poboljšanje učinkovitosti predstjetvene bakterizacije sjemena soje"
10. Projekt "Obuka rukovoditelja, te provjera ratarskih prskalica i raspršivača za smanjenje onečišćenja okoliša na području Osječko-baranjske županije"
11. Projekt "Procjena proizvodnih kapaciteta i detektiranje poremećaja u ishrani kukuruza na području Osječko-baranjske županije"
12. Projekt "Dinamika mineralnog dušika u tlu i optimizacija gnojidbe dušikom"
13. Projekt "Utvrdjivanje čiste crne slavonske svinje molekularno-genetskom metodom"
14. Projekt "Unaprjeđenje i standardizacija kvalitete kulena u obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima Baranje".

Prehrambeno-tehnološki fakultet

1. Projekt "Mogućnost komercijalnog korištenja komine grožđa u istočnoj Slavoniji"
2. Projekt "Proizvodnja bioetanola iz poljoprivrednog otpada"
3. Projekt "Očuvanje kakvoće meda tijekom procesiranja i skladištenja"
4. Projekt "Unaprjeđenje kvalitete i sigurnosti poljoprivredno-prehrambenih proizvoda"
5. Projekt "Sufinanciranje istraživačkog projekta "Ekonomična analiza vina na ohratoksin A".

Tablica 27. Prikaz iznosa sredstava i broja projekata po fakultetima i godinama

	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	Ukupno
Utrošena sredstva	200.000,00	500.000,00	500.000,00	500.000,00	200.000,00	305.000,00	400.000,00	100.000,00	400.000,00	320.000,00	3.425.000,00
Poljoprivredni fakultet	200.000,00	415.000,00	340.000,00	350.000,00	200.000,00	265.000,00	320.000,00	100.000,00	250.000,00	220.000,00	2.660.000,00
Broj sufinanciranih projekata	6	10	11	12	11	8	11	2	5	14	90
Ekonomski fakultet	-	-	90.000,00	30.000,00	-	-	-				120.000,00
Broj sufinanciranih projekata	-	-	2	1	-	-	-				3
Prehrambeno-tehnološki fakultet	-	-	40.000,00	90.000,00	-	30.000,00	-		100.000,00	100.000,00	360.000,00
Broj sufinanciranih projekata	-	-	1	3	-	1	-		3	5	13
Sveučilište J.J. Strossmayera	-	-	-	-	-	-	50.000,00		50.000,00		100.000,00
Broj sufinanciranih projekata	-	-	-	-	-	-	1				2
Poljoprivredni institut	-	85.000,00	30.000,00	30.000,00	-	10.000,00	30.000,00				185.000,00
Broj sufinanciranih projekata	-	2	1	1	-	1	1				6

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

4.2. Model financiranja Projekta "Kontrola plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima"

Pod analizom tla podrazumijevaju se postupci uzimanja uzoraka tla, laboratorijska analiza uzoraka i interpretacija rezultata. U užem smislu analiza tla je skup više različitih kemijskih postupaka kojima se utvrđuje, kako razina hranjivih elemenata u uzorku tla, tako i njegova kemijsko-fizikalno-biološka svojstva značajna za ishranu bilja, odnosno njegove zdravlje. Stoga rezultati analize tla omogućuju procjenu vrste i doze gnojiva za nadoknadu pojedinog hranjivog elementa u tlu, obzirom na njegovu raspoloživost, stanje i fenofazu usjeva, te planirani prinos usjeva.

Projekt "Kontrola plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima" pokrenut je radi praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta i utvrđivanja preporuka za gnojidbu s ciljem optimizacije gnojidbe i postizanja visokih i stabilnih prinosa u granicama ekonomičnosti i provodi se od 2003. godine. Projekt se provodi u suradnji s jedinicama lokalne samouprave, Hrvatskim centrom za poljoprivredu, hranu i selo - Zavodom za tlo i očuvanje zemljišta i Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku. Neposredni korisnici rezultata analize tla i preporuke za gnojidbu usjeva su obiteljska poljoprivredna gospodarstva, obrtnici, zadruge i trgovačka društva s ciljem optimizacije gnojidbe i postizanja visokih i stabilnih prinosa u granicama ekonomičnosti/profitabilnosti, uz smanjivanje ekološkog opterećenja okoliša (posebice podzemnih voda).

Baza podataka o stanju plodnosti tla interesantna je i za jedinice lokalne samouprave zbog sagledavanja potencijala poljoprivredne proizvodnje i potrošnje gnojiva, kao i planiranja infrastrukturnih objekata za skladištenje i preradu dobivenih proizvoda. Podaci su neophodni za procjenu vrijednosti zemljišta kod prenamjene, prodaje ili davanja u koncesiju, te ishodu poticaja od Ministarstva poljoprivrede. Također mogu poslužiti jedinicama lokalne samouprave za kontrolu zakupa poljoprivrednog zemljišta. Korisnici baze podataka mogu lakše planirati proizvodnju, razinu ulaganja i predvidjeti dobit.

Prema članku 8. Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Narodne novine" broj 152/08., 21/10. i 63/11.) pravne ili fizičke osobe dužne su pratiti stanje poljoprivrednog zemljišta kojeg koriste na temelju zakupa, dugogodišnjeg zakupa i koncesije za ribnjake. Trajno praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta provodi Zavod za tlo i očuvanje zemljišta, na temelju analize tla, tijekom prve godine nakon uvođenja u posjed i zadnje godine prije isteka ugovora o zakupu, dugogodišnjeg zakupa i koncesije za ribnjake te periodično najmanje svake četvrte godine. Troškove analize snosi sam korisnik.

U sufinanciranju uzoraka analiza tla, Osječko-baranjska županija sudjeluje sa 40%, jedinice lokalne samouprave sa 40% i poljoprivredna gospodarstva sa 20% od ukupne cijene uzorka. Cijena jednog uzorka iznosi 356,73 kuna, u cijenu je uračunato uzimanje uzoraka na terenu, dostava uzoraka u laboratorij, laboratorijska analiza uzorka tla, interpretacija rezultata i preporuka gnojidbe.

Tablica 28. Prikaz uzoraka po godinama

GODINA	BROJ GRADOVA/OPĆINA	BROJ UZORAKA	VRIJEDNOST PROJEKTA (kn)
2003.	12	2.307	450.000,00
2004.	23	2.965	896.319,50
2005.	25	3.290	994.567,00
2006.	27	3.305	999.101,50
2007.	26	3.306	999.403,80
2008.	34	2.985	999.995,00
2009.	35	2.985	999.995,00
2010.	30	2.686	999.871,92
2011.	39	2.846	999.002,92
2012.	39	2.803	999.914,19
UKUPNO		29.478	9.338.170,83

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

5. Projekti vezani uz navodnjavanja na području Osječko-baranjske županije

Poljoprivredna proizvodnja je proizvodnja koja najviše ovisi o klimatskim uvjetima, a pouka iz katastrofalne suše iz 2003. godine, kao i u 2011. i 2012. godini je činjenica da navodnjavanje poljoprivrednih površina na kojima su zasijane poljoprivredne kulture su ključna stvar za poljoprivrednu proizvodnju u vremenu velikih klimatskih promjena.

Projekti navodnjavanja koje je pokrenula Županija, odnosno u kojima sudjeluje su:

1. Plan navodnjavanja za područje Osječko-baranjske županije;
2. Projekti kandidirani prema Ministarstvu poljoprivrede u okviru NAPNAV-a;
3. Sufinanciranje kapitalnih ulaganja u projektima navodnjavanja na području Osječko-baranjske županije;
4. Program uređenja detaljne kanalske mreže u svrhu navodnjavanja i odvodnje na području Osječko-baranjske županije.

5.1. Plan navodnjavanja na području Osječko-baranjske županije

Plan navodnjavanja na području Osječko-baranjske županije definirao je smjernice, kriterije i ograničenja za planski razvoj navodnjavanja područja, prijedlog plana i njegove faze realizacije, prijedlog izvora financiranja, te osnove upravljanja i gospodarenja vodnim resursima u svrhu navodnjavanja. Plan je baziran na potrebama za uvođenje navodnjavanja kao osnovom za daljnji opstanak i razvoj poljoprivrede.

Plan navodnjavanja donijela je Skupština Županije 11. ožujka 2006. godine. Plan navodnjavanja sadrži devet poglavlja i predstavlja opsežan i sustavno izrađen planski dokument koji je odlična osnova za daljnje detaljnije rješavanje konkretnih projekata navodnjavanja na pojedinim lokacijama Županije, a izrađen je sukladno projektnom zadatku i utemeljen u postojećoj zakonskoj regulativi. Sustavno su sagledane i analizirane sve karakteristike područja relevantne za provedbu navodnjavanja.

Predložena konceptijska rješenja utemeljena su u postojećim uvjetima i zasnovana na ostalim važnim studijskim i dokumentacijskim elaboratima kao što su Nacionalni plan navodnjavanja Republike Hrvatske i Vodnogospodarska osnova Republike Hrvatske s kojima su u potpunosti kompatibilni, a razmotrena je i mogućnost utjecaja izgradnje vodne stepenice Osijek.

5.2. Projekti kandidirani prema Ministarstvu poljoprivrede u sklopu provedbe NAPNAV-a

Vlada Republike Hrvatske na svojoj 121. sjednici od 17. studenoga 2005. godine, usvojila je Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama (NAPNAV). Cilj je projekta da se organiziranjem navodnjavanja, te okrupnjavanjem poljoprivrednog zemljišta, izmjenom strukture poljoprivredne proizvodnje, uvođenjem dohodovnih kultura, osiguraju preduvjeti za primjenu novih tehnologija u uvjetima navodnjavanja, što bi trebalo rezultirati boljim korištenjem prirodnih resursa za učinkovitiju poljoprivrednu proizvodnju, a u konačnici voditi razvoju ruralnih prostora.

Prema veličini navodnjavanih površina Republika Hrvatska se nalazi na jednom od posljednjih mjesta u Europi. Službeni podaci ukazuju da se u Hrvatskoj navodnjavalo 9264 ha ili 0,86% korištenih poljoprivrednih površina. S obzirom na postojeće prirodne potencijale, a to su kvaliteta tla, bogati vodni resursi uz klimatske pogodnosti, nedvojbeno je da ih je potrebno koristiti za učinkovitiju poljoprivrednu proizvodnju.

Analize pokazuju da se suše u Hrvatskoj javljaju u prosjeku svake treće do pete godine, a ovisno o intenzitetu i dužini trajanja, mogu smanjiti urode raznih kultura od 20-80%.

Za ostvarivanje ekonomične i konkurentne poljoprivredne proizvodnje imperativ je na:

- unaprjeđenju strukture poljoprivrednih gospodarstava okrupnjavanjem poljoprivrednog zemljišta,
- poduzimanju sustavnih mjera uređenja poljoprivrednih površina, što uključuje i izgradnju sustava za navodnjavanje,
- razvijanju poticajnog zakonodavnog i institucijskog okvira za sustavno i dosljedno provođenje politike gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama s ciljem povećanja proizvodnosti i održivog upravljanja prirodnim resursima.

Navodnjavanje je jedna od mjera kojom se štete od suše mogu smanjiti, a u nekim područjima i potpuno izbjeći. Redukcije prinosa poljoprivrednih kultura uzgajanih bez navodnjavanja na području Republike Hrvatske iznose u prosječnim klimatskim uvjetima od 10 - 60%, a u sušnim i do 90% od biološkog potencijala, ovisno o kulturi, tipu tla i području. Pored toga, mjesto navodnjavanja u poljoprivredi razvijenih susjednih zemalja dovoljni su argumenti za tvrdnju o boljoj perspektivi i mjestu ove mjere u poljoprivredi i gospodarstvu općenito. Jedno od važnih polazišta za planiranje navodnjavanja jest utvrđivanje raspoloživosti i kvalitete vodnih resursa. Kada se radi o racionalnom gospodarenju vodnim resursima za potrebe navodnjavanja tada se to prvenstveno odnosi na stvaranje uvjeta za osiguranje zaliha vode za navodnjavanje.

Opći ciljevi NAPNAV-a kao strateške podloge za njegovo provođenje su sljedeći:

- analizirati i kvantificirati potencijale za sustavno uvođenje navodnjavanja u Republici Hrvatskoj,
- definirati prava i obveze svih sudionika u sustavu navodnjavanja,
- dokument treba biti kvalitetna osnova za planiranje uvođenja sustava za navodnjavanje, izgradnju infrastrukture i realizaciju planova proizvodnje poljoprivrednih kultura u novim uvjetima organizirane i nadzirane primjene navodnjavanja.

Postupak definiranja prioritetnih područja u Republici Hrvatskoj tekao je u nekoliko faza, a primijenjeno je više kriterija. Kao najvažniji kriteriji za navodnjavanje uzeti su prirodni potencijali tla i vode, deficit vode, te socio-ekonomski čimbenici. Procijenjeno je da u Republici Hrvatskoj ima oko 6.000 ha površina vrlo visoke pogodnosti za navodnjavanje, od toga najviše u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Oko 500.000 ha je visoke pogodnosti za navodnjavanje, od toga najviše u Osječko-baranjskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Vrste sustava za navodnjavanje i njihova veličina ovise o potencijalnim korisnicima. U kategoriju **vrlo malih** sustava pripadaju navodnjavane površine manje od 5 ha, a **malima** se smatraju oni na površinama od 5-10 ha. To su uglavnom jedno ili više komercijalnih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

Sustavi **srednje** veličine odnose se na navodnjavane površine od 10 - 200 ha, a potencijalni korisnici su jedno ili više obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, jedna ili više zadruga, te trgovačka društva, a potrebna je suglasnost svih sudionika. **Veliki** sustavi smatraju se oni koji se izgrađuju za navodnjavanje površina većih od 200 ha, a potencijalni korisnici su više obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, jedna ili više zadruga, te jedno ili više trgovačkih društava, te je potrebna suglasnost 70% sudionika.

Nacionalnim projektom navodnjavanja predviđeno je, s obzirom na veličinu sustava i potencijalne korisnike, financiranje izgradnje dovoda vode do parcele uz potporu državnog proračuna u određenom postotku od potrebnog iznosa financijskih sredstava. Kod vrlo malih sustava navodnjavanja potpora iz državnog proračuna iznosi za bušenje bunara i uređenje vodozahvata-30%, dok kod malih sustava navodnjavanja navedene potpore iz državnog proračuna iznose 50%. Kod srednjih sustava navodnjavanja potpora iz državnog proračuna iznosi 70%, dok je udio krajnjeg korisnik ili lokalna uprava 30%. U velikim sustavima navodnjavanja potpora iz državnog proračuna iznosi 80%, a udio krajnjeg korisnika ili lokalne uprave je 20%.

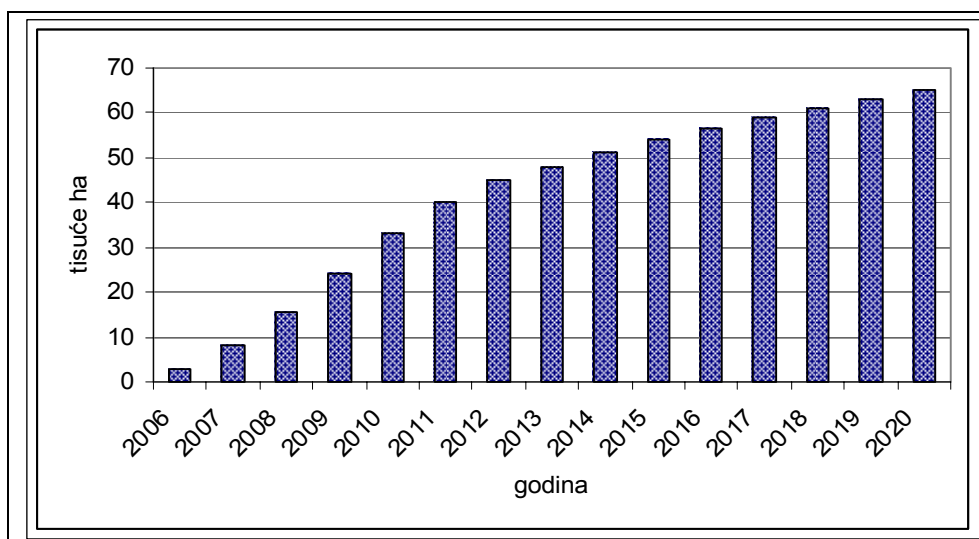
U većini zemalja koje imaju organizirane sustave za navodnjavanje glavni nositelj izgradnje infrastrukture je država. I ovim projektom se preporuča da država sufinancira izgradnju dovoda vode do parcele, dok na parceli investira krajnji korisnik. Visina udjela države u sufinanciranju ovisi o veličini posjeda za koje se sustav dovoda vode izgrađuje. Izvođenje sustava za male, usitnjene i izdvojene posjede otežava i znatno poskupljuje, kako samu izgradnju tako i održavanje. Zato bi država putem visine sufinanciranja trebala stimulirati okrupnjavanje i udruživanje poljoprivrednih proizvođača, što konačno vodi racionalnijem gospodarenju izgrađenim sustavima.

Prema NAPNAV-u ukupna investicija do 2010. godine trebalo je iznositi 318.500.000 eura, a do 2020. godine 591.500.000 eura. Predviđeno je da će izgradnju vodozahvata i distribucijske mreže financirati Vlada Republike Hrvatske, dok u sustav za navodnjavanje ulaže krajnji korisnik. Tako je ukupna investicija države do 2010. godine trebala iznositi 213,4 milijuna Eura, a do 2020. godine 396 milijuna Eura.

Izvori financiranja NAPNAV-a:

- Državni proračun RH,
- pristupni fondovi EU, Svjetska banka,
- komercijalni krediti s jamstvom države,
- lokalna samouprava.

Do 2010. godine planirana je izgradnja sustava za navodnjavanje na 35.000 ha poljoprivrednih površina, odnosno do 2020. godine na ukupno 65.000 ha.

Slika 2. Kumulativno povećanje navodnjavanih poljoprivrednih površina u RH do 2020. godine

U provedbi NAPNAV-a županije imaju značajnu ulogu zbog specifične prirode izgradnje sustava na nacionalnoj razini, organizacija i provođenje pojedinačnih projektnih zadataka zahtjeva naročite kadrovske kapacitete, a koje niže teritorijalne jedinice u pravilu nemaju i ne mogu preuzeti poslove oko planiranja sustava za navodnjavanje.

U provedbi Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama (NAPNAV) Osječko-baranjska županija od 2006. godine prijavljuje pojedine projekte navodnjavanja nadležnom tijelu. Tako smo u 2006. godini kandidirali nekoliko projekata od kojih je Stručni tim za izradu i provođenje NAPNAV-a i Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, odobrilo 11 projekata navodnjavanja na području Županije, a koji su se trebali sufinancirati u sklopu Plana upravljanja vodama Hrvatskih voda, te su i utvrđeni okvirni iznosi sufinanciranja iz Državnog proračuna za 2006. godinu.

U skladu s NAPNAV-om projektna dokumentacija za pojedine sustave navodnjavanja sufinancira se s 50% od vrijednosti projekta iz Državnog proračuna putem Hrvatskih voda, dok drugih 50% potrebnih sredstava osiguravaju korisnici sustava navodnjavanja, te drugi zainteresirani subjekti.

Odobreni projekti sustava navodnjavanja u 2006. godini su:

1. Pilot projekt navodnjavanja Belišće - crpna stanica 480 l/sek, distribucijska mreža (22 km) i bunar (20 l/sek), odobreni iznos sufinanciranja 8.000.000,00 kuna,
2. Sustav navodnjavanja Belišće - Stručna podloga za ishođenje lokacijske dozvole, odobreni iznos sufinanciranja 34.000,00 kuna,
3. Sustav navodnjavanja Puškaš - Idejni projekt Puškaš, Idejni projekt Mirkovac, Idejni projekt Topolik, ukupno odobreni iznos sufinanciranja za sva tri projekta 425.000,00 kuna,
4. Sustava navodnjavanja Poljoprivrednog instituta Osijek - Idejni i glavni projekt sustava, odobreni iznos sufinanciranja 250.000,00 kuna,
5. Sustav navodnjavanja Koška - Lila - Idejni i glavni projekt sustava navodnjavanja iz bušenih dubinskih zdenaca, odobreni iznos sufinanciranja 85.000,00 kuna,
6. Sustav navodnjavanja Osijek (Ratarstvo-stočarstvo d.o.o. Antunovac) - Stručna podloga za ishođenje lokacijske dozvole, glavni projekt i izvedbeni projekt, odobreni iznos sufinanciranja 175.000,00 kuna,
7. Sustav navodnjavanja Cerina (PZ Cerine) - Idejni projekt, odobreni iznos sufinanciranja 100.000,00 kuna,
8. Sustav navodnjavanja Karašica (P.Z. Matijević) - Idejni projekt, odobreni iznos sufinanciranja 100.000,00 kuna,
9. Akumulacija Koritnjak - Izvedbeni projekt, odobreni iznos sufinanciranja 250.000,00 kuna,
10. Sustav navodnjavanja Budimci-Krndija - Idejni projekt dovodnog cjevovoda (14 km) kao podloga za lokacijsku dozvolu, odobreni iznos sufinanciranja 100.000,00 kuna,
11. Akumulacija Slakovac i Vrbica (kanal Svržnica) - Idejni projekt, odobreni iznos sufinanciranja 75.000,00 kuna.

U skladu s osiguranim sredstvima u Državnom proračunu za 2007. godinu, kao i odobrenim projektima, Hrvatske vode uputile su Osječko-baranjskoj županiji prijedlog Ugovora o sufinanciranju projekte dokumentacije na području Osječko-baranjske županije, kojim su utvrđeni iznosi sredstava za sufinanciranje izrade projektne dokumentacije za pojedine sustave navodnjavanja, udjeli u sufinanciranju, kao i ostale odredbe.

Sastavni dio prijedloga Ugovora je i Prilog 1., s podacima o projektima koji su predmet sufinanciranja prema navedenom prijedlogu Ugovora, kao i iznosima sufinanciranja u 2007. godini po pojedinim projektima, a ukupna vrijednost projekata iznosi 3.367.146,00 kuna.

Prema Prilogu 1. Ugovora sufinanciraju se projekti:

1. Sustav navodnjavanja Koška - Lila (korisnik Hana-Koška d.o.o. i Njive d.o.o. Lila) - izrada Idejnog rješenja kao Stručne podloge za ishođenje lokacijske dozvole za lokacije Koška i Lila, ukupne površine 600 ha, ukupan iznos sufinanciranja za 2007. godinu 61.000,00 kuna,
2. Sustav navodnjavanja Koška - Lila (korisnik Hana-Koška d.o.o.) - izrada Glavnog i izvedbenog projekta za lokaciju Koška, ukupan iznos sufinanciranja za 2007. godinu 69.296,00 kuna,
3. Sustav navodnjavanja Koška - Lila (korisnik Njive d.o.o. Lila) - izrada Glavnog i izvedbenog projekt za lokaciju Lila, ukupan iznos sufinanciranja za 2007. godinu 51.850,00 kuna,
4. Sustav navodnjavanja Koška - Lila (korisnik Hana-Koška d.o.o. i Njive d.o.o. Lila) - revizija Glavnog i izvedbenog projekt za lokacije Koška i Lila, ukupan iznos sufinanciranja za 2007. godinu 15.000,00 kuna,
5. Sustava navodnjavanja Poljoprivrednog instituta Osijek (korisnik Poljoprivredni institut Osijek) - izrada Idejnog rješenja i Stručne podloge za ishođenje lokacijske dozvole, ukupne površine 210 ha, ukupan iznos sufinanciranja za 2007. godinu 300.000,00 kuna,

6. Sustav navodnjavanja Puškaš (korisnici Belje d.d. Darda i PZ Cerine Topolje) - izrada Idejnog rješenja i Stručne podloge za ishođenje lokacijske dozvole, ukupne površine za navodnjavanje prema korisnicima, Belje d.d. 415 ha i PZ Cerine 309 ha, ukupan iznos sufinanciranja za 2007. godinu 500.000,00 kuna,
7. Sustav navodnjavanja Topolik (korsnici Belje d.d. Darda i Fermopromet d.o.o. Majške Međe) - izrada Idejnog rješenja i Stručne podloge za ishođenje lokacijske dozvole, ukupne površine za navodnjavanje prema korisnicima, Belje d.d. 290 ha i Fermopromet d.o.o. 600 ha, ukupan iznos sufinanciranja za 2007. godinu 800.000,00 kuna,
8. Sustav navodnjavanja Mirkovac (korisnik Belje d.d. Darda) - izrada Idejnog rješenja i Stručne podloge za ishođenje lokacijske dozvole, ukupne površine 205 ha, ukupan iznos sufinanciranja za 2007. godinu 560.000,00 kuna,
9. Sustav navodnjavanja Dalj (korisnik Ratarstvo-stočarstvo d.o.o. Antunovac) - izrada Idejnog rješenja i Stručne podloga za ishođenje lokacijske dozvole, ukupne površine 330 ha, ukupan iznos sufinanciranja za 2007. godinu 400.000,00 kuna,
10. Sustav navodnjavanja Karašica (korisnik P.Z. Matijević Donji Miholjac) - izrada Idejnog rješenja i Stručne podloge za ishođenje lokacijske dozvole, ukupne površine 40 ha, ukupan iznos sufinanciranja za 2007. godinu 160.000,00 kuna,
11. Sustav navodnjavanja Budimci-Krndija (korisnik Hana-Vuka d.o.o. Budimci) - izrada Idejnog rješenja i Stručne podloge za ishođenje lokacijske dozvole, ukupne površine 600 ha, ukupan iznos sufinanciranja za 2007. godinu 450.000,00 kuna.

Realizacijom navedenih sustava navodnjavanja, navodnjavala bi se ukupna površina od oko 3.660 ha.

Proveden je postupak javne nabave i Županija je zaključila ugovore o izradi sedam idejnih rješenja i stručnih podloga za lokacijske dozvole za SN, te je tijekom 2008. godine sva ugovorena projektna dokumentacija i izrađena. Za Sustave navodnjavanja Topolik i Mirkovac, Osječko-baranjska županije dobila je lokacijske dozvole.

U skladu sa zahtjevom Hrvatskih voda, Jedinice za provedbu NAPNAV-a, za nominaciju projekata navodnjavanja za izradu programa navodnjavanja 2009., klasa: 325-03/08-06/555, urbroj: 374-1-11-08-1 od 3. studenog 2008. godine, Radna grupa za provedbu NAPNAV-a na području Osječko-baranjske županije podržala skoro sve ranije predložene projekte navodnjavanja za 2008. godinu, među kojima se nalaze projekti koji su nastavak postojećih kao i novopredložene projekte iz 2008. godine te predlaže novi projekt na području Općine Ernestinovo.

Predloženi su sljedeći projekti:

- Projektna dokumentacija za sustave navodnjavanje:
 1. SN Puškaš, GP, IZP i GD,
 2. SN Karašica, dopuna idejnog rješenja u odnosu na idejni projekt, GP, IZP i GD,
 3. SN Poljoprivredni institut, dopuna idejnog rješenja u odnosu na idejni projekt, GP, IZP i GD,
 4. SN Topolik, GP, IZP i GD,
 5. SN Budimci-Krndija, dopuna idejnog rješenja u odnosu na idejni projekt, GP, IZP i GD,
 6. SN Dalj I i II, idejni projekt, GP, IZP i GD
 7. SN Mirkovac I i II, idejni projekt
 8. SN Hana-Koška II, idejni projekt, GP, IZP i GD
 9. SN Valpovo, idejni projekt, GP, IZP i GD
 10. SN Dravski rit, idejni projekt
 11. SN Mala šuma-Veliki Vrt (Kiserdo-Nagykert) GP, IZP i GD.
- Sanacija i izgradnja sustava za navodnjavanje
 1. SN Budimci-Krndija
 2. SN Poljoprivredni institut
 3. SN Puškaš
 4. SN Topolik
 5. SN Karašica

Tablica 29. Prikaz sustava navodnjavanja s obzirom na korisnika, površinu i vrijednosti investicija

Naziv SN	Korisnik	Površina ha	Procjena vrijednosti investicije	
			Projektna dokumentacija	Izgradnja sustava
SN Poljoprivredni institut	Poljoprivredni institut Osijek	210	1.500.000,00	4.932.000,00
SN Puškaš	Belje d.d. Darda, PZ Cerine Topolje i mali korisnici	784	1.568.000,00	5.900.000,00
SN Topolik	Belje d.d. Darda i Fermopromet d.o.o. Majške Međe	890	1.780.000,00	2.410.000,00
SN Karašica	Plodovi zemlje-Matijević d.o.o. Donji Miholjac	40	900.000,00	500.495,00
SN Budimci-Krndija	Hana-Vuka d.o.o. Budimci	600	1.150.000,00	17.220.000,00
SN Mirkovac I i II	Belje d.d. Darda	5.000	3.000.000,00	
SN Dalj I i II	Novi agrar d.o.o Osijek	571	3.711.500,00	Dalj I-8.565.064
SN Dravski rit	Belje d.d. Darda	15.000	11.250.000,00	
SN Hana Koška II	Žito d.o.o. Osijek	85	510.000,00	
SN Valpovo	Valpovo d.d. Valpovo	600	1.200.000,00	
SN Mala šuma-Veliki vrt (Kiserdo-Nagykert)	Udruga korisnika	115	400.000,00	

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Podaci dani u tablicama, a koji se odnose na izgradnju sljedećih SN: Poljoprivredni institut, Puškaš, Topolik, Karašica, Budimci-Krndija i Dalj I) uzeti su iz izrađene projektne dokumentacije (idejnih rješenja). Za prethodno navedene SN procjena troškova projektne dokumentacije rađena je na temelju podatka projekatana dostavljenih Hrvatskim vodama, VGO sliva Drave i Dunava.

Međutim u 2009. godini Osječko-baranjskoj županiji nije odobreno sufinanciranje sredstvima iz državnog proračuna niti za jedan predloženi projekt sustava navodnjavanja.

Osječko-baranjska županija je za 2010. godinu kandidirala nekoliko projekata izrade projektne dokumentacije za sustave navodnjavanja od kojih je i sustav sliva rijeke Karašice koji predstavlja jedan od najstarijih uspješnih primjera pretvaranja šumskih i močvarnih područja u Hrvatskoj u visokoproduktivne poljoprivredne površine.

Studijom izvodljivosti uređenja vodnog režima sliva Karašice za potrebe višenamjenskog korištenja dokazana je opravdanost daljnjeg ulaganja u razvoj poljoprivredne proizvodnje ovog područja uvođenjem sustava navodnjavanja koji bi se zasnivao na prevođenju rijeke Drave u sliv Karašice tijekom vegetacijskog razdoblja.

Predmetnom studijom riješeno je pitanje uređenja toka Karašice kojim se planira izgradnja zahvata vode iz Drave i rekonstrukcije i dogradnje postojeće crpne stanice "Krnjak" kod ušća kanala Karašica-Drava u Dravu; uređenje postojećih otvorenih kanala I. II. i III. reda za potrebe dovoda voda iz Karašice do podsustava za navodnjavanje, izgradnje novih ustava, pragova i ostalih manjih hidrotehničkih zahvata u koritu Karašice.

Ovim sustavom omogućit će se navodnjavanje oko 18.500 ha poljoprivrednih površina, kao i uređenje vodnog režima na području jedinica lokalne samouprave koje mu gravitiraju, čime će se poboljšati uvjeti života i gospodarskog razvoja za oko 45.000 stanovnika. Ukupno potrebna financijska sredstva za izgradnju cijelog Sustava navodnjavanja Karašica iznose oko 572.000.000,00 kuna. Također se za potrebe urbanističkog uređenja obala uz Karašicu na području Valpova i Belišća

predviđa se osim povećanja minimalnih protoka još i rekonstrukcija praga na Gatskom kanalu, rekonstrukcija ustave na početku Donje Karašice, te izvedba pragova u koritu na potezu od Valpova do Belišća i ustave nizvodno od Valpova, kojima bi se dodatno podizala razina vode Karašice na značajnim dionicama.

Realizacijom Projekta doći će i do povećanja prihoda od poljoprivredne i ribnjačarske proizvodnje, turizma, kao i povećanja zaposlenosti. Posebno je važno naglasiti i kontrolu rizika od klimatskih promjena (štete od suša i poplava) koja će biti omogućena realizacijom Projekta. S obzirom na veliki iznos cjelokupne investicije kao i njegovu važnost za SN Karašica prihvaćeno je sufinanciranje u omjeru 80% državni proračun 20% Županija kroz tri godine te je za provedbu navedenog zaključen Sporazum s Ministarstvom regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva i utvrđeni su iznosi sufinanciranja prema sljedećoj dinamici:

Tablica 30. Prikaz sufinanciranja Sustava navodnjavanja Karašica

RB	Sufinancijeri	Izvori sufinanciranja			
		2011.g.	2012.g.	2013.g.	Ukupno
1	MRRŠVG	2.800.000	3.200.000	3.600.000	9.600.000
2	Osječko-baranjska županija	700.000	800.000	900.000	2.400.000
	Ukupno	3.500.000	4.000.000	4.500.000	12.000.000

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

U 2010. godini s Hrvatskim vodama zaključen je i Ugovor o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije Program navodnjavanja Osječko-baranjske županije za izradu Idejnog i Glavnog projekta sustava navodnjavanja Poljoprivredni institut Osijek, čija vrijednost iznosi 200.000,00 kuna, a sufinancira se na način da Hrvatske vode osiguravaju 50%, a drugih 50% potrebnih sredstava osigurava krajnji korisnik Poljoprivredni institut Osijek u skladu s Sporazumom zaključenim sa Županijom.

U 2011. godini nastavlja se suradnja s Hrvatskim vodama na provedbi NAPNAV-a i to kroz provedbu nekoliko novih projekata kao i nastavak započetih u prethodnom razdoblju. Tako je zaključen Ugovor o sufinanciranju izrade studije o utjecaju na okoliš Sustava navodnjavanja Baranja kojom se utvrđuje potreba izrade ocjene prihvatljivosti planiranog zahvata u okoliš radi navodnjavanja poljoprivrednih površina. Vrijednost izrade Studije iznosi 150.000,00 kuna, a sredstva su osigurana na način da Osječko-baranjska županija sufinancira iznos od 75.000,00 kuna odnosno 50% vrijednosti, a drugih 75.000,00 kuna odnosno preostalih 50% sufinanciraju Hrvatske vode.

Nastavljajući u 2010. godini započet projekt SN Karašica zaključen je s Hrvatskim vodama i Ugovor o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije Program izrade projektne dokumentacije Sustava navodnjavanja Karašica kojim se definiraju sredstva za sufinanciranje izrade projektne dokumentacije u iznosu od 2.125.000,00 kuna od kojeg iznosa 1.7000.000,00 kuna osiguravaju Hrvatske vode, a iznos od 425.000,00 kuna osigurava Županija kao investitor. Sastavni dio Ugovora je i Prilog 1. kojim je definiran predmet sufinanciranja odnosno opis poslova koji su premet ugovora, a radi se o konceptijskom rješenju i preinvesticijskoj studiji; Idejnom projektu, investicijskoj studiji te elaboratu za ocjenu prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu odabranog tehničkog rješenja za sustav navodnjavanja Karašica - podsustavi Miholjac-Viljevo, Kapelna i Kitišanci. Temeljem ovog Ugovora Hrvatske vode kao komisionar provele su postupak javne nabave i na osnovu njega odabrale najpovoljnijeg ponuđača s kojim je zaključen Okvirni sporazum o izradi projektne dokumentacije Sustava navodnjavanja Karašica. Elektroprojekt d.d. iz Zagreba kao Izvršitelj radova prema Okvirnom sporazumu obvezuje se izraditi projektnu dokumentaciju za SN Karašica (podsustavi Miholjac-Viljevo, Kitišanci i Kapelna) - konceptijsko rješenje s preinvesticijskom studijom izvodljivosti, idejni projekt, studiju izvodljivosti te elaborat za ocjenu prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu. Sporazum je sklopljen na rok do 2 godine od dana njegova sklapanja. Vrijednost ugovorenih usluga iznosi 4.022.100,00 kuna s PDV-om, a plaćanje obavljenih usluga izvršit će se temeljem ispostavljenih računa za obavljene usluge.

Temeljem Okvirnog sporazuma zaključen je Ugovor o izradi projektne dokumentacije Sustava navodnjavanja Karašica s Hrvatskim vodama i Elektroprojektom d.d. Zagreb. Ugovorom se Elektroprojekt d.d. kao Izvršitelj obvezuje izraditi projektnu dokumentaciju za SN Karašica (podsustavi Miholjac-Viljevo, Kapelna i Kitišanci) - koncepcijsko rješenje s predstudijom izvodljivosti te elaborat za ocjenu prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu. Vrijednost ugovorenih usluga iznosi 4.022.100,00 kuna s PDV-om, a plaćanje obavljenih usluga izvršit će se temeljem ispostavljenih računa za obavljene usluge. Rok izvršenja radova je 12. mjeseci od dana potpisivanja Ugovora.

Zaključkom Stručnog tima za izradu projekata navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama koji je održao svoju sjednicu u Osijeku u srpnju 2010. godine određeno je da će se za sve sustave navodnjavanja raditi revizije projekata. U cilju izrade aktivne revizije idejnog projekta Sustava navodnjavanja Karašica Županija je s Hrvatskim vodama zaključila Prvi dodatak Ugovora o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije Program izrade projektne dokumentacije sustava navodnjavanja Karašica. Na osnovu ovog Dodatka ugovoru Hrvatske vode kao komisionar odabrale su najpovoljnijeg ponuđača - Sveučilište u Zagrebu Građevinski fakultet koji se prema Ugovoru, a kao Izvršitelj, obvezuje izvršiti aktivnu reviziju idejnog projekta SN Karašica. Vrijednost ugovorenih usluga iznosi 86.097,54 kune, a plaćanje obavljenih usluga obavlja se prema ispostavljenim računima, sukladno napredovanju obavljanja Usluga. Temeljem navedenog je s Hrvatskim vodama i Građevinskim fakultetom zaključen Ugovor o aktivnoj reviziji idejnog projekta Sustava navodnjavanja Karašica.

U 2011. godini osim za Sustav navodnjavanja Karašica s Hrvatskim vodama je sklopljen i Ugovor o sufinanciranju izrade projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije Program navodnjavanja Osječko-baranjske županije. Njime su utvrđeni iznosi sredstava za sufinanciranje izrade projektne dokumentacije za pojedine sustave navodnjavanja, udjeli u sufinanciranju, kao i ostale odredbe. Sastavni dio Ugovora o sufinanciranju je i Prilog 1. - Predmet sufinanciranja, s podacima koji su predmet sufinanciranja prema navedenom prijedlogu Ugovora, kao i iznosima sufinanciranja u 2011. godini prema pojedinim projektima:

1. Sustav navodnjavanja PI Osijek - izrada Glavnog projekta, ugovor potpisan 29. 12. 2010. godine, a realizacija je u 2011. godini,
2. Sustav navodnjavanja PI Osijek - posebna geodetska podloga
3. Sustav navodnjavanja Dalj - Idejno rješenje sustava (3.500 ha), novelacija idejnog projekta 1 faze (906 ha) i Studija izvodljivosti
4. Sustav navodnjavanja Baranjsko brdo - izrada Idejnog rješenja s predinvesticijskom studijom,
5. Sustav navodnjavanja Mala šuma - Veliki vrt - izrada Glavnog projekta

Ukupna vrijednost ugovora iznosi 799.260,00 kuna.

U skladu s NAPNAV-om projektna dokumentacija za pojedine sustave navodnjavanja sufinancira se s 50% od vrijednosti projekta iz Državnog proračuna, razdjela nadležnog Ministarstva za vodno gospodarstvo putem Hrvatskih voda, dok drugih 50% potrebnih sredstava osiguravaju korisnici sustava navodnjavanja, te drugi zainteresirani subjekti.

Sukladno navedenom Županija je s Poljoprivrednim institutom Osijek sklopila Ugovor o osiguravanju sredstava za izradu posebne geodetske podloge (u daljnjem tekstu: PGP) za Sustav navodnjavanja Poljoprivredni institut kojim Županija i Poljoprivredni institut preuzimaju obvezu sudjelovanja u sufinanciranju u iznosu svaki s po 25% ukupnog iznosa izrade PGP-a, dok ostalih 50% osiguravaju Hrvatske vode. Ugovorom o osiguranju sredstava za izradu Idejnog rješenja s predinvesticijskom studijom za Sustav navodnjavanja Baranjsko brdo koji je Županija sklopila s Općinom Kneževi Vinogradi i Baranjskim voćnjacima d.o.o. ugovoreno je da potrebna financijska sredstva za izradu projektne dokumentacije osiguravaju Županija i Općina Kneževi Vinogradi svaki s po 22% ukupnog iznosa, Baranjski voćnjaci sa 6% ukupnog iznosa, dok ostalih 50% osiguravaju Hrvatske vode. Ugovorom o osiguranju sredstava za izradu Glavnog projekta za Sustav navodnjavanja

Mala šuma - Veliki vrt koji je Županija zaključila s Općinom Ernestinovo ugovoreno je da potrebna financijska sredstva u iznosu 50% ukupnog iznosa potrebnog za izradu projektne dokumentacije osigura Općina Ernestinovo.

Tijekom 2012. godine nastavljena je suradnja Osječko-baranjske županije s Hrvatskim vodama na provođenju projekta Sustava navodnjavanja Karašica te je 17. svibnja 2012. godine s Hrvatskim vodama sklopljen Ugovor o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije Program izrade projektne dokumentacije sustava navodnjavanja Karašica. Ugovorom se definiraju sredstva za sufinanciranje izrade projektne dokumentacije u iznosu od 2.026.542,21 kuna, od kojeg iznosa 1.621.233,77 kuna osiguravaju Hrvatske vode, a iznos od 405.308,44 kuna osigurava Županija kao investitor. Sastavni dio Ugovora o sufinanciranju je i Prilog 1. - Predmet sufinanciranja, prema kojem se sufinancira:

1. Sustav navodnjavanja Karašica-Podsustavi Miholjac-Viljevo, Kapelna i Kitišanci - koncepcijsko rješenje i preinvesticijska studija; Idejni projekt, investicijska studija te elaborat za ocjenu prihvatljivosti zahvata za ekološku mrežu odabranog tehničkog rješenja, planirani iznos sufinanciranja u 2012. godini 1.934.044,71 kuna,
2. Sustav navodnjavanja Karašica - Podsustavi Miholjac-Viljevo, Kapelna i Kitišanci - Aktivna revizija idejnog projekta, ukupan iznos sufinanciranja u 2012. godini 87.495,50 kuna i
3. Troškovi provedbe postupka javne nabave i ostali troškovi sukladno Sporazumu, planirani iznosi sufinanciranja u 2012. godini 5.000,00 kuna.

Ugovorom o sufinanciranju izrade studije o utjecaju na okoliš i Glavnog projekta Sustava navodnjavanja Baranja koji je 17. svibnja 2012. godine sklopljen s Hrvatskim vodama utvrđen je zajednički interes za izradu Studije o utjecaju na okoliš i glavnog projekta sustava navodnjavanja Baranja radi navodnjavanja poljoprivrednih površina na području Osječko-baranjske županije. Ukupna predviđena vrijednost Ugovora je 185.303,13 kuna s PDV-om, a financijska sredstva osiguravaju:

- Hrvatske vode iznos od: 92.691,57 kuna
- Osječko-baranjska županija iznos od: 92.691,00 kuna.

Navedenim Ugovorom prema Prilogu 1. sufinanciraju se:

1. Sustav navodnjavanja Baranja - izrada Studije o utjecaju na okoliš, ukupan iznos sufinanciranja 122.632,50 kuna, iznos sufinanciranja za 2012. godinu 92.343,75 kuna (nastavak sufinanciranja prema Ugovoru potpisanom 11. 07. 2011. godine),
2. Sustav navodnjavanja Baranja - izrada Glavnog projekta, ukupan iznos sufinanciranja za 2012. godinu 93.039,38 kuna.

U nastavku provedbe Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama (NAPNAV) na području Osječko-baranjske županije u 2012. godine Osječko-baranjska županija je 29. lipnja 2012. godine zaključila sljedeće Ugovore:

1. Ugovor o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije, Program navodnjavanja Osječko-baranjske županije, zaključen s Hrvatskim vodama,
2. Ugovor o osiguranju sredstava za izradu zahtjeva za ocjenu o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš za Sustav navodnjavanja i Ugovor o osiguranju sredstava za izradu Izvedbenog projekta i elaborata iskolčenja za Sustav navodnjavanja Poljoprivrednog instituta, zaključen s Poljoprivrednim institutom Osijek,
3. Aneks Ugovoru o osiguranju sredstava za izradu Glavnog projekta za Sustav navodnjavanja Mala šuma-Veliki vrt, zaključen s Općinom Ernestinovo.

Sastavni dio Ugovora o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije, Program navodnjavanja Osječko-baranjske županije je i Prilog 1. - Predmet sufinanciranja, s podacima projekata koji su predmet sufinanciranja, kao i iznosima sufinanciranja prema pojedinim projektima. Prema Prilogu 1. sufinanciraju se projekti:

1. Sustav navodnjavanja PI Osijek - izrada Glavnog projekta, preostali iznos sufinanciranja za 2012. godinu 40.500,00 kuna,
2. Sustav navodnjavanja PI Osijek - posebna geodetska podloga, preostali iznos sufinanciranja za 2012. godinu 6.250,00 kuna,

3. Sustav navodnjavanja PI Osijek - Izrada zahtjeva za ocjenu o potrebi procjene utjecaja zahvata na okoliš, iznos sufinanciranja za 2012. godinu 77.399,32 kune,
4. Sustav navodnjavanja PI Osijek - Izrada izvedbenog projekta i elaborata iskolčenja, iznos sufinanciranja za 2012. godinu 160.000,00 kuna,
5. Sustav navodnjavanja Baranjsko brdo - izrada Idejnog rješenja s predinvesticijskom studijom, iznos sufinanciranja za 2012. godinu 170.000,00 kuna,
6. Sustav navodnjavanja Mala šuma - Veliki vrt - izrada Glavnog projekta, izvedbenog projekta i elaborata iskolčenja, iznos sufinanciranja za 2012. godinu 200.000,00 kuna.

Ukupna vrijednost ugovora iznosi 654.149,32 kune.

U rujnu 2012. godine nastavljene su aktivnosti na provedbi NAPNAV-a na području Županije i potpisana su s Hrvatskim vodama dva Ugovora vezana uz izradu projektne dokumentacije za Sustav navodnjavanja Dalji i to Ugovor o sufinanciranju izrade projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije, Program izrade projektne dokumentacije Sustav navodnjavanja Dalj i Ugovor o komisionom vođenju Projekta Programa izrade projektne dokumentacije Sustava navodnjavanja Dalj.

Procijenjeni troška izrade projektne dokumentacije za SN Dalj, a koja obuhvaća idejno rješenje i predinvesticijsku studiju za 3.476 ha, idejni projekt I. faze koji se odnosi na 906 ha, studiju izvodljivosti I. faze, elaborat ocjene prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu za I. fazu iznosi 1.630.000,00 kuna. Prema zaključenom Ugovoru o sufinanciranju, Hrvatske vode u 2012. godini osiguravaju iznos od 700.000,00 kuna, a Županija iznos od 175.000,00 kuna.

Prije ishoda lokacijske dozvole za SN Poljoprivredni institut Osijek potrebno je izraditi ocjenu o potrebi procjene utjecaja tog sustava za navodnjavanja na okoliš, stoga je i izrađen Zahtjev za ocjenu o potrebi procjene utjecaja na okoliš-Sustava navodnjavanja Poljoprivredni institut, a izradio ga je s Hidroingom d.o.o. Osijek. Ukupan trošak izrade navedenog dokumenta je 50.000,00 kuna (s PDV-om). Navedeni dokumenta Županije je kao nositelj investicije dostavila nadležnom ministarstvu na daljnje postupanje.

Osim toga, u studenom 2012. godine potpisan je i Prvi dodatak Ugovora o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije, Program navodnjavanja Osječko-baranjske županije, kojim su smanjena ukupno planirana sredstva s 654.149,32 kune na 96.750,00 kuna. Razlozi za smanjenje planiranih sredstava su sljedeći: na raspisane javne natječaje za izradu Idejnog rješenja s predinvesticijskom studijom Sustav navodnjavanja Baranjsko brdo i Glavnog projekta, izvedbenog projekta i elaborata iskolčenja za Sustav navodnjavanja Mala šuma - Veliki vrt nije dostavljena niti jedna ponuda i natječaji su ponovljeni. Dok se izrada izvedbenog projekta i elaborata iskolčenja za Sustav navodnjavanja PI Osijek nije mogla započeti budući da nije ishoda lokacijska dozvola.

U prosincu 2012. godine potpisan je s Hrvatskim vodama i Elektroprojektom d.d. Zagreb Prvi dodatak Ugovora o sufinanciranju projektne dokumentacije na području Osječko-baranjske županije, Program izrade projektne dokumentacije sustava navodnjavanja Karašica. Navedenim Prvim dodatkom Ugovora ukupna sredstva za sufinanciranje projektne dokumentacije umanjena su za iznos od 3.719, kuna i sada iznose 2.022.823,21 kuna.

Na radnom sastanku s predstavnicima Hrvatskih voda održanom 3. listopada 2012. godine pored ostalog postignut je i dogovor da radi ubrzanja postupaka izrade projektne dokumentacije za pojedine sustave navodnjavanja te postupke vode Hrvatske vode temeljem komisionih ugovora. Slijedom navedenog Župan je 18. prosinca 2012. godine potpisao dva Ugovora o komisionom vođenju projekta i to:

1. Ugovor o komisijskom vođenju projekta izrade projektne dokumentacije za Sustav navodnjavanja Budimci-Krndija, ukupna procjena troška izrade projektne dokumentacije je 1.510.000,00 kuna, a obuhvat sustava je 600 ha,

2. Ugovor o komisijskom vođenju projekta izrade projektne dokumentacije za Sustav navodnjavanja Puškaš, ukupna procjena troška izrade projektne dokumentacije je 1.510.000,00 kuna, a obuhvat sustava je 853 ha.

Ugovori o sufinanciranju s Hrvatskim vodama za navedene sustave navodnjavanja potpisat će se u sljedećem izvještajnom razdoblju. Hrvatske vode će sufinancirati troškove izrade projektne dokumentacije za naveden sustave navodnjavanja s 80%, dok će Županija osigurati preostalih 20% potrebnih sredstava.

Nakon provedenog postupka javne nabave i odabira najpovoljnijeg ponuditelja, 18. prosinca 2012. godine potpisan je Ugovor o izradi projektne dokumentacije Sustava navodnjavanja Dalj i to s Hrvatskim vodama i zajednicom ponuditelja koju čine Hidroing d.o.o. Osijek, Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Građevinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Ukupna vrijednost Ugovora je 1.243.000,00 kuna bez PDV-a s rokom ispunjenja od 6 mjeseci od potpisa Ugovora.

Tablica 31. Pregled pojedinih sustava navodnjavanja na području Županije

Naziv SN	Korisnik	Površina ha	Projektna dokumentacije (realizirano ili u tijeku realizacije)
SN Poljoprivredni institut Osijek	Poljoprivredni institut Osijek	205	Idejno rješenje, Glavni i izvedbeni projekt, Zahtjev za ocjenu procjene utjecaja zahvata na okoliš, te izrada izvedbenog projekta i elaborata iskolčenja
SN Puškaš	Belje d.d. Darda-502 ha PZ Bajmak -351	853	Novelacija Idejnog rješenja, te izrada Idejnog, glavnog i izvedbenog projekta
SN Budimci-Krndija	Hana-Vuka d.o.o. Budimci	600	Novelacija Idejnog rješenja, te izrada Idejnog, glavnog i izvedbenog projekta
SN Baranja	Belje d.d. Darda- 3.500 ha drugi korisnici -1.499 ha	4.999	Idejni projekt i Studija utjecaja na okoliš, Glavni, izvedbeni projekt i tender dokumentacija za izvođenje radova
SN Dalj	Novi agrar d.o.o Osijek i drugi korisnici	3.476	Idejno rješenje i predinvesticijska studija, novelacija Idejnog projekta I.faze 906 ha, Studija izvodljivosti za I.fazu i Elaborat o ocjeni prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu za I.fazu
SN Dravski rit	Belje d.d. Darda i mali korisnici	15.400	Izrada predinvesticijske studije javnog sustava navodnjavanja
SN Mala šuma - Veliki vrt Kiserdo-Nagykert)	Udruga korisnika	85	Glavni projekt, izvedbeni projekt i elaborat iskolčenja
SN Karašica -4 podustava			
1. SN Miholjac-Viljevo,	Krajnji korisnici u obuhvatu sustava zainteresirani za navodnjavanje	1.268	Konceptijskog rješenje s predinvesticijskom studijom izvodljivosti, Idejni projekt, studiju izvodljivosti te elaborat za ocjenu prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu za sva 3 podsustava
2. SN Kapelna		1.198	
3. SN Kitišanci		1.216	
4. Miholjački Poreč		800	
SN Baranjsko brdo	Voćari i vinogradari na Baranjskom brdu	240	Idejnog rješenja s predinvesticijskom studijom
UKUPNO		30.340 ha	

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

5.3. Sufinanciranje kapitalnih ulaganja u projekte navodnjavanja na području Osječko-baranjske županije

Navodnjavanje na našim područjima treba predstavljati vid dopunskog dodavanja vode u razdobljima kada se ukaže potreba. Usljed klimatskih promjena, ulaganje u navodnjavanje je sve veće, jer se visoka proizvodnja ne može osigurati bez navodnjavanja voćnjaka i povrća u zaštićenom ili otvorenom prostoru.

Županija je u razdoblju od 2004. do 2010. godine subvencionirala sljedeća kapitalna ulaganja u projekte navodnjavanja:

- bušenje ili kopanje bunara za potrebe navodnjavanja u broju ovisnom o površini, načinu navodnjavanja i kulturi,
- izradu akumulacija (otvorene lagune - zemlja iz iskopa koristi se za nasip, a obloga je od specijalne folije koja se ukopa na obodu iskopa),
- nabavu odgovarajućeg sustava za navodnjavanje (namijenjenog za voćnjake i povrtnjake u zaštićenom ili otvorenom prostoru) i
- izradu potrebne infrastrukture za navodnjavanje.

Subvencija iznosi 25% od ukupne vrijednosti izvršenog ulaganja, a najviši iznos subvencije za obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo i obrt iznosi 20.000,00 kuna, za zadrugu 30.000,00 kuna, a za trgovačko društvo 50.000,00 kuna.

Kroz provedbu navedenog projekta od 2004. godine do 2010. godine bila su vidljiva velika ulaganja u navodnjavanje i to kod proizvodnje voća i povrća. Rezultat navedenih ulaganja je povećanje i unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje u sektoru voća i povrća, stoga je sufinanciranje ovoga projekt prihvaćeno i Odlukom o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije, pod jednom od mjera ruralnog razvoja, kao potpora za kapitalna ulaganja u navodnjavanje kod podizanja novih voćnjaka, a što je u skladu s tada vežećim Zakonom i podzakonskim aktima.

Potpورا se dodjeljivala za izvršena kapitalna ulaganja kod podizanja novih voćnjaka većih od 0,50 ha i to kao mjera ruralnog razvoja za:

- bušenje ili kopanje bunara u broju ovisnom o površini navodnjavanja
- izgradnju akumulacija (otvorene lagune)
- nabavu novog sustava za navodnjavanje.

U skladu s Odlukom o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije, u listopadu 2011. godine objavljen je javni natječaj za prikupljanje zahtjeva za dodjelu potpora za izvršena kapitalna ulaganja u navodnjavanje kod podizanja novih voćnjaka. Temeljem objavljenog javnog natječaja za podnošenje zahtjeva za dodjelu potpora za kapitalna ulaganja u navodnjavanje kod podizanja novih voćnjaka na području Osječko-baranjske županije u 2011. godini Povjerenstvo je utvrdilo da 9 zahtjeva ispunjavaju uvjete iz Odluke o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije. Temeljem prijedloga Povjerenstva Župan je odobrio 9 potpora za izvršena kapitalna ulaganja u ukupnom iznosu od 162.744,00 kune.

Tablica 32. Pregled isplaćenih subvencija/potpورا (u kunama) za kapitalna ulaganja u projekte navodnjavanja na području Županije za razdoblje od 2004. do 2011. godine

Godina	Nabava sustava za navodnjavanje, kopanje bunara i izrada akumulacija		Iznos izvršenog ulaganja (u kunama)	Iznos isplaćene subvencije (u kunama)
	Broj isplaćenih subvencija/potpора	hektara		
2004.	29	280	3.116.879,90	517.262,00
2005.	20	70	1.456.080,59	300.000,00
2006.	39	160	3.409.740,93	730.358,00
2007.	48	170	3.736.896,63	750.000,00
2008.	52	270	4.472.649,65	946.718,00
2009.	20	64	1.814.387,49	426.795,00
2010.	36	162	3.155.449,70	601.141,00
2011.	9	90	1.120.673,85	162.744,00
Ukupno	252	1.266	22.282.758,75	4.435.018,00

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Odlukom o poticanju poljoprivrede i ruralnog razvoja na području Osječko-baranjske županije kao mjere ruralnog razvoja za unaprjeđenje poljoprivrede utvrđena je i potpora za kapitalna ulaganja u navodnjavanje kod podizanja novih voćnjaka. Za ovu mjeru javni natječaj u 2012. godini nije objavljen.

5.4. Program uređenja detaljne kanalske mreže u svrhu navodnjavanja i odvodnje na području Osječko-baranjske županije

Skupština Županije donijela je 29. studenoga 2004. godine Program uređenja detaljne kanalske mreže u svrhu navodnjavanja i odvodnje na području Županije ("Županijski glasnik" broj 13/04.), kao planski dokument koji bi se provodio kroz dulje razdoblje, a koji ima za cilj dovođenje kanala III. i IV. reda u stanje funkcionalnosti, odnosno početno stanje.

Prema tada važećem Zakonu o vodama, vodne građevine za odvodnju s obzirom na namjenu razvrstane su na osnovne i detaljne melioracijske građevine za odvodnju. Osnovni melioracijski objekti za odvodnju su melioracijski vodotoci u koje se slijevaju sve vode određenog melioracijskog sustava (melioracijske građevine I. reda), te crpne stanice u melioracijskom sustavu, kao i glavni odvodni kanali za prihvrat svih voda iz melioracijskog sustava ili dijela tog sustava, a koji se dovode putem detaljnih melioracijskih građevina i odvođe u melioracijske objekte I. reda (melioracijske građevine II. reda).

Detaljne melioracijske građevine za odvodnju su sabirni ili grupni kanali za prihvaćanje voda iz parcelnih ili detaljnih kanala i njihovo odvođenje u melioracijske objekte II. reda (melioracijske građevine III. reda), parcelni ili detaljni kanali za neposredno prikupljanje voda s poljoprivrednih površina, odnosno drugih čestica i njihovo odvođenje u melioracijske građevine III. reda (melioracijske građevine IV. reda), kao i ostali objekti na melioracijskim kanalima (betonski, cijevni, pločasti i drugi propusti; čepovi, sifoni, betonske i kamene stepenice, brzotoci, obloge za zaštitu od erozije, ustave i sl.).

Program predviđa uređenje detaljne kanalske mreže, kanala III. i IV. reda, koja niz godina nije održavana i stoga je potrebno uložiti znatna financijska sredstva za njezino dovođenje u početno, tj. nulto stanje.

Osječko-baranjska županija s jedinicama lokalne samouprave s područja Županije, provodila navedeni Program u 2005. i 2006. godini. Tako je Poglavarstvo Županije u 2005. godine u skladu s Pravilnikom o sufinanciranju projekata uređenja detaljne kanalske mreže u svrhu navodnjavanja i

odvodnje na području Osječko-baranjske županije, odobrilo 2.000.000,00 kuna za 17 jedinica lokalne samouprave koje su sudjelovale u provedbi Programa, odnosno gradovima Donjem Miholjacu, Đakovu i Valpovu, te općinama Petrijevcima, Čemincu, Petlovcu, Bizovcu, Dražu, Semeljcima, Bilju, Kneževim Vinogradima, Vladislavcima, Antunovcu, Strizivojnoj, Ernestinovu, Vuki i Dardi. Prethodno navedene jedinice lokalne samouprave osigurale su u svojim proračunima ukupan iznos od 2.000.000,00 kuna za uređenje detaljne kanalske mreže.

U skladu s Programom uređenja detaljne kanalske mreže u 2005. godini sredstvima Županije i 17 jedinica lokalne samouprave uređeno je oko 149 km detaljnih kanala, a ukupna vrijednost radova iznosila je 3.909.288,08 kn.

Vrijednost izvedenih radova, kao i duljina kanalske mreže uređena osiguranim sredstvima u 2005. godini prikazana je u tablici 33, a u 2006. godini u tablici 34.

Tablica 33. Program uređenja kanalske mreže u 2005. godini

	Jedinica lokalne samouprave	Osigurana sredstva ŽUPANIJA (u kunama)	Osigurana sredstva GRAD/OPĆINA (u kunama)	Ukupno	Vrijednost radova (s PDV-om)	Duljina kanala
1.	Petrijevci	100.000,00	100.000,00	200.000,00	191.677,07	11,295
2.	Čeminac	250.000,00	250.000,00	500.000,00	489.178,61	6,539
3.	Petlovac	100.000,00	100.000,00	200.000,00	187.339,12	3,285
4.	Valpovo	150.000,00	150.000,00	300.000,00	297.967,28	12,336
5.	Biizovac	150.000,00	150.000,00	300.000,00	286.375,69	10,515
6.	Draž	90.000,00	90.000,00	180.000,00	192.644,84	13,559
7.	Semeljci	100.000,00	100.000,00	200.000,00	199.983,48	9,81
8.	Bilje	50.000,00	50.000,00	100.000,00	99.977,12	1,51
9.	Donji Miholjac	300.000,00	300.000,00	600.000,00	554.681,58	34,562
10.	Kneževi Vinogradi	90.000,00	100.000,00	190.000,00	189.925,64	2,49
11.	Vladislavci	90.000,00	80.000,00	170.000,00	168.862,23	5,5
12.	Đakovo	100.000,00	100.000,00	200.000,00	193.596,62	2,9
13.	Antunovac	90.000,00	100.000,00	190.000,00	189.562,80	9,38
14.	Strizivojna	70.000,00	40.000,00	110.000,00	107.956,62	1,92
15.	Ernestinovo	90.000,00	90.000,00	180.000,00	179.983,48	7,22
16.	Vuka	90.000,00	100.000,00	190.000,00	189.599,82	8,15
17.	Darda	90.000,00	100.000,00	190.000,00	189.976,08	4,616
	UKUPNO	2.000.000,00	2.000.000,00	4.000.000,00	3.909.288,08	145,587

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Tablica 34. Program uređenja kanalske mreže u 2006. godini

Redni broj	Jedinica lokalne samouprave	Iznos osiguranih sredstava	Udio Županije	Ukupno	Vrijednost radova	Duljina kanala
1.	Đakovo	600.000,00	324.000,00	924.000,00	923.999,99	11,51
2.	Satnica Đakovačka	50.000,00	27.000,00	77.000,00	77.000,00	1,2
3.	Darda	835.000,00	450.000,00	1.285.000,00	1.236.184,24	14,37
4.	Erdut	225.180,80	121.000,00	346.180,80	346.180,80	12,47
5.	Podgorač	100.000,00	54.000,00	154.000,00	153.992,06	8,11
6.	Donji Miholjac	150.000,00	81.000,00	231.000,00	230.999,99	10,69
7.	Viljevo	100.000,00	54.000,00	154.000,00	153.999,06	6,88
8.	Petlovac	250.000,00	135.000,00	385.000,00	364.972,88	4,91
9.	Draž	550.000,00	297.000,00	847.000,00	841.930,89	13,84
10.	Koška	200.000,00	108.000,00	308.000,00	307.839,06	15,43
11.	Kneževi Vinogradi	850.000,00	459.000,00	1.309.000,00	1.308.959,64	15,04
12.	Čepin	192.779,61	104.000,00	296.779,61	296.194,41	8,37
13.	Popovac	250.000,00	135.000,00	385.000,00	384.999,21	6,98
14.	Čeminac	180.000,00	97.000,00	277.000,00	272.319,13	4,01
15.	Đurđenovac	350.000,00	189.000,00	539.000,00	538.999,81	17,4
16.	Bizovac	200.000,00	108.000,00	308.000,00	307.999,81	6,89
17.	Ernestinovo	120.000,00	65.000,00	185.000,00	184.999,99	3,45
18.	Bilje	650.000,00	351.000,00	1.001.000,00	950.237,99	16
19.	Punitovci	100.000,00	54.000,00	154.000,00	154.000,00	5,18
20.	Jagodnjak	900.000,00	486.000,00	1.386.000,00	1.282.086,91	16,63
21.	Petrijeveci	100.000,00	54.000,00	154.000,00	153.994,83	7,51
22.	Semeljci	100.000,00	54.000,00	154.000,00	154.000,00	5,8
23.	Strizivojna	65.000,00	35.000,00	100.000,00	100.000,00	1,7
24.	Beli Manastir	200.000,00	108.000,00	308.000,00	307.997,71	4,02
25.	Valpovo	200.000,00	108.000,00	308.000,00	307.999,97	9,69
26.	Vladislavci	90.000,00	48.000,00	138.000,00	138.000,00	3,2
27.	Marijanci	50.000,00	27.000,00	77.000,00	76.999,98	4,46
28.	Antunovac	187.896,73	103.000,00	290.896,73	290.896,70	9,75
29.	Belišće	240.000,00	129.000,00	369.000,00	368.999,88	14,48
30.	Osijek	250.000,00	135.000,00	385.000,00	384.999,94	10,17

31.	Vuka	100.000,00	144.000,00	244.000,00	410.717,03	12,3
32.	Levanjska Varoš	100.000,00	54.000,00	154.000,00	153.999,60	1,58
33.	Viškovci	40.000,00	21.000,00	61.000,00	61.000,00	0,75
34.	Drenje	300.000,00	162.000,00	462.000,00	461.999,90	11,04
35.	Šodolovci	130.000,00	70.000,00	200.000,00	199.992,75	10,28
36.	Trnava	31.000,00	16.000,00	47.000,00	46.999,99	0,8
	Ukupno	9.203.575,18	4.967.000,00	14.170.575,18	13.936.494,15	306,89

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

U 2006. godini u provedbu Programa uključilo se 36 jedinica lokalne samouprave, i to gradovi Beli Manastir, Donji Miholjac, Đakovo, Osijek, Belišće i Valpovo, te općine Bilje, Čeminac, Darda, Draž, Jagodnjak, Kneževi Vinogradi, Petlovac, Popovac, Marijanci, Satnica Đakovačka, Viljevo, Drenje, Levanjska Varoš, Punitovci, Semeljci, Strizivojna, Trnava, Viškovci, Đurđenovac, Koška, Podgorač, Antunovac, Čepin, Ernestinovo, Erdut, Šodolovci, Vladislavci, Vuka, Bizovac i Petrijevci. Ukupni iznos sredstava koje su one osigurale iznosio je 8.998.960,41 kuna. Poglavarstvo Županije je u skladu s Pravilnikom o sufinanciranju projekata uređenja detaljne kanalske mreže u svrhu navodnjavanja i odvodnje na području Osječko-baranjske županije, Rješenjem o odobravanju sredstava jedinicama lokalne samouprave za sufinanciranje projekata uređenja detaljne kanalske mreže u svrhu navodnjavanja i odvodnje, iz Proračuna Županije za 2006. godinu, odobrilo navedenim jedinicama lokalne samouprave iznos od 4.967.000,00 kuna, a koji je raspoređen ravnomjerno prema osiguranim sredstvima 36 jedinica lokalne samouprave. Ukupna vrijednost izvedenih radova u 2006. godini iznosila je 13.936.494,21 kn, te je uređeno oko 307 km kanal, a što je i prikazano u tablici 34.

Izmjenama i dopunama Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva ("Narodne novine" broj 150/05.), utvrđeno je da naknadu za melioracijsku odvodnju plaćaju vlasnici poljoprivrednog zemljišta ili drugi nositelji ovlasti ili upravljanja nad poljoprivrednim zemljištem. Budući da građevine detaljne melioracijske niz godina nisu održavani potrebno je uložiti znatna financijska sredstva za njeno dovođenje u nulto stanje.

Na temelju članka 49. stavak 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva, Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o visini naknade za melioracijsku odvodnju ("Narodne novine" broj 14/06.), kojom je određene visina naknade za melioracijsku odvodnju. Na područjima slivova kojima pripada područje Osječko-baranjska županija, odnosno pretežno na području sliva Drave i Dunava, a djelomično na području sliva Save, visina naknade za melioracijsku odvodnju iznosi za oranice, vinograde, voćnjake i vrtove 195 kuna po hektaru, za livade 104 kune po hektaru, te pašnjake i trstik 26 kuna po hektaru.

Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o dopuni Odluke o visini naknade za melioracijsku odvodnju ("Narodne novine" broj 19/07.), kojom je utvrđeno da su Hrvatske vode ovlaštene temeljem ugovora s županijama, gradovima i općinama umanjiti obračun naknade za melioracijsku odvodnju za iznos sredstava kojim su se one obvezale podmiriti naknadu za melioracijsku odvodnju umjesto obveznika.

Ministar poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva u skladu sa člankom 38g. stavak 3. i članka 44. Zakona o financiranju vodnoga gospodarstva ("Narodne novine" broj 107/95., 19/96., 88/98. i 150/05.), donio je Pravilnik o obračunavanju i plaćanju naknade za melioracijsku odvodnju ("Narodne novine" broj 37/07.), kojim su propisani obveznici, osnovica, obračun, sadržaj rješenja o obračunu, način i rokovi plaćanja naknade za melioracijsku odvodnju, te vođenje Očevidnika naknade za melioracijsku odvodnju i naplata naknade za melioracijsku odvodnju pri isplati poticaja.

Navedenim Pravilnikom, člankom 21. propisano je da su Hrvatske vode ovlaštene obveznicima naknade za melioracijsku odvodnju obračunati naknadu u 50% iznosu od visine naknade propisane Odlukom o visini naknade za melioracijsku odvodnju ukoliko županije, gradovi i općine sudjeluju u osiguravanju sredstava za naknadu za melioracijsku odvodnju, a ukoliko županije, gradovi i općine ne budu sudjelovale u osiguravanju tih sredstava obveznicima će biti obračunata naknada za melioracijsku odvodnju u punom iznosu.

Osječko-baranjska županija, te većina gradova i općina s njenog područja osigurali su određena sredstva u svojim proračunima za uređenje objekata detaljne melioracijske odvodnje, odnosno za podmirivanje naknade za melioracijsku odvodnju umjesto obveznika. Na taj način obveznici naknade za melioracijsku odvodnju bi platili smo 50% iznosa od visine naknade za melioracijsku odvodnju propisanu Odlukom o visini naknade za melioracijsku odvodnju.

Pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja sredstava ostvarenih od prodaje, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države ("Narodne novine" broj 102/02.) propisani su uvjeti i način korištenja sredstava ostvarenih od prodaje, zakupa i koncesije poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države, koja su prihodi proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na čijem se području poljoprivredno zemljište nalazi. Osječko-baranjska županija, te jedinice lokalne samouprave s njenog područja dio sredstava prikupljenih od zakupa i prodaje, odnosno koncesije državnog poljoprivrednog zemljišta usmjerile bi za naknadu za melioracijsku odvodnju, odnosno sufinanciranje uređenja građevina detaljne melioracijske odvodnje.

Slijedom navedenih zakonskih odredbi, Županija je u 2007. godini zaključila Ugovor s Hrvatskim vodama o provedbi Programa uređenja građevina detaljne melioracijske odvodnjene, za čiju provedbu su Hrvatske vode osigurale iznos od 19.880.000,00 kuna, a Županija zajedno s 36 JLS 7.000.000,00 kuna. Ukupna vrijednost izvedenih radova iznosila je 27.132.121,00 kuna.

Da bi se osigurala ukupno potrebna sredstva za provedbu Programa održavanja građevina detaljne melioracijske odvodnje na području Osječko-baranjske županije u 2008. godini, udružena su osigurana sredstva Županije i jedinica lokalne samouprave na način da jedinice lokalne samouprave osigurana sredstva doznaju na žiro-račun Županije, koja tako doznaju sredstva objedinjuje s svojim sredstvima i doznaju ih na žiro račun Hrvatskih voda. Osječko-baranjska županija i jedinice lokalne samouprave s područja Županije, osigurale su financijska sredstva u iznosu od 6.000.000,00 kuna za realizaciju Programa za 2008. godinu.

Hrvatske vode i Osječko-baranjska županija zaključili su 30. srpnja 2008. godine Ugovor o sufinanciranju Programa održavanja građevina detaljne melioracijske odvodnje u 2008. godine, kojim su se ugovorene strane obvezale da će osigurati u sljedećim iznosima sredstva za provedbu programa održavanja građevina detaljne melioracijske odvodnje u 2008. godini na području Županije to: Županija iznos od 6.000.000,00 kuna i Hrvatske vode iznos od 46.450.000,00 kuna.

Ukupna vrijednost izvedenih radova, prema prioritetima koje su utvrdile jedinice lokalne samouprave do 31.12.2008. godine je 19.104.957,87 kuna.

U 2009. godini Program uređenja građevina detaljne melioracijske odvodnje u 2009. godini, na prijedlog Hrvatskih voda pokrenut je tek u listopadu 2009. godine, te se u njegovu realizaciju uključilo 32 jedinice lokalne samouprave. Jedinice lokalne samouprave koje su iskazale spremnost uključiti se u provedbu Programa, osigurale su u svojim proračunima ukupan iznos od 3.371.666,00 kuna, dok su Hrvatske vode osigurale 32.320.000,00 kuna. Međutim, u 2009. godini Županija nije mogla zaključiti navedeni Ugovor s Hrvatskim vodama budući da pojedine jedinice lokalne samouprave koje su se obvezale na osiguranje određenog iznosa za ovu namjenu, svoju obvezu nisu u cijelosti, odnosno nisu uopće ispunile. Unatoč tome što navedeni Ugovor s Hrvatskim vodama nije zaključen, Hrvatske vode su provodile Program radova na održavanju građevina detaljne melioracijske odvodnje na području Osječko-baranjske Županije u 2009. godini.

U 2010. do 2012. godini na području Županije nije se provodio Program uređenja građevina detaljne melioracijske odvodnje u suradnji s jedinicama lokalne samouprave i Županijom, nego su Hrvatske vode samostalno izvodile radove na dovođenju građevina detaljne melioracijske odvodnje u tzv. "nulto stanje".

Prepoznajući važnost dvostruke funkcije građevina za detaljnu melioracijsku odvodnju i to za odvodnju viška vode s poljoprivrednih površina, kao i za dovođenje vode do poljoprivrednih površina, krajem 2012. godine Županija je uputila prijedlog Hrvatskim vodama o načinu provedbe programa uređenja građevina za detaljnu melioracijsku odvodnju u 2013. godini, odnosno njihovo dovođenje u tzv. "nulto stanje". Predloženo je da se navedeni program provodi na način da Hrvatske vode temeljem ugovora o komisionom poslu povjere Županiji provedbu postupka javne nabave i ugovaranje izvođenja radova na dovođenju u "nulto stanje" građevina za detaljnu melioracijsku odvodnju.

ZAKLJUČAK

Poljoprivreda kao gospodarska djelatnost vezana je uz biljnu i stočarsku proizvodnju, kao i preradu i promet tih proizvoda. U cilju gospodarskog razvoja Županije potrebno je primarnu poljoprivrednu proizvodnju staviti u funkciju zadovoljavanja potreba domaćeg tržišta, razvoja prehrambene industrije koja mora stvoriti dodanu vrijednost uz povećanje broja radnih mjesta, te razvijati i uvoditi nove tehnologije u funkciji održivog razvoja i zaštite okoliša, kao i razvijati proizvodnju temeljenu na ekološkim načelima, budući da posjedujemo sve potrebne resurse.

Radi unaprjeđenja poljoprivrede na području Osječko-baranjske županije, Poglavarstvo Županije pokrenulo je od 2004. godini niz projekata kojima je cilj pomoći onima koji ulažu u biljnu proizvodnju, u navodnjavanje, u podizanje dugogodišnjih nasada, u proizvodnju mlijeka, jaja i mesa, kao i druga ulaganja koja u konačnici predstavljaju ulaganja u razvoj i unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje. Ulaganjem u istraživačke projekte Županija u suradnji sa znanstvenim i istraživačkim institucijama stvara uvjete za razvoj poljoprivredne proizvodnje na znanstvenim temeljima i rezultatima provedenih istraživanja.

Prepoznata je važnost ulaganja u poljoprivrednu proizvodnju, te se provedbom različitih projekata osigurava i strukturna prilagodba i porast konkurentnosti unutar poljoprivrednog sektora. Kroz provedbu ovih projekata posebno se ističe valorizacija svakog pojedinog poljoprivrednog gospodarstva korisnika sredstava osiguranih tim projektima, te mogu za pojedince, obiteljska gospodarstva, zadruge i obrtnike, te trgovačka društva postati izvor razvojnih šansi. Uz navedeno kroz projekte se ostvaruje efikasnija suradnja između proizvođača i tako otvara mogućnost povezivanja i udruživanja temeljenih na zajedničkim stručnim, ekonomskim i organizacijskim interesima u području proizvodnje, prerade i nastupa na i prema tržištu.

Provedbom projekata potakli smo i mnoge jedinice lokalne samouprave na slične mjere i aktivnosti, te smo im omogućili pravnu formu za provedu istih. U okviru provedbe projekata postignuta je kvalitetna suradnja sa svim jedinicama lokalne samouprave u Županiji, kao i suradnja sa institucijama savjetodavnog, stručnog i znanstvenog karaktera.

Na području Županije potrebno je stvarati potrebne preduvjete za smještaj proizvoda, odnosno osigurati dostatne skladišne prostore za povrtlarsku i voćarsku proizvodnju. Paralelno s time neophodno je intenzivno poticanje prerađivačkih postrojenja voća i povrća. Zbog dobre opskrbljenosti vodom potrebno je nastaviti s aktivnostima na provedbi Nacionalnog programa navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, razvijati povrtlarsku i voćarsku proizvodnju i na takav način mijenjati sjetvenu strukturu površina te snažno poticati radno intenzivne proizvodnje, odnosno proizvodnje koje godišnje imaju više od 2.000 radnih sati.

Globalni trendovi tržišta šire se i u Republiku Hrvatsku, stoga je potrebno prilagoditi se trendovima koje nalaze tržište. Kako bismo se diversificirali na tržištu i u svijesti potrošača, Osječko-baranjska županija je u sklopu provedbe projekta "Jabuka.net: Umrežavanjem i marketingom prema ekonomskom razvoju" stvorila brend "Slavonska jabuka Dika" i osnovan je i klaster proizvođača jabuka. Brandingom poljoprivrednih proizvoda, kao i stvaranjem robnih marki čvršće ćemo se pozicionirati, te potencirati svijest i lojalnost prema brandu.

U daljnjem oblikovanju poljoprivredne politike potrebno je posebnu pozornost usmjeriti zaštiti okoliša kroz primjenu direktiva koje su usmjerene zaštiti tla, vode i zraka od mogućih onečišćenja u poljoprivredi, kao i primjeni pravila višestruke sukladnosti. Ovakva nastojanja moraju biti popraćena rastom potpore usmjerene ne samo na poljoprivrednu proizvodnju, već na ruralni prostor općenito. Osobitu pozornost potrebno je posvetiti provođenju mjera koje će imati za cilj smanjiti onečišćenje voda mineralnim i organskim gnojivima i sredstvima za zaštitu bilja, fizičku, kemijsku i biološku degradaciju tla i smanjenje biološke raznolikosti.

Činjenica da smo Županija s najvećim potencijalom za poljoprivrednu proizvodnju, daje nam mogućnost da iskoristimo komparativne prednosti u odnosu na ostale sjeverozapadne županije, koje imaju veći stočni fond, ali imaju nedostatak poljoprivrednih površina. Liberalizacijom uvjeta oko izgradnje farmi, te stvaranjem povoljnijih uvjeta za legalizaciju objekata koji su u funkciji poljoprivredne proizvodnje stvaraju se pretpostavke koje će poljoprivrednim proizvođačima omogućiti proizvodnju kojom će biti konkurentni na domaćem i Europskom tržištu.

Ulaganjem u poljoprivredu kroz razvojne projekte, doveli smo do rasta primarne proizvodnje, dok ulaganjem u poslovne zone stvaramo mjesto za izgradnju preradbenih kapaciteta potrebnih, pored ostalog i za rastuću primarnu poljoprivrednu proizvodnju. Izgradnjom preradbenih kapaciteta unutar poslovnih zona na području Županije, a koje imaju svu potrebnu infrastrukturu i nalaze se u samim jedinicama lokalne samouprave, spajamo poljoprivrednika, kao proizvođača primarne proizvodnje i poduzetnika, kao prerađivača te proizvodnje, te osiguravamo gospodarski rast Županije, jer tek preradom poljoprivrednog proizvoda stvaramo njegovu dodanu vrijednost, tako da on nije više sirovina nego gotov proizvod.

Razvojem i unaprjeđenjem poljoprivredne proizvodnje stvaramo i sve potrebne uvjete za razvoj tržišta gdje bi se na temelju ponude i potražnje, kao i kvalitete poljoprivrednih proizvoda, formirale cijene, koje ne bi bile podložne oscilacijama koje imaju sada na tom tržištu. U velikoj mjeri razvoj poljoprivrede na području Osječko-baranjske županije ovisit će o spremnosti znanstvenog potencijala i nacionalne znanstvene elite da intelektualni kapital uključe u rješavanje konkretnih problema. Perspektivu trebamo tražiti u proizvodima visokog stupnja obrade i proizvodima u koje je ugrađeno više znanja i intelektualnog kapitala, odnosno onima koji imaju bolju marketinšku obradu i razvijene brendove.

S obzirom na ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju potrebno je poljoprivrednike i dalje pripremati za zajedničku poljoprivrednu politiku, a osobito na činjenicu da će se u razdoblju od 2014. do 2020. godine primjenjivati reformirana Zajednička poljoprivredna politika koja treba omogućiti promicanje inovacija, jačanje ekonomske i gospodarske konkurentnosti poljoprivrednog sektora, borbu protiv klimatskih promjena te održivu zaposlenost i rast. Zajednička poljoprivredna politika za razdoblje od 2014.-2020. godine bit će usmjerena na jačanje konkurentnosti, održivost i trajnost poljoprivredne djelatnosti diljem Europske unije.